

De Belgische economie in 2000

Jaarverslag

De Belgische economie

Ministerie van Economische Zaken
Economische analyses - Secretariaat-generaal

Voorwoord

De publicatie knoopt weer aan met de traditie van een jaarrapport waarmee werd gestopt in 1991. Tot dan publiceerde het Ministerie van Economische Zaken jaarlijks een rapport over de Belgische economie, beter bekend onder de naam "Witboek". Het bevatte een uitgebreide waaier van verklarende statistieken en verscheen als een soort van kroniek van de Belgische economie.

Sindsdien werd de toegang tot en de hoeveelheid aan economische informatie aanzienlijk ontwikkeld via diverse bestaande en nieuwe kanalen. Bovendien werd het bestaande institutionele kader helemaal gewijzigd, denken we maar aan de toegenomen bevoegdheden van de regio's en de Europese Unie na het Verdrag van Maastricht, met als gevolg ook een herverdeling van de economische bevoegdheden. Hierdoor werden de mogelijke tussenkomsten van de federale overheid in de economie en de instrumenten die ze hiervoor ter beschikking had helemaal gewijzigd.

Ook de aandachtspunten van de federale economische overheid werden gewijzigd. De belangstelling gaat vandaag vooral uit naar het structurele economische beleid, meer bepaald betreffende de werking van de goederen-, diensten- en kapitaalmarkten. De ontwikkeling van een gunstig institutionele omgeving voor de ondernemingen, voor investeringen en innovatie alsook een moderne overheidssector zijn elementen die bijdragen tot een potentiële groei van onze economie, waarnaar eveneens de nodige bekommernissen van de federale overheid gaan.

De huidige publicatie kan dan ook gezien worden als een eerste stap op deze nieuwe ingeslagen weg van economische informatie en beleid. Na de evolutie van de Belgische economie gesitueerd te hebben in een breder internationaal klimaat, en een overzicht te hebben gebracht van de conjuncturele wijzigingen die zich intern hebben voorgedaan tijdens het jaar 2000, wordt er in de publicatie gepoogd de elementen te identificeren die bijdragen tot een potentiële groei van onze economie. Het rapport eindigt met een overzicht van de Belgische economie, aan de hand van de door de Ecofin-Raad in aanmerking genomen structurele indicatoren, in vergelijking met de overige EU-landen.

Wij verheugen ons met het hernemen van de publicatie en moedigen de auteurs aan om voort te gaan met het uitdiepen van de analyse betreffende het structureel functioneren van de Belgische economie, om het mogelijk te maken een diagnose te stellen van een aangepast economisch beleid.

Lambert VERJUS,

Secretaris-generaal van
het Ministerie van Economische Zaken.

Charles PICQUÉ,

De Minister van Economie en
Wetenschappelijk Onderzoek,
belast met het Grootstedenbeleid.

De Belgische economie in 2000

Jaarlijks rapport
van het Ministerie
van Economische
Zaken

Ministerie van Economische Zaken
De Meeûssquare, 23
B - 1000 BRUSSEL
tel. (02) 506 51 11
fax (02) 514 24 72
<http://mineco.fgov.be>

Voor een exemplaar zich wenden tot Ministerie van Economische Zaken
Economische Documentatie en Informatie
Nijverheidsstraat 6
1000 Brussel
fax + 32 2 513 46 57

Verantwoordelijke uitgever: Lambert VERJUS
Secretaris-generaal
De Meeûssquare, 23
1000 BRUSSEL

Wettelijk depot: D/2001/2295/26

Redactie afgesloten op 27/04/2001
Verschillende data gebruikt in het rapport worden regelmatig bijgewerkt
en zijn te vinden op de website van het Ministerie van Economische Zaken.

478-01

Inhoudstafel

Afkortingen en lexicon	5
Synthese en aanbevelingen	7
1ste deel: Internationale omgeving en Belgische conjunctuur	11
I. Internationale omgeving	13
I.1. Algemeen overzicht	13
I.2. Analyse per land	15
1. De Verenigde Staten	15
2. Japan	22
3. De opkomende landen van Zuidoost-Azië	26
4. Eurozone	28
4.1. Frankrijk	31
4.2. Duitsland	35
4.3. Nederland	37
II. Economische ontwikkeling in België	41
1. Algemeen	41
2. Respectievelijke bijdrage van de uitgaven tot de groei van het BBP	42
3. Bijdrage van de belangrijkste bedrijfstakken tot de groei van het BBP	44
4. Het omzetverloop op basis van de BTW-aangiften	45
5. Investerings volgens BTW-aangiften	48
6. Buitenlandse handel	50
7. Consumptieprijzen	52
8. Industriële productie	55
9. Gezinsconsumptie	56
10. Arbeidsmarkt	58

2de deel: Structurele aspecten van de Belgische economie	61
III. Structurele aspecten van de Belgische economie.....	63
1. Groei van de Belgische economie in 1999 en 2000: historisch perspectief	63
2. Potentiële groei en reële groei.....	65
3. Essentiële componenten van de potentiële groei	68
3.1. Respectievelijke bijdrage van de voornaamste productie-factoren tot de productie	68
3.2. Gebruik van arbeidskrachten en productiviteit	71
3.3. Aanbod van arbeidskrachten	72
3.4. Productiviteit	73
3.5. Uitbreiding van het productieapparaat	75
3.6. Investing en toegevoegde waarde van de grote bedrijfssectoren	77
3.7. Bijdrage van de informatie- en communicatietechnologie (ICT).....	79
3.8. Overheidsinvesteringen	80
4. De concurrentie in de Belgische economie	82
5. Structurele indicatoren van de Europese Unie	84
5.1. Indicatoren van het algemeen economisch klimaat	84
5.2. Tewerkstelling	85
5.3. Innovatie en onderzoek	86
5.4. Economische hervorming	88
5.5. Sociale cohesie	91

Afkortingen en lexicon

Azië 5:	vijf landen van Zuidoost-Azië: Zuid-Korea, Indonesië, Maleisië, Filippijnen, Thailand
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BEA:	Bureau of Economic Analysis (Verenigde Staten)
BLS:	Bureau of Labour Statistics (Verenigde Staten)
CBS:	Centraal bureau voor de Statistiek (Nederland)
EPA:	Economic Planning Agency (Japan)
Fed:	Federal Reserve (Verenigde Staten)
ICT:	Informatie- en communicatietechnologie
IMF:	Internationaal Monetair Fonds
jaarlijkse wijziging:	wijziging in procent van een periode met dezelfde periode een jaar eerder
INR:	Instituut voor de Nationale Rekeningen (België)
METI:	Ministry of Economy, Trade and Industry (Japan)
MEZ:	Ministerie van Economische Zaken (België)
NBB:	Nationale Bank van België
NIS:	Nationaal Instituut voor de Statistiek (België)
OESO:	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
SNA:	System of National Accounts
trimestriële wijziging:	wijziging in procent van een trimester vergeleken met het voorgaande trimester

De Belgische economie kende in 2000 een intense bedrijvigheid, waardoor het volume van het bruto binnenlands product (BBP) met 4% steeg ten opzichte van het voorgaande jaar 2,7% in 1999.

Die forse verhoging, de grootste sedert 1988 na de stijgingsfase van de vorige handelscyclus, is het gevolg van een samenloop van factoren die de buitenlandse vraag en de binnenlandse vraag gunstig beïnvloedden.

Wat de buitenlandse vraag betreft, betekende de bloei van de Amerikaanse economie – een groei van 5% ondanks een aanzienlijke vertraging tijdens de tweede jaarhelft – en de grote stijging van de bedrijvigheid in de meeste landen van de Europese Unie, een stimulans voor de uitvoer, die overigens intern werd geschraagd door de aanhoudende loonmatiging, en extern, door de waardevermindering van de euro ten opzichte van de voornaamste internationale munten. Een en ander droeg bij tot het sterke concurrentievermogen van de nationale productie.

De vertraging van de Amerikaanse economie en de uitwerking ervan op de wereldeconomie, in het bijzonder op de Europese economie, uitten zich echter in een ernstige vertraging van de groei van de uitvoer vanaf het derde kwartaal en vooral in het vierde kwartaal van 2000.

Wat de binnenlandse vraag betreft, werd het dynamisme van de bedrijvigheid in aanzienlijke mate ondersteund door de gezinsconsumptie en de bedrijfsinvesteringen. Zo kwam de bijdrage van de binnenlandse vraag tot de 4%-groei van het BBP uit op 3,2 procentpunten.

De stijging van de gezinsconsumptie (3,1%) berustte op een verhoging van het reële beschikbare inkomen van de gezinnen, een gevolg van de grote toename van de tewerkstelling (70.000 banen in 2000 na 50.000 in 1999) met als logisch gevolg

een daling van de werkloosheid, van een relatief beperkte inflatie (2,6%) ondanks de aanzienlijke stijging van de energieprijzen en van de aardolieprijzen in het bijzonder, alsook van de verdere gezondmaking van de publieke financiën. Samen zorgden deze elementen voor een herstel van het vertrouwen van de consumenten.

Volgens een traditioneel causaal schema volgde de opmerkelijke stijging van de bedrijfsinvesteringen uit het feit dat het productieapparaat sterk werd aangesproken – de benuttingsgraad van de productiecapaciteit in de fabrieksnijverheid overschreed namelijk gemiddeld 80% in de loop van het jaar – samen met het dynamisme van de bovengenoemde vraag. Voorts konden de investeerders, ondanks een lichte verstrakking, nog steeds gunstige financieringsvoorwaarden bekomen. Door de forse stijging van de investeringen kwam er in het vierde kwartaal zelfs een nieuwe groei van het BBP (+1,2% in vergelijking met het vorige kwartaal), in tegenstelling tot de vertraging die werd genoteerd tijdens het derde kwartaal (+0,6% ten opzichte van het tweede kwartaal), zowel in België als in andere Europese landen.

De groei van het BBP was in 2000 ongetwijfeld zeer voordelig voor een aantal economische indicatoren, en niet in het minst voor de tewerkstelling en de financieringscapaciteit van de overheid, wat bijdraagt tot het welzijn van de hele Belgische bevolking.

Wij kunnen ons echter afvragen of de groei van het BBP met 4%, hoe welgekomen die ook is, op middellange termijn kan worden aangehouden zonder aanleiding te geven tot economische wanverhoudingen, waarvan de nieuwe inflatiegroei een teken zou kunnen zijn.

Die inflatie blijkt namelijk bijzonder negatief te werken, want ze vergt ingrepen in het monetaire beleid die vrijwel onvermijdelijk leiden tot een

groei stop of zelfs tot een recessie, zoals de recente economische geschiedenis aantoont.

Zich vragen stellen over de grootst mogelijke groei die houdbaar is en geen wanverhoudingen teweegbrengt, komt onder meer neer op het identificeren van de bepalende factoren van de economische groei. Drie jaar geleden is de OESO gestart met een studieprogramma waarvan de eerste conclusies, samen met aanbevelingen voor een economisch beleid, nu worden voorgelegd aan de regeringen van de lidstaten van die organisatie.

Aangezien er tijdens de jongste jaren ook opnieuw gunstige macro-economische voorwaarden werden gecreëerd in de Europese Unie – onder meer op budgettair vlak – ging de aandacht van de Europese overheden, zowel de communautaire overheid (de Commissie) als de nationale overheid (de Raad van Ministers) uit naar de “structurele” werking van de economieën in de landen van de Unie. Zo weerhield de raad der ministers van economie en financiën (Ecofin) in eerste instantie twaalf indicatoren die tekenend zijn voor de structurele werking van de economie van de lidstaten.

Het eerste deel van dit verslag handelt over de economische ontwikkeling in het buitenland (hoofdstuk I) en in België (hoofdstuk II). In een tweede deel worden sommige structurele aspecten van de werking van de Belgische economie onder de loep genomen (hoofdstuk III). Vooreerst snijdt dit tweede deel het vraagstuk aan van het Belgische economische potentieel via de methodologie van de “growth accounting”. Vervolgens wordt aan de hand van de door de Ecofin-Raad in aanmerking genomen structurele indicatoren een situatieschets gegeven van de Belgische economie.

Door een “growth accounting” kan worden nagegaan hoe de voornaamste productiefactoren, met name de “arbeid” (tewerkstelling), het “kapitaal” (uitrustingen) en de “technische vooruitgang” (totale productiviteit van de factoren), bijdragen tot het productieproces. De analyse in hoofdstuk III werd uitgevoerd in termen van ontwikkeling.

Buiten een aantal beperkingen, onder andere van statistische aard, kan aan de hand van deze methode de aandacht worden gevestigd op sommige funda-

mentele kenmerken van de Belgische economie: de essentiële rol van de hoge arbeidsproductiviteit in het Belgische productieverloop, het kwantitatief goede peil van het productieapparaat en van de investeringen, maar ook de zwakte van de totale factorproductiviteit.

Deze laatste indicator onthult de onvoldoende doelmatigheid in het gecombineerd gebruik van de productiefactoren arbeid en kapitaal, met name door de gebrekkige integratie van de ontwikkeling van de technische vooruitgang in de Belgische economie, in het bijzonder van de “informatie- en communicatietechnologieën” (ICT). Deze vaststelling vergt echter een meer diepgaande analyse, die in het kader van dit verslag niet is gebeurd. Door middel van zo’n analyse kan een duidelijkere diagnose worden gesteld van de toestand van onze economie op dat gebied en kan tevens een inventaris worden gemaakt van de mogelijke acties om de Belgische economie in staat te stellen die “kwalitatieve sprong” te maken. Enkel een dergelijke sprong kan waarborgen dat het huidige hoge niveau van collectieve rijkdom behouden blijft, waarbij België deel uitmaakt van de landen met het hoogste BBP per inwoner.

Al heeft de hoge arbeidsproductiviteit een doorslaggevende inbreng in de economische prestaties van ons land en lijkt dit op het eerste gezicht heel aanmoedigend, toch moeten wij ons vragen stellen bij de manier waarop dit werd bereikt. Zoals blijkt uit de bescheiden tewerkstellingsgraad (aantal werkenden in verhouding tot de bevolking op arbeidsleeftijd) en de met de tijd almaar stijgende kapitaalintensiteit (kapitaalvoorraad per arbeidsplaats), werden zowel het niveau als de toename van de arbeidsproductiviteit bekomen door het reduceren van de arbeidskrachten en het verhogen van het kapitaal. Door het nemen van verschillende maatregelen heeft de regering van het verhogen van de tewerkstellingsgraad evenwel een prioriteit gemaakt.

Ook het degelijke investeringspeil in België roept vragen op, onder meer wat betreft de samenstelling van de materiële en immateriële producten in de verwezenlijkte investeringen en meer bepaald hun bijdrage tot de modernisering van het productieapparaat en tot de integratie van de tech-

nische vooruitgang. Om hierop te antwoorden moeten we echter over adequate statistische informatie beschikken, die momenteel niet beschikbaar is in België.

Het tweede deel van dit verslag wordt besloten met de positionering van de Belgische economie ten opzichte van de twaalf structurele indicatoren die de Europese ministers hebben gekozen om de werking van de economie van de EU-lidstaten te evalueren.

Dit alles wordt met gemengde gevoelens onthaald. Op grond van sommige criteria zoals het BBP per

inwoner, de recente groei van het BBP, het investeringspeil,... bekleedt België een goede positie, maar volgens een aantal andere criteria, en niet de geringste, zoals de tewerkstelling, de sociale cohesie, de regionale cohesie... bengelt ons land aan de staart van het Europese peloton.

Gelet op verscheidene innovatie- en onderzoeksindicatoren tenslotte, moet veel aandacht worden geschonken aan de bevordering van de technische vooruitgang, met al wat dit inhoudt op diverse vlakken (onderzoek & ontwikkeling, onderwijs en vorming, werking van de telecommunicatiemarkt, ...).

1ste deel: Internationale omgeving en Belgische conjunctuur

I. Internationale omgeving

I.1. Algemeen overzicht

Zelfs al kende de Amerikaanse economie in 2000 een sinds meer dan twintig jaar ongeëvenaarde groei van de economische bedrijvigheid (5%), toch vertoonde ze tekenen van ademnood tijdens het tweede kwartaal van 2000 en kwam er zo een einde aan de “10 gloriejaren”. Hoewel de interne vraag de belangrijkste groeimotor blijft, vertoonde ze toch wat vertraging in het tweede kwartaal, een gevolg van de daling van het gezinsverbruik en van de bedrijfsinvesteringen. Hoewel de buitenlandse handel gedurende het hele jaar dynamisch bleef, was er toch een meer uitgesproken vermindering van de export in het laatste kwartaal. Zo werd het lopende Amerikaanse tekort nog groter. Verschillende factoren bevestigden de vertraging van de Amerikaanse economie, o.a. de daling van de portefeuille der technologische waarden (doorprikking van de zeepbel), de stijging van de werkloosheid tegen het einde van het jaar, talrijke massale ontslagen, met als gevolg de vermindering van het consumentenvertrouwen en bijgevolg ook van het gezinsverbruik en de investeringen in woningen. Het samengestelde indexcijfer van de verwerkende nijverheid (NAPAM) daalde verschillende keren na elkaar tot onder de 50 basispunten en het verschil tussen de rente op lange termijn en de rente op korte termijn werd negatief, wat over het algemeen het voortekenen is van een sterke economische vertraging, zelfs van een recessie.

Ondanks de versnelling van de groei van het BBP, waargenomen in het laatste kwartaal van 2000 t.o.v. het voorgaande kwartaal, die ervoor zorgde dat Japan een nieuwe recessie net kon ontwijken, blijft de Japanse economische heropleving fragiel. De binnenlandse vraag bleef aarzelend binnen een onzeker politiek en economisch klimaat, wat het ver-

trouwen van de consument nog meer aantastte na de beurscrash, de stijging van de werkloosheid en van de faillissementen en de verscheidene herstelprogramma's die niet het verwachte effect hadden. In deze context heeft het gezinsverbruik, dat ongeveer 60% van het BBP uitmaakt, nog steeds niet voor de aflossing gezorgd van een verminderde buitenlandse vraag die tijdens het jaar gedaald is door de sterkte van de Yen en de verzwakking van de technologische sector. Deze factoren hadden allebei een invloed op de opkomende economieën en bijgevolg ook op de belangrijkste afzetgebieden van de Japanse export.

Dat de toestand van de opkomende landen van Zuidoost-Azië⁽¹⁾ zich herstelde leed begin 2000 geen twijfel meer, hoewel het toch tegen verschillende ritmes gebeurde, wat een zekere regionale kloof tot gevolg had. De buitenlandse vraag, die de belangrijkste motor is voor het herstel, is aangetast door de vertraging van de Amerikaanse en Japanse economieën en door de achteruitgang van de technologische sector. Aan de sectorale specialisatie van deze economieën en hun afzetmarkten wordt een nadelig element toegevoegd: een onstabiel politiek beleid en het voorlopig ontbreken van concrete resultaten van de doorgevoerde hervormingen die moeten voortgezet worden.

De economische activiteit in de eurozone was gedurende het hele jaar 2000 goed op dreef, ondanks de lichte vermindering in het tweede kwartaal. Deze geringe daling is vooral te wijten aan een lagere dynamiek van het gezinsverbruik, wat onder andere het gevolg is van de daling van de koopkracht van de gezinnen door de prijsstijging van de energieproducten maar ook van de verslechtering

1 De landen waarmee rekening werd gehouden voor deze analyse zijn: Korea, Maleisië, de Filipijnen en Thailand, ook Azië 5 genoemd.

van het internationale klimaat als gevolg van een “versnelde” vertraging van de Amerikaanse economie. Toch bleek de Europese economie, in tegenstelling tot vele anderen, goed bestand tegen de stagnering van de internationale groei.

Onder onze belangrijkste commerciële partners van de eurozone²⁾ onderscheidt enkel Nederland zich door een groei van het BBP die hoger ligt dan het Europese gemiddelde in 2000, en dit voor de vijfde opeenvolgende keer. Zelfs al daalde de binnenlandse vraag t.o.v. 1999, toch blijft ze de belangrijkste motor voor de groei, ondersteund door de dynamiek van het gezinsverbruik en de investeringen. Een sterk toegenomen buitenlands handelsver-

keer ondersteunde eveneens de groei van de Nederlandse economische activiteit in 2000, door er positief toe bij te dragen.

Frankrijk en Duitsland kenden in 2000 een groei van het BBP die rond de 3% lag. De binnenlandse vraag was de belangrijkste motor van de groei voor beide economieën, maar met een lagere bijdrage voor Duitsland. Voor dat land liggen de vraag van haar belangrijkste handelspartners en de verbetering van de verhouding concurrentievermogen-prijs namelijk aan de basis van de dynamiek van de netto uitvoer. Duitsland is echter, door de structuur van zijn export, meer blootgesteld aan de vertraging van de Amerikaanse economie dan Frankrijk en Italië.

2 Hier gaat het over Frankrijk, Duitsland en Nederland of de drie landen waarop men de berekening van de salarismarge baseert.

I.2. Analyse per land

1. De Verenigde Staten

De sinds maanden – en zelfs jaren - aangekondigde ontzuivering van de Amerikaanse economie begon in het tweede halfjaar van 2000 en zette een punt achter « 10 jaren van glorie ». Alhoewel niet van een recessie kan worden gesproken, daar deze een daling van het BBP voor twee achtereenvolgende kwartalen impliceert, wijzen sommige economische indicatoren op een aanzienlijke vertraging eind 2000. Aangezien er nogal wat tijd voorbijgaat voor een restrictief monetair beleid een invloed heeft op de economie, verwijten sommigen de Gouverneur van de Fed, Alan Greenspan, de belangrijkste rentetarieven van de Fed één keer te veel te hebben opgetrokken in het eerste halfjaar van 2000. De Fed heeft immers haar belangrijkste rentetarief in drie keer van 5,5% naar 6,5% opgetrokken. Deze stijgingen waren verantwoord door de wens een verhoging te vermijden van de Ameri-

kaanse economie die toen te snel groeide, wat op lange termijn onhoudbaar was in combinatie met groeiende inflatoire spanningen verbonden aan de looneisen en de stijging van de aardolieprijs.

Na een stijging met 4,2% in 1999 kende 2000 een versnelde economische groei van 5% t.o.v. het vorige jaar, dit is de hoogste groei die in twee decennia ooit werd bereikt, met uitzondering van 1984 toen een groei van 7,3% werd geregistreerd.

Deze ontwikkeling verbergt echter een duidelijk afnemend groeiprofiel in het derde en vierde kwartaal van 2000. Het BBP steeg namelijk met 1,2% en 1,4% in het eerste en tweede kwartaal t.o.v. de vorige kwartalen, gevolgd door 0,5% en 0,3% in het derde en vierde kwartaal. In vergelijking met het vorige jaar bedragen deze percentages respec-

Tabel 1. Ontwikkeling van de belangrijkste componenten van het BBP
(wijziging in %, t.o.v het voorgaande jaar)

	99	00	1999				2000			
			I 99	II 99	III 99	IV 99	I 00	II 00	III 00	IV 00
Gezinsconsumptie	5,3	5,3	5,2	5,1	5,3	5,6	6	5,4	5,3	4,5
Overheidsuitgaven en -investeringen	3,3	2,8	3,8	2,2	3	4,4	3,2	4,2	2,6	1,3
Bruto vaste kapitaalvorming van de privé-sector (zonder de voorraden)	9,2	9,3	10,3	8,8	9,4	8,2	10	10,6	9,4	7,2
Voorraadwijziging (1)	-0,4	0,2					-0,1	0,7	0,4	-0,3
Binnenlandse vraag (1)	5,2	5,9					6,3	7,1	6,1	4,3
Uitvoer	2,9	9,0	-0,1	2,1	5,4	4,3	8,1	10,2	11,1	6,7
Invoer	10,7	13,5	8,8	9,5	12,4	12	13,9	14,5	14,5	11,3
Netto-uitvoer (1)	-1,0	-1,0					-1,1	-1,0	-1,0	-1,0
BBP	4,2	5,0	3,9	3,8	4,3	5	5,3	6,1	5,2	3,4

(1) Bijdrage tot de groei

Bron : BEA en MEZ-berekening.

tievelijk 5,3% en 6,1% in het eerste en tweede kwartaal, tegen 5,2% en 3,5% voor het derde en vierde kwartaal. Aldus bleef de Amerikaanse economische bedrijvigheid dynamisch in de eerste zes maanden van 2000 en vertraagde ze enigszins in het derde kwartaal en sterker in het laatste kwartaal. Ondanks deze vertraging bleef de verworven groei³ van dat laatste kwartaal positief: zowat 0,8 %.

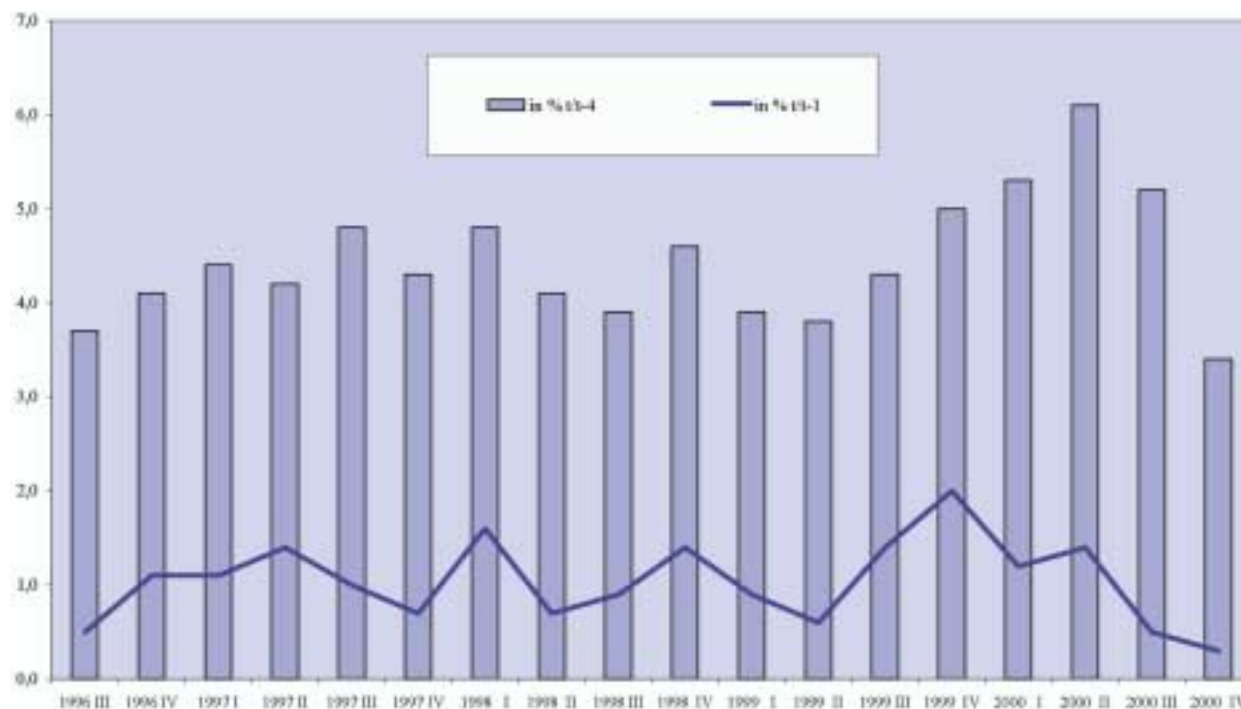
De binnenlandse vraag bleef de belangrijkste motor van de groei met een bijdrage van 5,9 procentpunten tot de groei van het BBP in 2000, tegen 5,2 procentpunten in 1999.

Het afgelopen jaar stegen de bedrijfsinvesteringen met 12,6% t.o.v. het vorige jaar, tegen 10,1% in 1999. Deze hebben hetzelfde driemaandelijke profiel als het BBP, met name een versnelling in het eerste halfjaar en een vertraging in het tweede: met respectievelijk +12,9% en +14,1% in het eerste en tweede kwartaal van 2000 t.o.v. de overeenstemmende kwartalen van 1999 en +13,1% en 10,5% in het derde en vierde kwartaal.

De dynamiek van de bedrijfsinvesteringen is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de investeringen in uitrustingen en software: +15,7% en +16,4% in het eerste en tweede kwartaal van 2000 t.o.v. het vorige jaar, tegen 13,2% en 9,8% in het derde en vierde kwartaal. Er valt overigens op te merken dat de groeipercentages van de investeringen in niet-woon gebouwen opnieuw positief waren in 2000: een stijging met +9,1% t.o.v. het vorige jaar, tegen een daling met 1,4% in 1999. Het driemaandelijke profiel van die investeringen verschilt enigszins van dat van de investeringen in uitrustingen en software, in die zin dat het een snellere groei kende die werd ingezet in het vierde kwartaal van 1999 en gevolgd werd door een stabilisatie in het laatste kwartaal van 2000; dit kwartaal sloot trouwens af met een groeipercentage van twee cijfers (+12,7% t.o.v. het vorige).

De gezinsconsumptie, de pijler van de Amerikaanse groei, die meer dan twee derde van het BBP vertegenwoordigt, hield aan in 2000, met een gelijkwaardige groei als in 1999, met name 5,3%. Na een

Grafiek 1. Ontwikkeling van het BBP

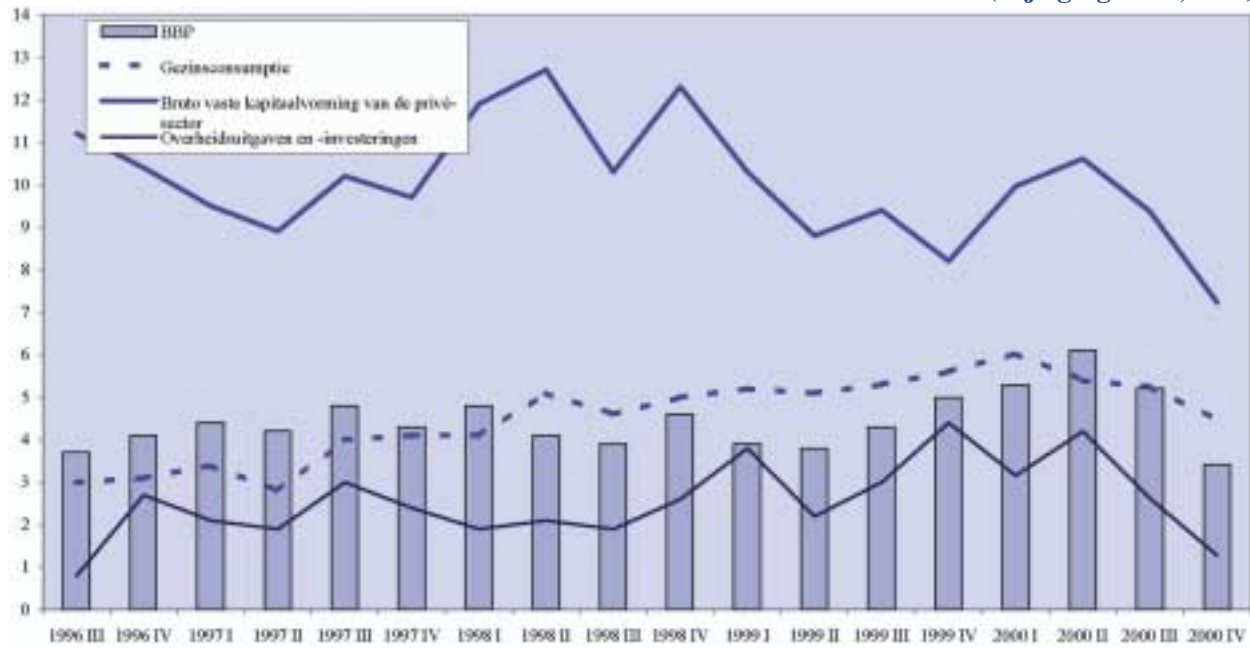

Bron : BEA.

3 d.w.z. de groei die we voor 2001 zouden hebben indien de bedrijvigheid op hetzelfde peil zou blijven als in het laatste kwartaal van 2000.

Grafiek 2. BBP en belangrijkste componenten van de binnenlandse vraag

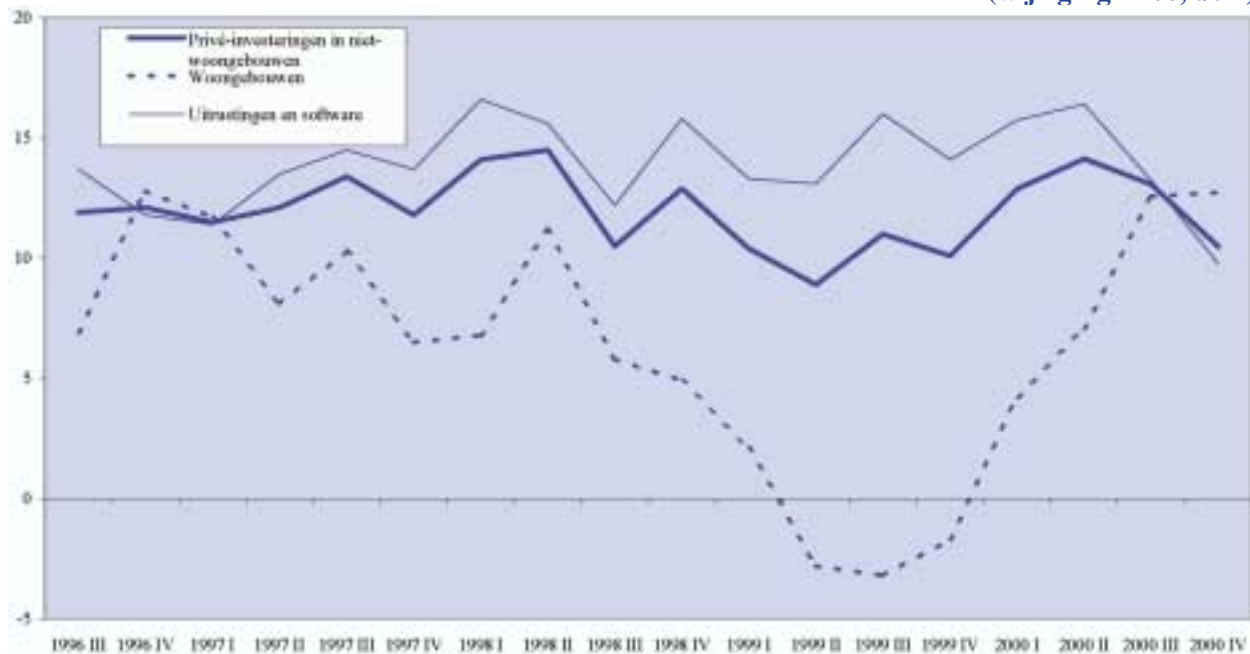
(wijziging in %, t/t-4)

Bron : BEA.

Grafiek 3. Privé-investeringen in niet-woongebouwen

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : BEA.

stijging in het eerste kwartaal vertraagde de gezinsconsumptie enigszins, maar de groei ervan bleef aanzienlijk: +6%, +5,4%, +5,3% en +4,5%, respectievelijk van het eerste tot het laatste kwartaal van 2000 (t.o.v. het vorige jaar). Het laatste kwartaal van 2000 is gekenmerkt door een sterke vertraging van het indexcijfer van het consumentenvertrouwen. Ook de investeringen in woningen groeiden sinds het eerste kwartaal van 1999 tot het laatste kwartaal van 2000 minder snel en daalden zelfs in het derde en vierde kwartaal van 2000 t.o.v. de overeenstemmende kwartalen van 1999. Over het hele jaar 2000 lagen de investeringen in woningen 0,5% onder hun overeenstemmende waarde van 1999.

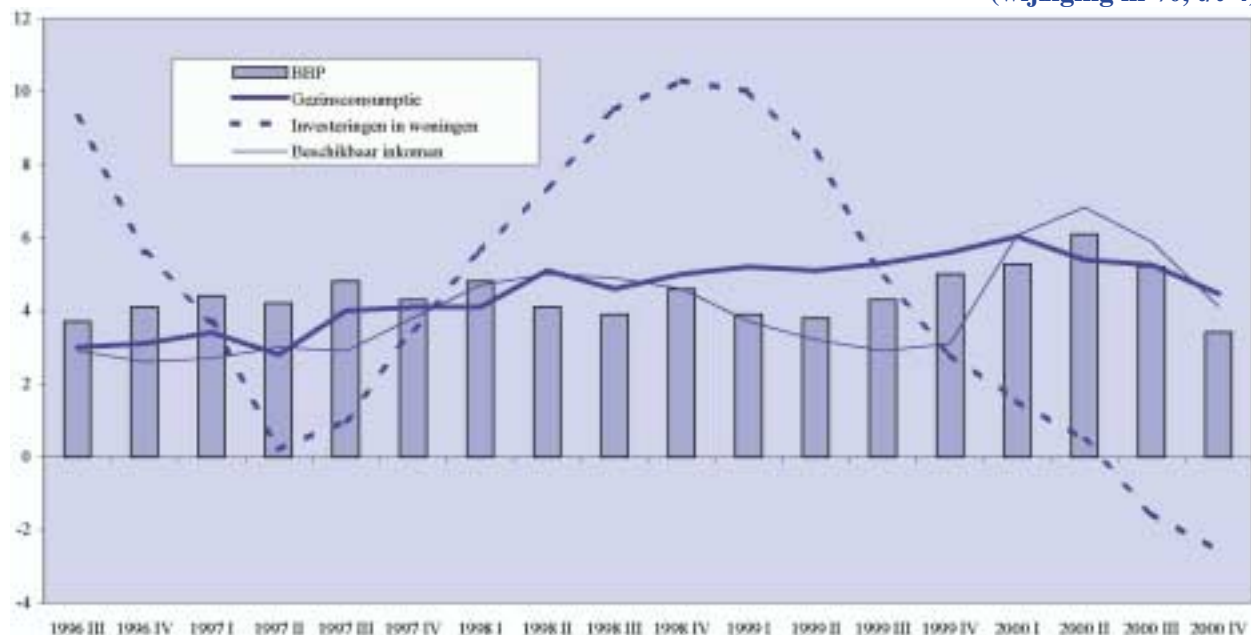
De dynamiek van de binnenlandse vraag gecombineerd met de sterke dollar stimuleerde de invoer. Die steeg met 13,5% in 2000 t.o.v. 1999, tegen 10,7% een jaar voordien. Het driemaandelijks profiel van de invoer bleef dynamisch gedurende het hele jaar 2000, maar er was een kleine vertraging in het laatste kwartaal die het groeipercentage van twee cijfers echter niet aantastte. Zo lag de invoer van het eerste tot het laatste kwartaal van 2000 13,9%, 14,5%, 14,5% en 11,3% hoger dan de overeenstemmende waarden ervan in 1999. Het Amerikaanse handelstekort werd in de loop der jaren steeds groter en bedroeg over het hele jaar 2000

1 840,2 miljard dollar (in werkelijke prijzen), tegen 1 397,6 miljard in 1999, dit is een stijging met 18% (in vaste prijzen).

De arbeidsmarkt bleef gedurende een groot deel van het jaar gespannen met een tot 3,9% beperkte werkloosheidsgraad in september en oktober. Dit kleine percentage bracht in die tijdsspanne geen inflatie mee. Het zette de economen ertoe aan de waarde van de NAIRU (Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment), d.w.z. de werkloosheidsgraad in evenwicht, ook niet-inflatoire werkloosheidsgraad genoemd, naar beneden toe te herzien. Daar de economische bedrijvigheid verminderde, steeg de werkloosheid enigszins, namelijk van 3,9% in oktober naar 4% in december. Niettemin bleef de arbeidsmarkt gespannen met een tewerkstellingsgraad van 64,5% (in december) en een hogere groei van de tewerkstelling dan die van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (t.o.v. het vorige jaar). Ondanks die spanningen en een dynamische groei van de bedrijvigheid werd de inflatie relatief in toom gehouden.

De stevige dollar kon de ingevoerde inflatie stuiten en de aanhoudende productiviteitsstijging compenseerde gedeeltelijk de stijging van de kosten verbonden aan de groei van de bezoldigingen.

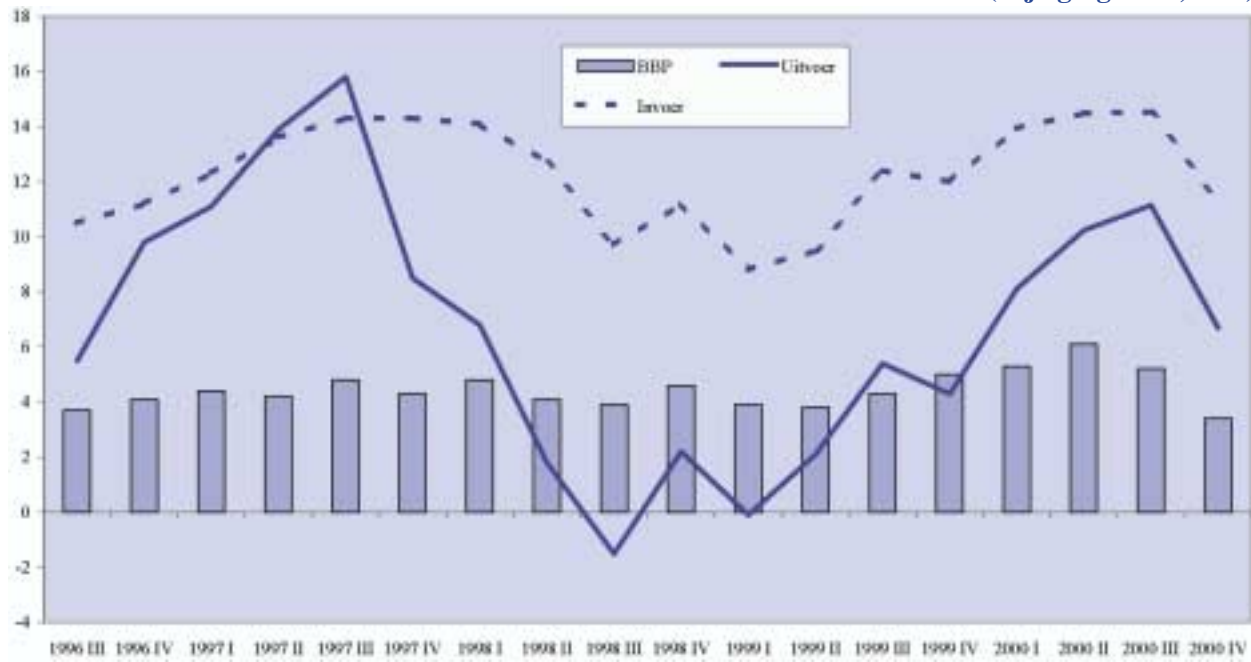
Grafiek 4. BBP, gezinsconsumptie, beschikbaar inkomen en investeringen in woningen (wijziging in %, t/t-4)

Bron : BEA.

Grafiek 5. BBP en componenten van de buitenlandse vraag

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : BEA.

Grafiek 6. Ontwikkeling van het BBP en inflatie

Bron : BEA en BLS.

De productiviteit van de ondernemingen groeide met 2,8% in 1999 en 4,3% in 2000 (t.o.v. het vorige jaar), wat duidelijk hoger ligt dan het gemiddelde voor de jaren 70 en 80 (1,75%).

Die gunstige ontwikkeling is grotendeels te wijten aan de langdurige inspanningen van de Amerikaanse firma's die investeerden en blijven investeren in de verbetering van de productiemiddelen (informatica, software, enz.).

Indien de productiviteit de loonstijging overtreft, kunnen de kosten per geproduceerde eenheid zakken en kan de rendabiliteit van de ondernemingen stijgen, zonder dat de prijzen verhogen. Dit was het geval voor de industrie over het hele jaar gezien en sedert verscheidene jaren, evenals voor het geheel van de ondernemingen, maar uitsluitend op basis van de trimestriële wijzigingen gezien, in het tweede kwartaal 2000.

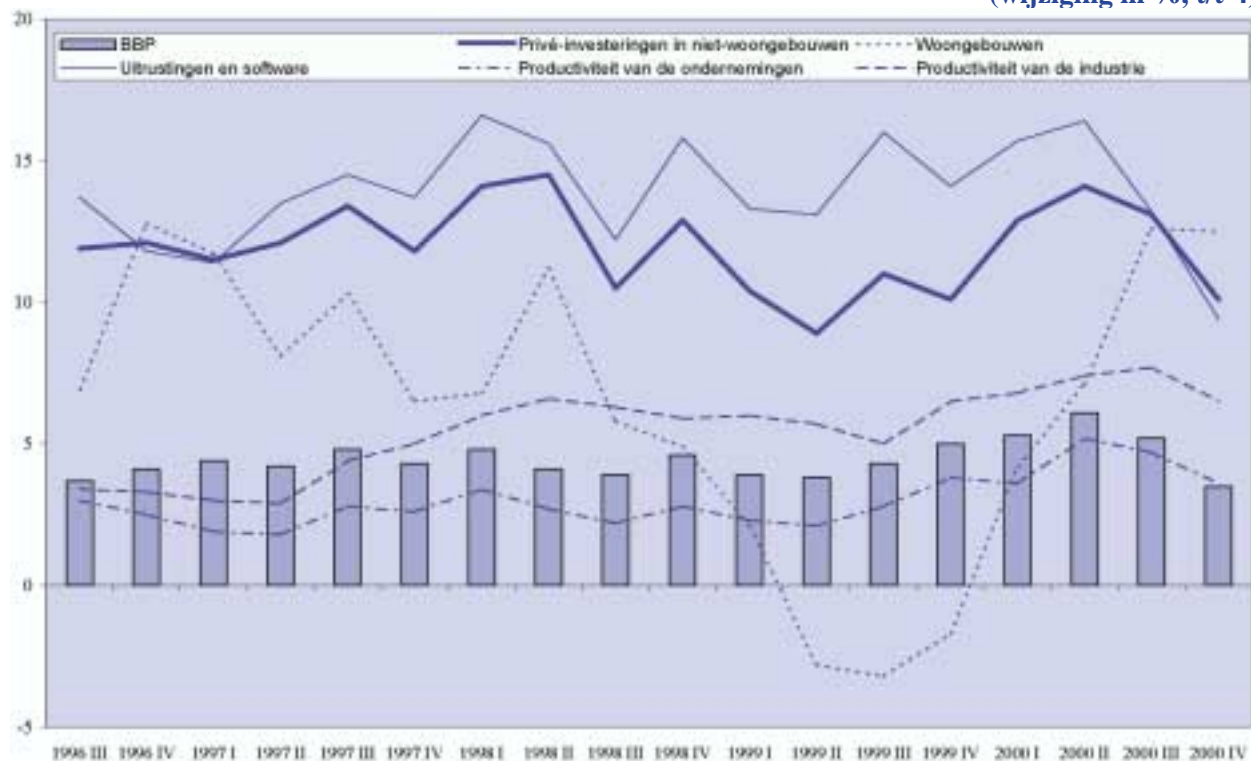
Er verschenen niettemin tekens van vertraging:

- Het verschil tussen de rente op lange termijn voor overheidsobligaties en deze op korte termijn, zo-

als schatkistpapieren op drie maanden, werd negatief, wat op korte termijn meestal een vertraging van de economische groei meebrengt (1 tot 1,5 jaar).

- De koers van de technologische waarden zakte met bijna 40% (doorprikking zeepbel).
- De werkloosheidsgraad begon aan het jaareinde toe te nemen.
- Het aantal schrappingen van betrekkingen steeg drastisch.
- Het uurloon steeg met slechts 3,7% over 12 maanden volgens het Departement Tewerkstelling; er is dus geen teken van ongecontroleerde loonverhoging.
- De globale index van de NAPM-bedrijvigheid, opgesteld door de nationale groepering van aankoopdirecteurs van de belangrijkste Amerikaanse groepen industriële, bereikte in januari 41,2 punten; dit is het laagste niveau sinds maart 1991 (aan het einde van de laatste recessie in de USA). Wat storend lijkt, is de daling van het NAPM-indexcijfer voor de industrie (voor de zesde opeenvolgende maal) samen met dat voor de diensten (1ste keer); die daling gecombineerd met een groeiende werkloosheid en een afnemend

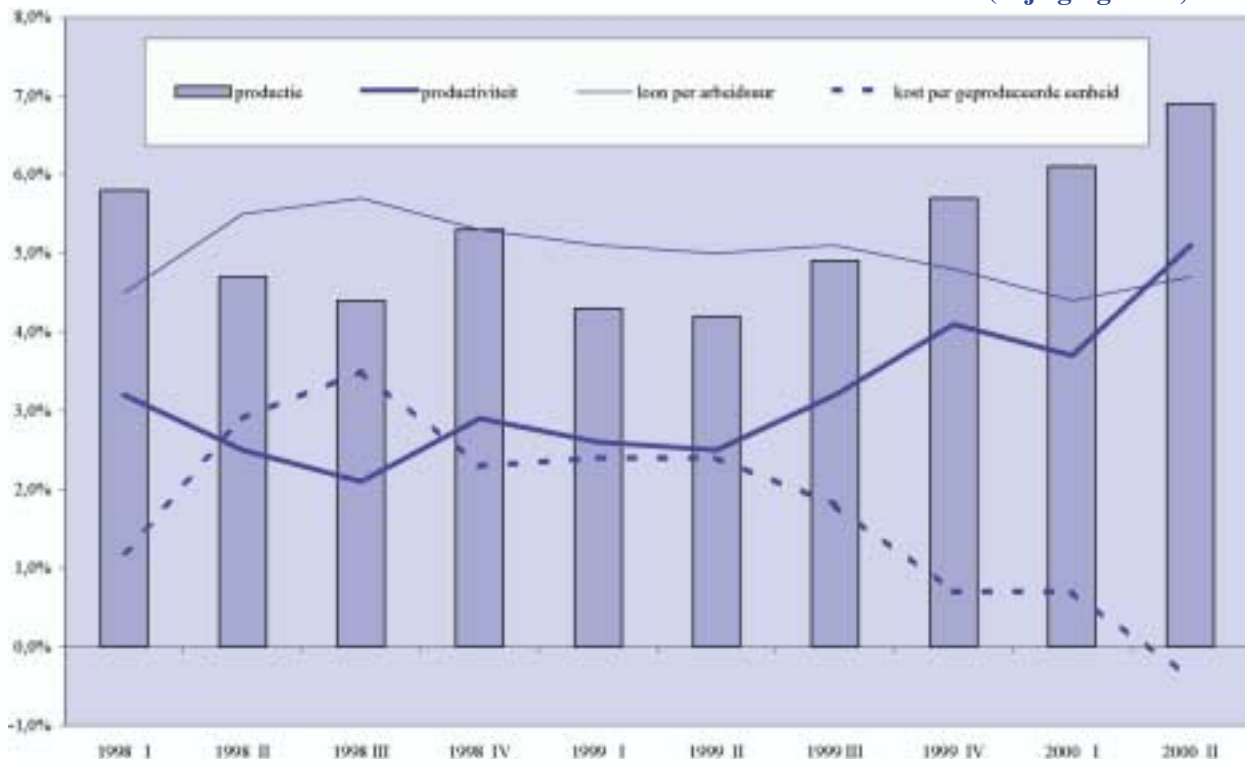
Grafiek 7. BBP, privé-investeringen in niet-woongebouwen en productiviteit (wijziging in %, t/t-4)

Bron : BEA en BLS.

Grafiek 8. Productiviteit en kosten per geproduceerde eenheid

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : BLS.

Grafiek 9. Rentevoeten op korte termijn (3 maanden) en op lange termijn (10 jaar)

Bron : Fed.

consumentenvertrouwen laat een aanzienlijke vertraging van de economische bedrijvigheid in de Verenigde Staten vermoeden.

- De uitgaven voor nieuwbouw (value of construction put in place) bleven, t.o.v. het vorige jaar, sinds midden 2000 dalen. Over het hele jaar 2000 nam de bouw van nieuwe woningen af met 0,9%, tegen een stijging met 6% in 1999 (in vaste prijzen).
- De orders van de industrie namen in oktober af en groeiden daarna opnieuw, met positieve doch

afnemende percentages (t.o.v. de vorige maand).

- Alhoewel de inflatie werd in toom gehouden, bedroeg het jaargemiddelde ervan 3,5%. De prijsstijging van de aardolieproducten en de spanningen van de te krappe arbeidsmarkt uitgeoefend op de lonen, wogen enigszins door op de prijsstabiliteit.

Bovenvermelde elementen waren vaak voortekens van een recessie, ook al onderging de Amerikaanse economie de jongste jaren fundamentele wijzigingen.

2. Japan

De verschillende wijzigingen binnen de Japanse regering, met name voor de instellingen die statistieken verspreiden (zoals EPA) en de relatieve grote schommelingen tussen de statistieken van het ene boekjaar naar het andere, bemoeilijken het opmaken van een overzicht van de Japanse economie. Laten we evenwel proberen om de belangrijkste tendensen ervan vast te leggen.

Na de recessie van 1998 lijkt de economie zich in 1999 lichtjes te hebben hersteld met een groei van +0,8% van het BBP. Die heropleving blijft fragiel en, alhoewel het te vroeg is om te spreken over een ware ommekeer van de situatie, lijkt de ontwikkeling van het BBP in het vierde kwartaal 2000 deze verbetering toch kracht bij te zetten. Het jaar 2000 werd in zijn geheel gekenmerkt door een versnelde economische groei van 1,7% vergeleken met 1999.

Tabel 2. Belangrijkste seizoensgezuiverde componenten van het BBP

(wijziging in %, t/t-4)

	99	1999				2000			
		I 99	II 99	III 99	IV 99	I 00	II 00	III 00	IV 00
Gezinsconsumptie	1,2	0,4	2,0	2,9	-0,4	1,8	0,0	-1,3	1,5
Overheidsconsumptie	4,0	3,6	3,6	4,6	4,1	3,8	3,8	3,1	3,7
Investerings in woningen	0,8	-7,8	1,6	4,8	5,3	9,0	-3,8	-2,6	3,8
Bedrijfsinvesteringen	-4,3	-7,7	-7,9	-4,1	3,0	4,0	2,5	3,4	7,6
Overheidsinvesteringen	6,1	12,1	13,6	5,9	-6,4	-8,6	-5,6	-3,5	-3,8
Voorraadwijziging van de prive-sector (1)	-0,2	-0,4	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,2
Binnenlandse vraag (1)	0,9	-0,4	1,2	2,1	0,5	1,8	0,4	0,1	2,7
Uitvoer	1,3	-3,6	-0,6	2,6	7,0	12,2	14,6	11,9	9,8
Invoer	2,9	-4,2	1,9	4,2	10,3	8,5	10,4	9,5	11,1
Netto-uitvoer (1)	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,5	0,6	0,4	0,1
BBP	0,8	-0,4	1,0	2,1	0,4	2,4	1,1	0,5	2,8

(1) Bijdrage tot de groei

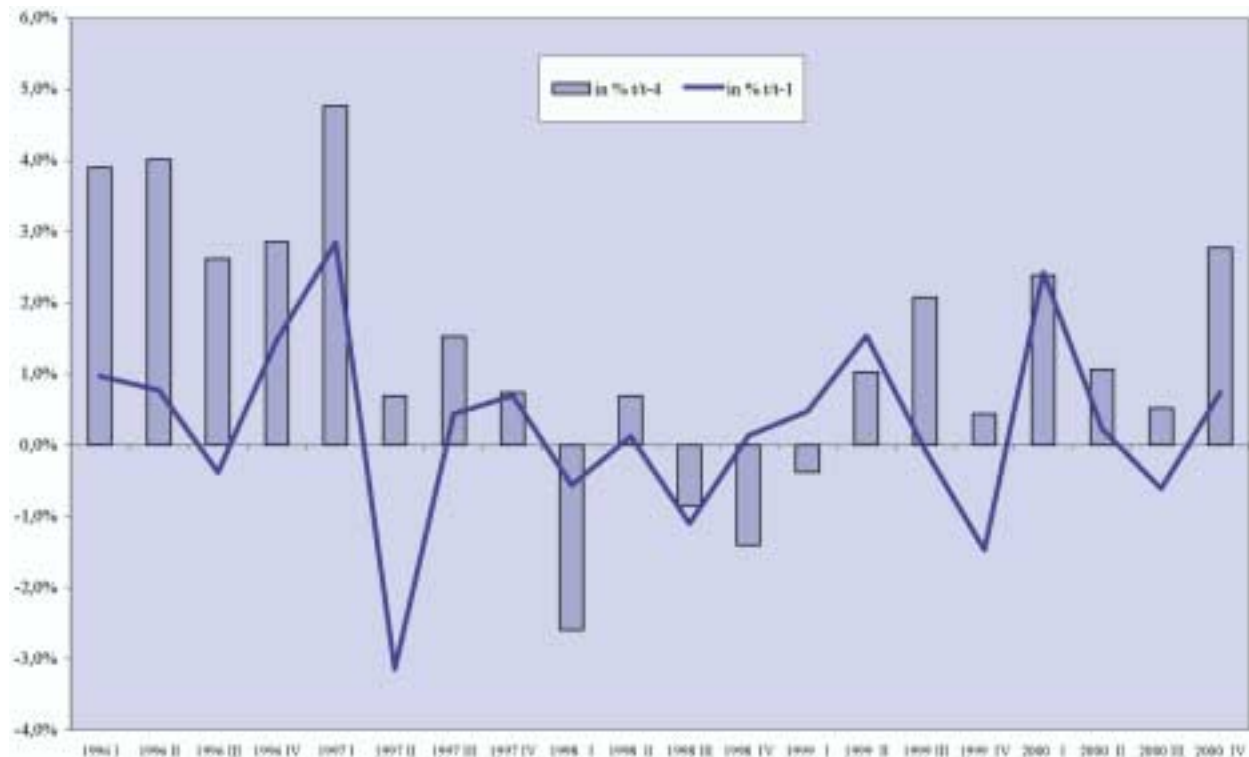
Bron : EPA, SNA en MEZ-berekeningen.

Ondanks deze gunstige ontwikkeling van het BBP in 2000 wijst de driemaandelijke ontwikkeling op een vertraging tijdens de eerste drie kwartalen en dit zowel ten opzichte van het vorige jaar als van het vorige kwartaal. Aldus daalde de groei van de economische bedrijvigheid van 2,4% voor het eerste kwartaal naar 0,5% voor het derde kwartaal ten opzichte van het vorige jaar en respectievelijk van 2,4% naar -0,6% ten opzichte van het vorige kwartaal. Alhoewel het resultaat van het vierde kwartaal die resultaten enigszins verbergt met een groei van 2,8% ten opzichte van het vierde kwartaal van 1999 en een stijging van +0,7% ten opzichte van het vorige kwartaal, blijft voorzichtigheid geboden en zijn de adviezen van de deskundigen verdeeld over de vraag of de Japanse economie zich definitief heeft hersteld en opnieuw positieve groeipercentages kan voorleggen. De nationale rekeningen wijzen enerzijds op een binnenlandse vraag die, alhoewel ze positief bijdraagt tot de groei (1,2%), vooral fragiel blijft op het vlak van de gezinsconsumptie (het laatste kwartaal uitgezonderd) en anderzijds op een buitenlandse handel die minder en minder bijdraagt tot de economische groei (+0,4%).

Zoals uit grafiek 11 blijkt, wijzen de kwartaalgegevens op een verzwakking van de binnenlandse vraag voor het tweede en derde kwartaal, gevolgd door een versnelling voor het laatste kwartaal. Zo daalde de binnenlandse vraag van een groei van 2% voor het eerste kwartaal ten opzichte van het vorige kwartaal naar -0,5% voor het derde kwartaal om nadien opnieuw op te klimmen naar 1,1% voor het laatste kwartaal. De vertraging werd vooral toegeschreven aan de afname van de uitgaven voor consumptie en aan de vermindering van de investeringen in woningen met, ten opzichte van het vorige kwartaal, groeipercentages van respectievelijk 2,0% en 4,6% voor het eerste kwartaal en 0,0% en 0,5% voor het derde kwartaal van 2000. De heropleving voor het laatste kwartaal kan vooral worden toegeschreven aan de investeringen en in mindere mate aan de overheidsconsumptie.

De consumptie blijft wankel en men kan niet spreken over een ware heropleving zoals blijkt uit de verkoop in de kleinhandel, die in de loop van het jaar 2000 steeds verder daalde (-1,7% ten opzichte van het vorige jaar). Het aantal inschrijvingen van

Grafiek 10. Ontwikkeling van het BBP

Bron : EPA-SNA.

auto's steeg en vertoonde opnieuw positieve groei-percentages (+2,4% voor de eerste 10 maanden van 2000 ten opzichte van de overeenstemmende waarde van 1999). Bovendien zou de verbetering van het consumentenvertrouwen over het gehele jaar 2000, samen met een stijging van het aantal bijkomende uren die werden gepresteerd en aldus van de te verwachten inkomsten, enigszins de toekomstige consumptie moeten aanmoedigen. Omgekeerd zijn het stijgende aantal faillissementen en de verdere daling van de NIKKEI-index factoren die de consumptie negatief beïnvloeden. De consumptie vertegenwoordigt nagenoeg 60% van het BBP, derhalve begrijpt men het belang dat gehecht wordt aan een opleving ervan.

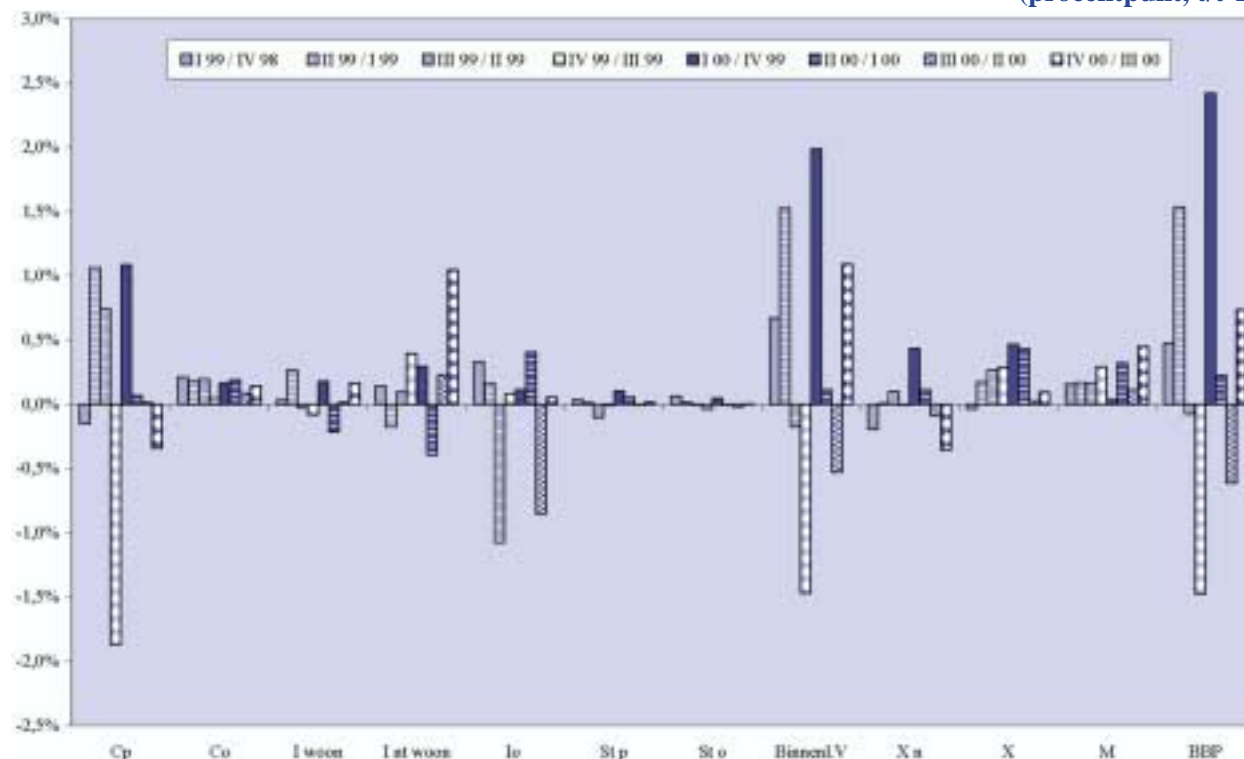
De arbeidsmarkt lijkt een structurele verandering te ondergaan. De "voltijdse" tewerkstelling daalde steeds verder in de loop van het jaar 2000 (-1% ten opzichte van het vorige jaar), terwijl de deeltijdarbeid toenam met +3,2% (ten opzichte van het vorige jaar). Wat betreft de inkomsten wint de stijging van de lonen in nominale termen nog meer aan belang in reële termen, rekening houdend met de aanhoudende deflatie in Japan.

Ondanks een bepaalde verzwakking, was de industriële productie dynamisch over het gehele jaar 2000. In december bedroeg de industriële productie 4,1% meer dan de overeenstemmende waarde van 1999. Voor het gehele jaar steeg de industriële productie met 5,9% tegenover 0,8% in 1999.

Volgens het TANKAN-rapport van de Bank van Japan werd er in december een stabilisatie bereikt van het vertrouwen van de ondernemers waardoor er een einde kwam aan een nagenoeg ononderbroken stijging van twee jaar die getuigde van hun bezorgdheid omtrent de werkelijke Japanse opleving. Men merkt evenwel een zekere dichotomie tussen grote en kleine ondernemingen. De grootste ondernemingen, die ten volle konden profiteren van de internationale groei, lijken in het algemeen veel optimistischer dan de minder grote ondernemingen.

De buitenlandse handel, die negatief bijdroeg tot de groei in 1999, leverde een bijdrage van +0,4% procentpunt tot de BBP-groei in 2000. Deze cijfers verbergen evenwel een driemaandelijks profiel dat duidelijk vertraagt en zelfs vermindert. De bijdrage van de netto-uitvoer tot de BBP-groei daalde van

Grafiek 11. Bijdrage van de belangrijkste componenten van het BBP tot de groei (procentpunt, t/t-1)

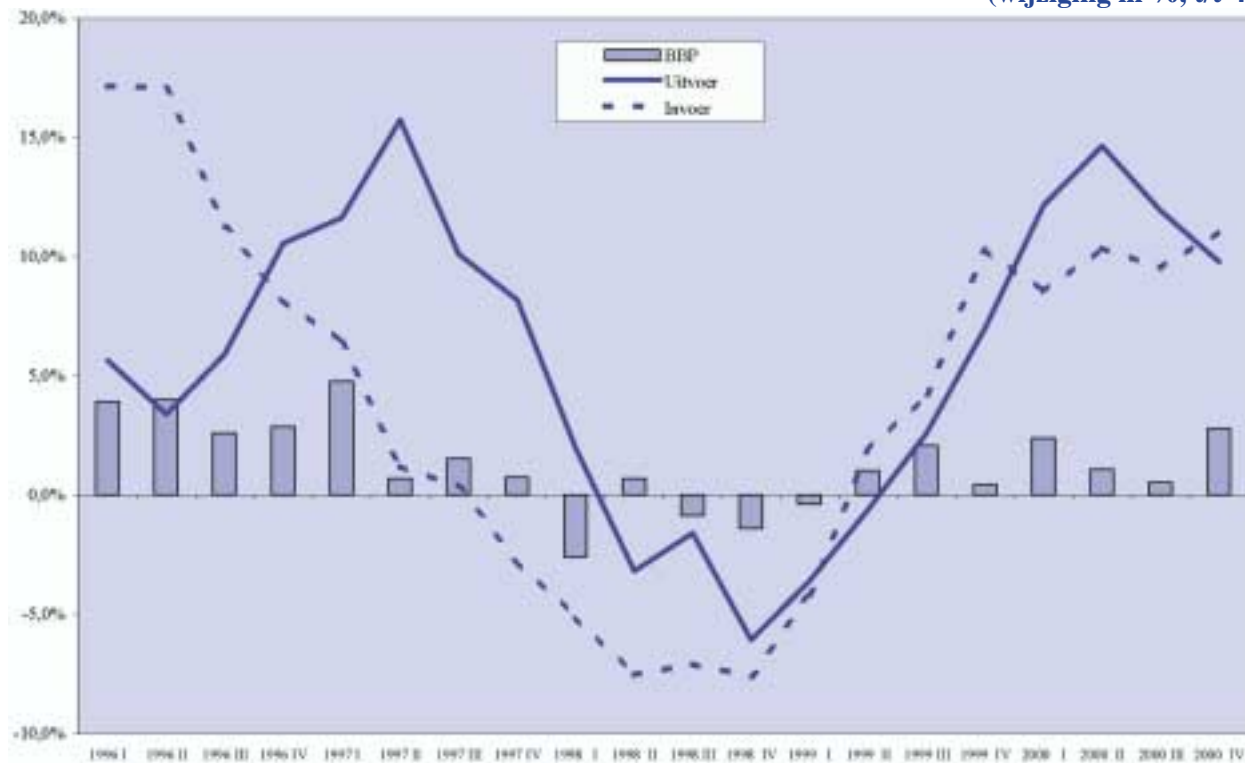
Bron : EPA, SNA en MEZ-berekeningen.

Grafiek 12. Index van de industriële productie

Bron : METI.

Grafiek 13. Driemaandelijkse BBP en componenten van de buitenlandse vraag
(wijziging in %, t/t-4)

Bron : EPA en MEZ-berekeningen.

+0,4 procentpunt voor het eerste kwartaal van 2000 tot -0,4 procentpunt voor het laatste kwartaal (ten opzichte van het vorige kwartaal). Die afgenomen dynamiek is het gevolg van een toename van de invoer (+0,4% voor het eerste kwartaal ten opzichte van het vorige kwartaal tegenover 5,1% voor het laatste kwartaal) en een groeivertraging van de uitvoer (+4,4% voor het eerste kwartaal ten opzichte van het vorige kwartaal tegenover 0,8% voor het laatste kwartaal). Aldus was de economische opleving van de Aziatische landen, de voornaamste handelspartners van Japan, voelbaar in de Japanse buitenlandse handel gedurende het eerste halfjaar:

3. De opkomende landen van Zuidoost-Azië

De landen van Zuidoost-Azië kenden in 1998 een uitgesproken recessie ingevolge de belangrijke financiële crisis die de regio teisterde in 1997-1998, maar ze lijken evenwel de weg van een nieuwe groei te zijn ingeslagen. De groei bereikt uiteraard niet het niveau dat vóór de crisis werd genoteerd, maar hij blijft niettemin betekenisvol. Net zoals de crisis de verschillende landen van Zuidoost-Azië in ongelijke mate trof, wijst de opleving eveneens op verschillende profielen naargelang de betrokken landen.

Deze analyse beperkt zich tot de ontwikkeling van de economische situatie in de volgende vijf landen: Indonesië, Korea, Maleisië, de Filippijnen en Thailand, hierna de groep Azië 5 genoemd, namelijk de economieën die het meest getroffen werden door de crisis. Door hun economische structuur en de kenmerken van hun handel hebben die landen immers een niet te verwaarlozen invloed op de bedrijvigheid van sommige Europese landen (bijvoorbeeld Duitsland en Italië) en van Japan, en kunnen ze het economische evenwicht verstoren op wereldvlak.

Zoals uit tabel 3 blijkt, was de opleving van de Azië 5-landen belangrijk en overtrof zij alle verwachtingen die tijdens de crisis werden geuit. Er zijn evenwel verschillen tussen de landen. Zo loopt men gevaar dat er een regionale tegenstelling komt als gevolg van de verschillende groeipercentages: enerzijds Korea en Maleisië die een sterke economische expansie kennen en buitenlands kapitaal aantrekken en anderzijds de andere drie landen waar

de uitvoer en de invoer stegen respectievelijk met 12,2% en 8,5% voor het eerste kwartaal en ten opzichte van het voorgaande jaar, en bereikten een groei van 14,6% en 10,4% voor het tweede kwartaal. Het tweede semester werd gekenmerkt door een ononderbroken groeivertraging van de uitvoer en door een groeivertraging gevolgd door een groeiversnelling van de invoer. Uitvoer en invoer sloten het jaar af met een stijging van respectievelijk 9,8% en 11,1% voor het laatste kwartaal vergeleken met het overeenstemmende kwartaal van 1999, of 12,1% en 9,9% voor het gehele jaar 2000 ten opzichte van 1999.

de politieke instabiliteit samen met een gebrek aan herstructurering de potentiële investeerders afschrikt.

De opleving ging niet overal even vlug. Zo noteert men voor Korea een groeiprofiel in V-vorm, waar eind 1999 een hogere groei werd genoteerd dan vóór de crisis. Maleisië en Thailand kennen een positieve groei die iets lager ligt dan het niveau dat vóór de crisis werd genoteerd, terwijl de opleving van Indonesië nog moet worden bevestigd en wordt beïnvloed door het gebrek aan vertrouwen ingevolge de politieke instabiliteit en het broze karakter van de financiële sector. Tenslotte konden de Filippijnen, die in 1998 een recessie kenden die vooral te wijten was aan mislukte oogsten en het besmettingseffect van de aanpalende economieën, zich gemakkelijker herstellen daar ze niet kampten met een belangrijk schuldprobleem.

De landen van Azië 5 voeren bijna 54% uit naar de geïndustrialiseerde landen en 37% naar de landen van Azië, terwijl ze nagenoeg 55% invoeren uit de geïndustrialiseerde landen en 32% uit Azië.

De Verenigde Staten voeren heel wat in uit Azië, voornamelijk "high tech-producten". Wanneer men hun handelsstructuur bekijkt, begrijpt men dat een vertraging van de Amerikaanse en zelfs van de Europese vraag, rampzalige gevolgen zou kunnen hebben voor die landen, gelet op hun geringe begrotingsmarges om hieraan het hoofd te bieden en op het fragiele karakter van het banksysteem.

Hetzelfde geldt voor de Japanse economie, die in deze Aziatische landen een belangrijke afzetmarkt vindt en die, indien deze landen zouden worden geconfronteerd met een daling van de conjunctuur ingevolge de buitenlandse vraag, eveneens de gevolgen ervan zou ondervinden.

De kapitaalbeweging waargenomen tijdens de Aziatische crisis (« fly to quality »), toen kapitaal werd teruggetrokken en in de Verenigde Staten en Europa werd geplaatst, lijkt met de opleving van de bedrijvigheid in Azië te zijn verzwakt. De Verenigde Staten zouden echter geneigd kunnen zijn om de tarieven voor het terugbrengen van de kapitalen, op te

trekken ter financiering van het nog steeds belangrijke handelstekort. Dit zou niet alleen nadelig zijn voor de Amerikaanse economie, maar eveneens voor de rest van de wereld. De druk op de rentevoeten zou immers zo groot zijn dat hij een invloed zou uitoefenen op de Aziatische tarieven en aldus de opleving in gevaar zou kunnen brengen.

Naast dit monetaire element lijkt de noodzaak om de structurele hervormingen voort te zetten, die in Azië ingevolge de crisis werden gestart, een fundamenteel element om opnieuw een doeltreffend economisch systeem op te bouwen en om de investeerders opnieuw vertrouwen in te boezemen.

Tabel 3. BBP van vijf landen van Zuidoost-Azië

(wijziging in %, t/t-1)

	1996	1997	1998	1999	2000(p)
Korea	6,8	5,0	-5,8	10,7	8,5
Indonesië	8,0	4,5	-13,7	0,2	4,0
Maleisië	8,6	7,5	-7,5	5,6	8,0
Filippijnen	5,8	5,2	-0,4	3,3	4,0
Thailand	5,5	-1,3	-10,0	4,2	4,5

p = projecties

Bron : Nationale Bank – regionaal overzicht- november 2000.

Tabel 4. Structuur van de buitenlandse handel van Azië 5 volgens de belangrijkste grote zones (van oorsprong of bestemming) op basis van de uitvoer en invoer in waarde van 1999

In %	Uitvoer met bestemming					Invoer afkomstig van				
	USA	Japan	Europa*	Azië	Azië 5	USA	Japan	Europa*	Azië	Azië 5
Korea	20,6	11	15,8	34,7	7,7	20,8	20,2	12,0	21,9	7,8
Indonesië	16,1	20	15,3	37,3	12,1	7,3	18,7	13,9	46,6	19,5
Maleisië	21,9	11,6	16	42,1	9,2	17,4	20,8	13,1	40,7	14,2
Filippijnen	29,6	13,1	19,3	32,8	7,6	20,3	19,6	9,5	36	16,7
Thailand	21,5	14,5	17,8	35,5	9	11,5	24,8	12,4	34,5	12,1
Azië 5	21,2	13,3	16,4	36,7	8,9	17,1	20,9	12,2	32,2	12

*Noorwegen, IJsland en Zwitserland inbegrepen

Bron : IMF en MEZ-berekeningen.

4. Eurozone

Gesteund door de krachtige groei op wereldvlak, die tijdens het eerste deel van het jaar 2000 een hoogtepunt bereikte, zowel voor de geïndustrialiseerde economieën als voor de opkomende landen, bedroeg de expansie van de Europese bedrijvigheid vorig jaar 3,4% ten opzichte van het voorgaande jaar, tegen 2,5% in 1999.

Nadat het reële BBP van de eurozone in het eerste kwartaal van 1999 groeide met 2% ten opzichte van het voorgaande jaar, versnelde de groei geleidelijk om daarna te vertragen vanaf het derde kwartaal van 2000, gelijktijdig met de conjunctuurneergang op wereldvlak. Van +3,7% in het tweede kwartaal van 2000, inzonderheid ten gevolge van het aanhoudende dynamisme van de Amerikaanse economie en de opleving in Zuidoost-Azië die belangrijker was dan verwacht na de monetaire en financiële crisissen van 1997, liep de groei van de bedrijvigheid terug tot 3,0% in het laatste kwartaal. Deze neergang van de bedrijvigheid in het tweede semester van het jaar wordt in ruime mate verklaard door het geringere dynamisme van de gezinsconsumptie als reactie op de snelle prijsstij-

gingen van de aardolieproducten en door de brutale vertraging van de Amerikaanse groei aan het einde van het jaar.

De bijdrage van de buitenlandse handel tot de ontwikkeling van het BBP van de eurozone, die vanaf het laatste kwartaal van 1999 opnieuw positief werd, bereikte een maximum in het eerste kwartaal van 2000 onder impuls van de teruggevonden kracht van de wereldeconomie om daarna te dalen tot 0,5 procentpunt in het laatste kwartaal.

In het tweede semester van 1999 en het eerste deel van 2000 werd de groei sterker in de voornaamste economieën van de zone, inzonderheid in Duitsland en in Italië waar in 1998 en 1999 de zwakste groeivoeten werden opgetekend. De expansie van de Duitse economie was in het tweede en derde kwartaal van 2000 – ten opzichte van het voorgaande jaar – zelfs groter dan die van de Franse economie, maar ze vertraagde in het vierde kwartaal. In Italië daarentegen, waar sedert het laatste kwartaal van 1999 een achterstand ten opzichte van Frankrijk werd ingehaald, werd vanaf het tweede

Tabel 5. Belangrijkste componenten van het BBP

(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

	1999	2000	II 99	III 99	IV 99	I 00	II 00	III 00	IV 00
Gezinsconsumptie	2,8	2,6	2,8	2,7	2,7	2,6	3,1	2,4	2,1
Overheidsconsumptie	1,7	1,6	1,6	1,8	1,6	1,7	1,8	1,4	1,6
Bruto vaste kapitaalvorming	5,3	4,6	5,7	5,7	5,5	5,7	4,9	4,0	3,9
Binnenlandse vraag	3,1	2,8	3,1	3,1	2,9	2,6	3,2	2,8	2,5
Uitvoer van goederen en diensten	4,7	11,7	2,6	5,8	10,0	12,7	11,4	11,2	11,6
Invoer van goederen en diensten	6,7	10,4	5,6	7,4	9,1	10,5	10,1	10,2	10,7
Bijdrage tot de groei									
Binnenlandse vraag buiten voorraden	3,0	2,8	3,1	3,1	3,0	3,0	3,2	2,5	2,3
Binnenlandse vraag	3,0	2,7	3,0	3,0	2,9	2,6	3,1	2,7	2,5
Netto-uitvoer	-0,5	0,6	-0,9	-0,4	0,4	0,9	0,6	0,5	0,5
BBP	2,5	3,4	2,1	2,6	3,3	3,5	3,7	3,2	3,0

Bron: OESO, MEZ-berekeningen.

kwartaal van 2000 een minder belangrijke groei opgetekend, net als in verscheidene lidstaten van de zone. Het gedeeltelijke terugdringen van het groeiverschil tussen de drie grootste economieën van de Economische en Monetaire Unie, dat gepaard ging met een meer bescheiden bedrijvigheidsgraad in bepaalde landen, zorgde voor kleinere verschillen tussen de nationale conjuncturen.

De binnenlandse vraag, gunstig beïnvloed door de gezinsconsumptie en de bedrijfsinvesteringen, steeg gemiddeld met 2,8% voor heel het jaar 2000. Na in het tweede kwartaal van 2000 en ten opzichte van het voorgaande jaar met 3,2% toegenomen te zijn, nam zij daarna af en kwam zij uit op +2,5% in het laatste kwartaal van het behandelde jaar. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal werd in het laatste kwartaal nochtans een lichte opleving van de binnenlandse vraag opgetekend: +0,6% tegen +0,4% in het vorige kwartaal.

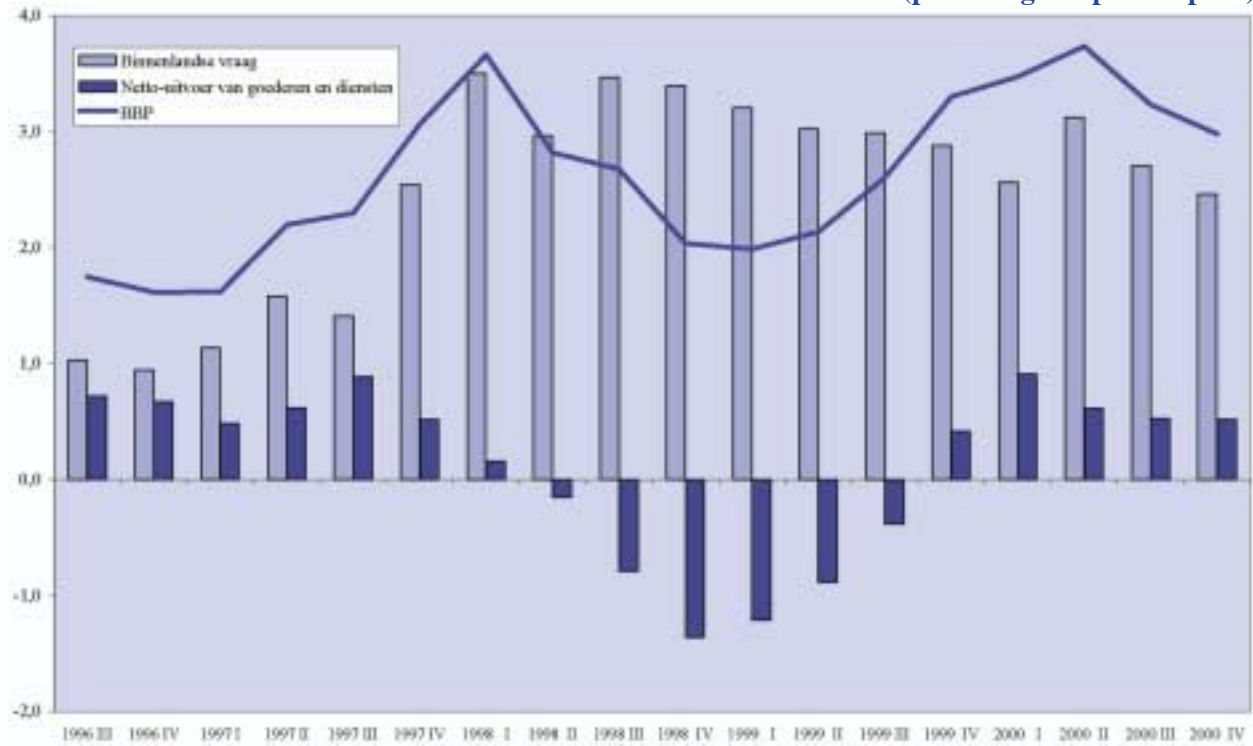
De uitgaven voor de uiteindelijke gezinsconsumptie namen in het vierde kwartaal van 2000 en ten opzichte van het voorgaande jaar met 2,1% toe, nadat in het tweede kwartaal een groei van 3,1% was opgetekend. Deze vertraging is voorna-

melijk te wijten aan de oliecrisis, die de koopkracht van de gezinnen aantastte, en wordt ook op kwartaalbasis vastgesteld: de gezinsconsumptie steeg met 0,3% in het laatste kwartaal van 2000 tegen +0,8% in het eerste en tweede kwartaal van het vorige jaar.

De resultaten van de enquêtes bij de consumenten tonen aan dat de vertrouwensindex in het vierde kwartaal van 2000 verminderde om zich te stabiliseren op -3 na -1 in het derde kwartaal en 0 in het tweede kwartaal. Dit niveau ligt evenwel duidelijk boven het gemiddelde van het voorbije decennium (-13) en komt in de buurt van de hoogste waarde (-2) die voor de periode 1987-91 werd opgetekend.

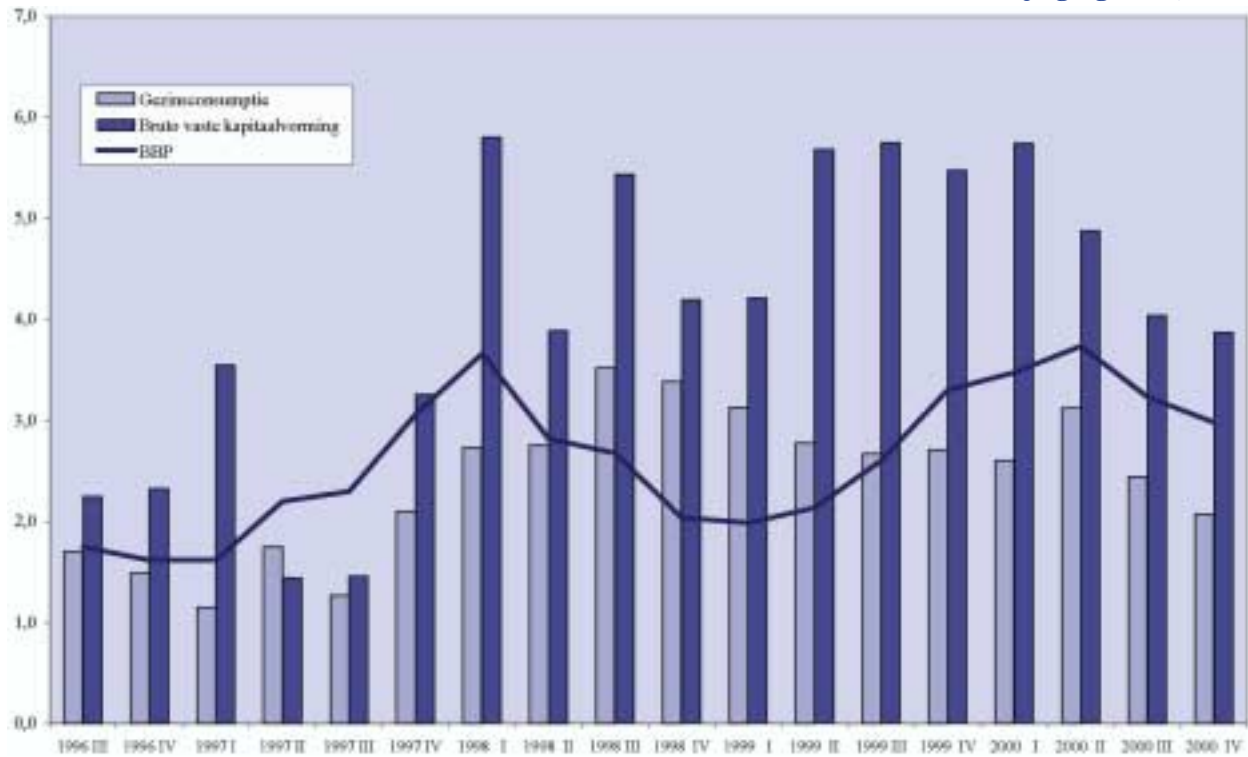
De bruto vaste kapitaalvorming vertraagde vanaf het tweede kwartaal van 2000, maar verliep toch goed: t.o.v. het voorgaande jaar bedroegen de investeringen in het eerste kwartaal +5,7% en in het laatste kwartaal 3,9%. Als weerspiegeling van de verwachtingen van de ondernemingen, die minder gunstig werden, namen de investeringen in het vierde kwartaal ten opzichte van het voorgaande kwartaal met 0,4% toe, na +1,1% in het derde kwartaal van 2000.

Grafiek 14. BBP en jaarlijkse bijdragen van de interne en externe vraag tot de groei (percentage en procentpunt)

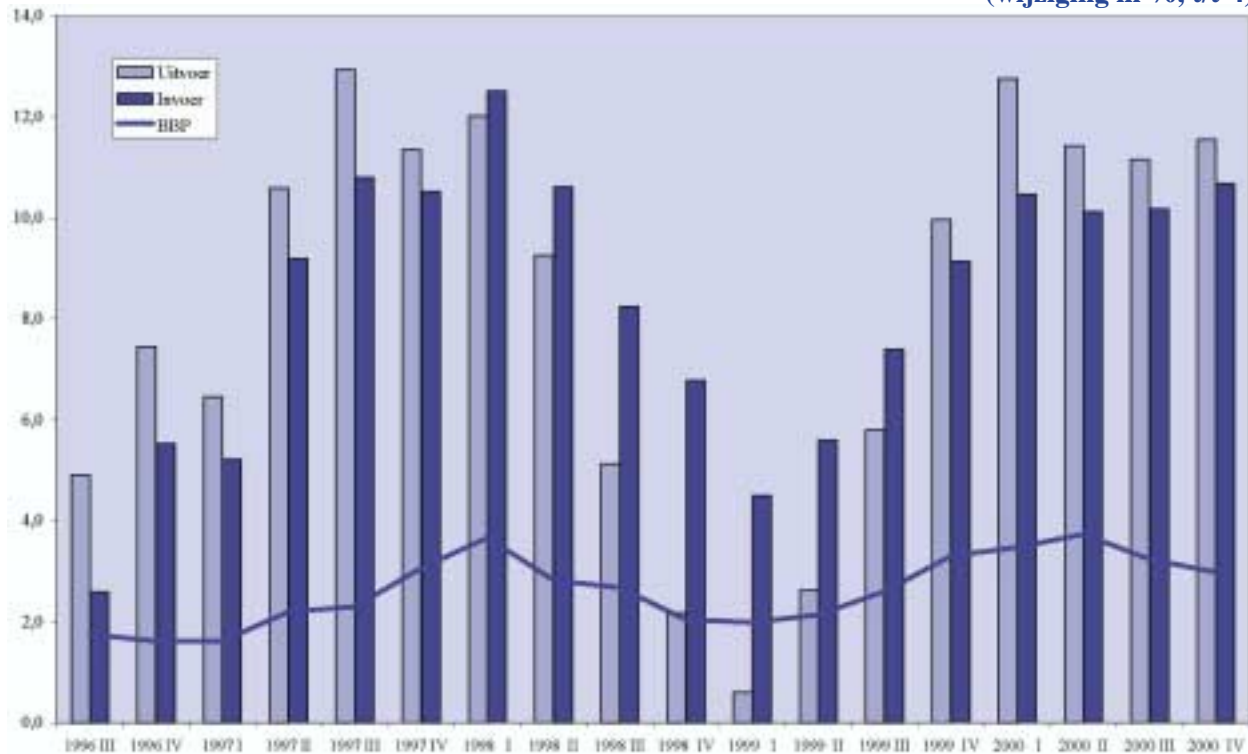
Bron: OESO; MEZ-berekeningen.

Grafiek 15. BBP en belangrijkste componenten van de binnenlandse vraag
(wijziging in %, t/t-4)

Bron : OESO; MEZ-berekeningen.

Grafiek 16. BBP en componenten van de buitenlandse vraag
(wijziging in %, t/t-4)

Bron : OESO; MEZ-berekeningen.

Dankzij de krachtige opleving van de wereldhandel en het betere concurrentievermogen voortvloeiend uit de ontwaarding van de effectieve wisselkoers van de euro, nam de uitvoer van goederen en diensten in 2000 met 11,7% toe, na +4,7% in 1999. Van +0,6% voor de eerste drie maanden van 1999, vertoonde de uitvoer vervolgens regelmatig een opleving ten opzichte van het voorgaande jaar, tot het eerste kwartaal van 2000 (+12,7%). Voor het tweede deel van het jaar werd een minder belangrijke groei opgetekend. Van het ene semester tot het andere bedroeg de groei respectievelijk 12,1% en 11,4%. Gestimuleerd door de krachtige binnenlandse vraag nam de invoer van goederen en diensten ten opzichte van het voorgaande jaar met 10,4% toe, na +6,7% in 1999. De groeivertraging van de uitvoer en de lichte opleving van de invoer tijdens het tweede deel van het jaar deed de bijdrage van de netto-uitvoer tot de groei van het BBP dalen tot +0,5 procentpunt, na +0,9 procentpunt in het eerste kwartaal van 2000.

De werkloosheidsgraad van alle lidstaten daalde in 2000 ten opzichte van het voorgaande jaar. De werkloosheidsgraad in de eurozone, die stelselma-

4.1. Frankrijk

Gesteund door de gunstige ontwikkeling van de binnenlandse vraag en het dynamisme van de buitenlandse handel bedroeg de groei van de economische bedrijvigheid 3% voor heel het jaar 2000. Na de crisissen in Azië en in Rusland knoopte de Franse economie opnieuw aan met de groei. Dit gebeurde “vroeger en op een meer dynamische wijze” dan in de andere grote economieën van de eurozone. Tijdens de periode 1998-2000 nam de Franse economische bedrijvigheid jaarlijks gemiddeld met 3,2% toe, tegen 2,2% voor Duitsland en 2,1% voor Italië.

Nadat in het tweede kwartaal van 1999 en ten opzichte van het voorgaande jaar een groei van 2,8% werd opgetekend, nam het BBP in volume sneller toe tijdens het tweede deel van het jaar 1999 om dan geleidelijk te vertragen in 2000. Van +3,7% in het laatste kwartaal van 1999 daalde de groei van het reële BBP ten opzichte van het voorgaande jaar naar +2,8% in het laatste kwartaal van 2000. Deze neergang wordt ook vastgesteld ten opzichte van

het voorgaande kwartaal. De groei van de economische bedrijvigheid daalde immers van 1,1% in het vierde kwartaal van 1999 naar 0,6% in het derde kwartaal van 2000 en steeg dan naar 0,9% in het laatste kwartaal van 2000.

De meer gematigde groei van de binnenlandse vraag ligt aan de oorsprong van de vertraging, ten opzichte van het voorgaande jaar, van de economische bedrijvigheid in het laatste kwartaal. De bijdrage van de binnenlandse vraag tot de jaarlijkse groei van het BBP daalde aldus van 3,2 procentpunten tijdens de eerste drie maanden van 2000 naar 2,8 procentpunten in het vierde kwartaal van 2000.

De Europese strategie voor tewerkstelling, uitgewerkt door de Raad voor Tewerkstelling en Sociale Zaken, steunt voornamelijk op het aannemen van richtlijnen die omgezet worden in nationale actieplannen voor de tewerkstelling. De tewerkstelling wordt voortaan beschouwd als een zaak van gemeenschappelijk belang en de gecoördineerde strategie beoogt vooral de toename van het aantal geschoolde arbeidskrachten, de toename van de tewerkstellingsgraad, het bevorderen van nieuwe instrumenten om het werk te organiseren en arbeidsmarkten die snel kunnen reageren op de economische ontwikkelingen.

Deze lichte verandering is voornamelijk te wijten aan de groeivertraging van de uitgaven voor gezinsconsumptie, die sedert het laatste kwartaal van 1997 bijna ononderbroken van dynamisme getuigden. De groei van de gezinsconsumptie liep, ten opzichte van het voorgaande jaar, terug van 3,2% in het eerste kwartaal van 2000 (+0,8% ten opzichte van het

voorgaande kwartaal) tot 1,8% in het laatste kwartaal (+0,4% ten opzichte van het voorgaande kwartaal).

Ten gevolge van de opleving van de inflatie, die de koopkracht van de gezinnen aantastte, daalde de jaarlijkse groei van de gezinsconsumptie van 2,9% in het eerste semester naar 1,9% in het tweede. Deze vertraging weerspiegelt voornamelijk de gevolgen op de koopkracht van de gezinnen van de scherpe stijging van de koersen van ruwe aardolie en van de ontwaarding van de euro.

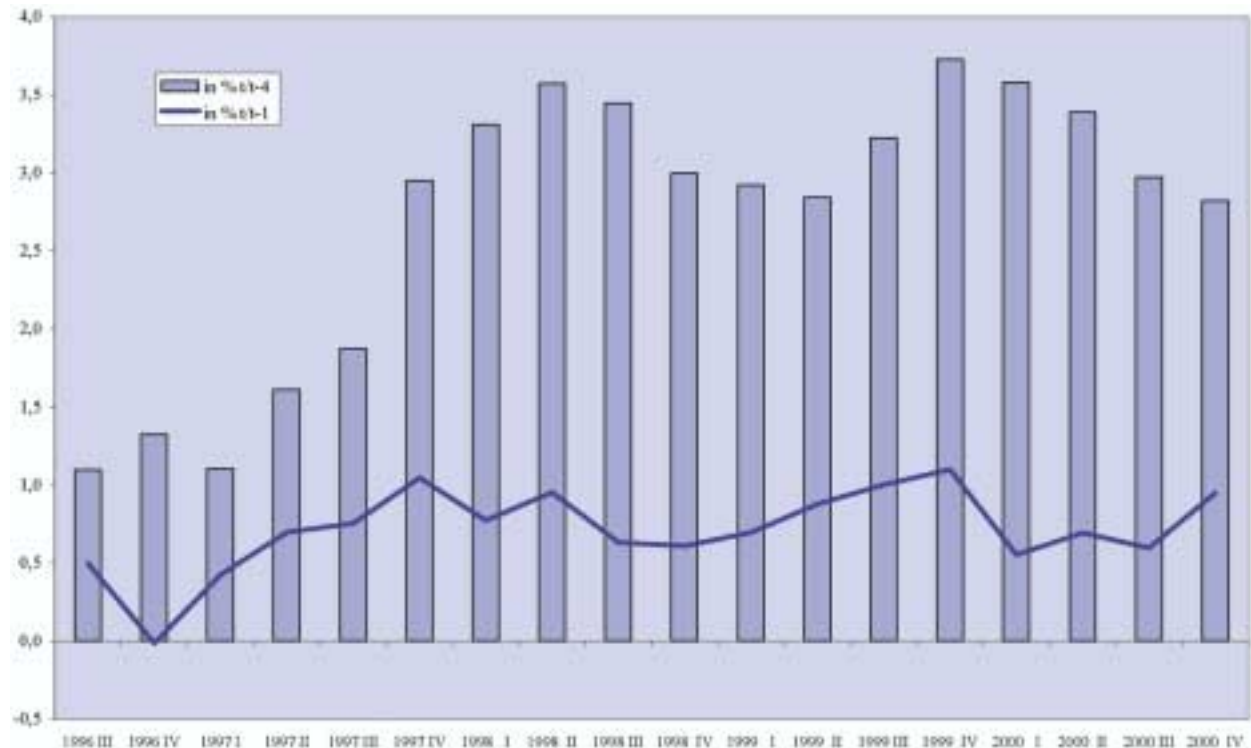
De uitsplitsing van de uitgaven van de gezinsconsumptie wijst inzonderheid op een belangrijke daling ten opzichte van het voorgaande jaar van de agro-voedingsmiddelen en van de energiehoudende goederen, alsmede van de handel en van de aankopen van auto's (wijziging van seizoenprofiel van de vraag) in het laatste kwartaal van 2000. De goederen van de verwerkende nijverheid, die een belangrijk deel van de totale consumptie vertegenwoordigen, stegen in het vierde kwartaal

maar met +2,7% na +4,4% in het eerste kwartaal van het jaar 2000. Deze percentages bedragen respectievelijk -1,5% en +6,8% voor de handel.

In een context van sterk benutte productiecapaciteiten en nog gunstige financieringsvoorwaarden bleef de investeringsinspanning tijdens het tweede deel van het voorbije jaar voortduren. Van +6% in het eerste kwartaal van 2000, nam de groei van de brutovorming van vast kapitaal – ten opzichte van het voorgaande jaar – in het tweede semester duidelijk toe, zodat voor het laatste kwartaal 8% werd opgetekend. De bedrijfsinvesteringen, in het bijzonder in de sector van de goederen van de verwerkende nijverheid en in de diensten, bleven gestaag stijgen en er werden waarden opgetekend van respectievelijk +10,7% en +8,1% in het laatste kwartaal na +5,9% en +5,2 in het eerste kwartaal, ten opzichte van het voorgaande jaar.

De groei van de uitvoer ten opzichte van het voorgaande jaar nam vanaf het tweede kwartaal van 1999 regelmatig toe (+1,5%) met uitzondering van

Grafiek 17. Ontwikkeling van het BBP

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

Tabel 6. Belangrijkste componenten van het BBP

(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

	1999	2000	II 99	III 99	IV 99	I 00	II 00	III 00	IV 00
Gezinsconsumptie	2,6	2,4	2,4	2,7	2,6	3,2	2,5	2,1	1,8
Overheidsconsumptie	2,5	1,5	2,6	2,7	2,7	1,7	1,5	1,5	1,4
Bruto vaste kapitaalvorming	7,4	6,5	7,5	7,1	6,7	6,0	6,0	6,8	8,0
Binnenlandse vraag	3,3	3,1	3,1	2,8	3,2	3,3	3,0	3,7	2,9
Uitvoer van goederen en diensten	4,2	13,0	1,5	5,5	8,9	12,7	14,4	12,7	14,7
Invoer van goederen en diensten	4,6	14,2	2,4	3,9	7,1	12,4	13,7	16,6	16,1
Bijdrage tot de groei van									
Binnenlandse vraag, buiten voorraden	3,4	2,9	3,3	3,4	3,4	3,3	2,9	2,8	2,9
Binnenlandse vraag	3,2	3,0	3,0	2,7	3,1	3,2	2,9	3,6	2,8
Netto-uitvoer	0,0	0,0	-0,2	0,5	0,6	0,3	0,5	-0,6	0,0
BBP	3,2	3,0	2,8	3,2	3,7	3,6	3,4	3,0	2,8

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

Grafiek 18. Belangrijkste componenten van de binnenlandse vraag

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

het derde kwartaal van 2000. Van +14,4% in het tweede kwartaal van 2000, verzwakte de groei van de uitvoer naar 12,7% in het volgende kwartaal om opnieuw te stijgen tot 14,7% in het laatste kwartaal. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal nam de buitenlandse handel met 3,7% toe in het vierde kwartaal tegen 2,6% in het derde kwartaal en 4% in het tweede kwartaal.

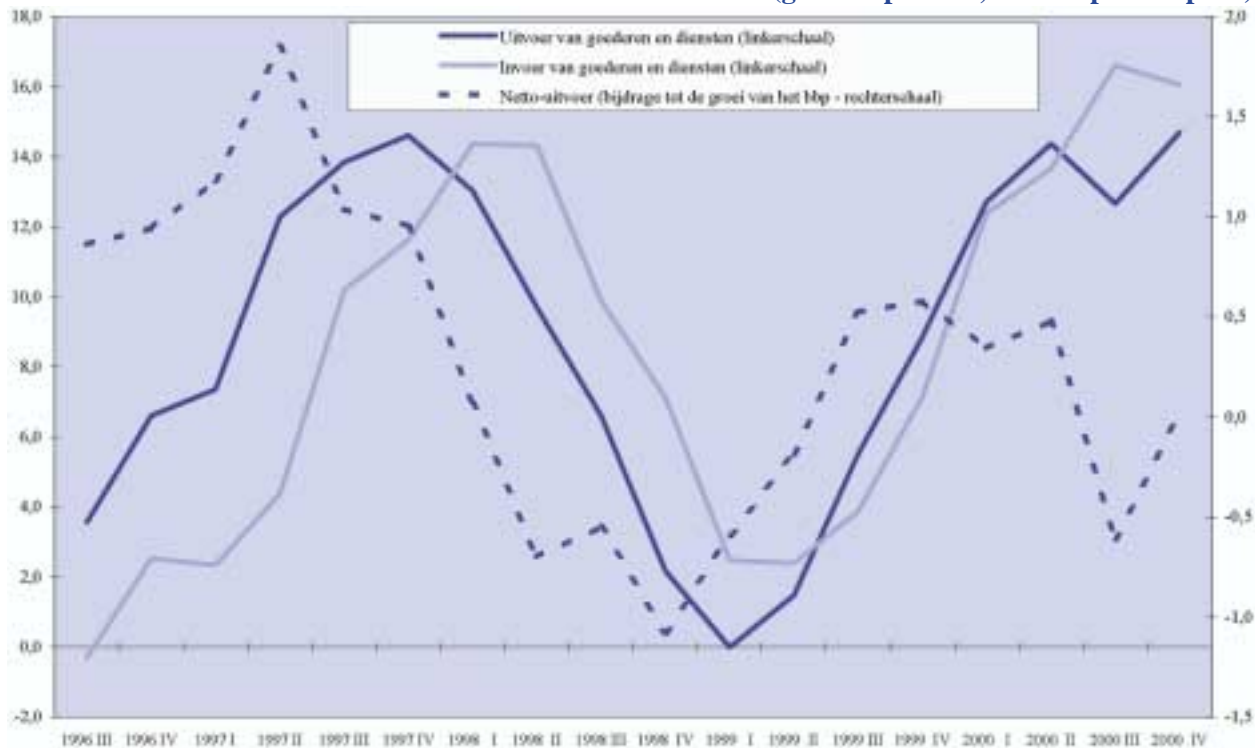
Ondanks de tijdelijke groeivertraging van de buitenlandse vraag in het derde kwartaal, bleef de uitvoer, die voordeel trok uit een verbeterde competitiviteit, dynamisch. De stijging van de dienstensector, van de consumptie- en uitrustingsgoederen, die respectievelijk ongeveer 10%, 11% en 21% van de totale uitvoer vertegenwoordigen, was in het laatste kwartaal en ten opzichte van het voorgaande jaar, aanzienlijk. Voor auto's (10% van het totaal) en intermediaire goederen daarentegen (27% van het totaal), waarvan het ontwikkelings-

profiel gelijkloopt met de bedrijvigheid op wereldvlak, was de groei minder gestaag.

Door de vertraging van de binnenlandse vraag nam de groei van de invoer in het laatste kwartaal van 2000 af, na sedert het derde kwartaal van 1999 en ten opzichte van het voorgaande jaar regelmatig te zijn toegenomen: +16,1% tegen +16,6% in het derde kwartaal van 2000. Gemeten ten opzichte van het voorgaande kwartaal nam de groei van de invoer van goederen en diensten ook af in het laatste kwartaal waar 3% opgetekend werd, tegen 4,6% in het derde kwartaal.

Bijgevolg was de bijdrage van de buitenlandse handel tot de jaarlijkse groei van het BBP, die vanaf het derde kwartaal van 1999 opnieuw positief was geworden, negatief in het derde kwartaal van 2000 (-0,6 procentpunt) en nihil in het laatste kwartaal.

Grafiek 19. Groei en bijdrage van de buitenlandse vraag
(groei in procent, t/t-4 en procentpunt)

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

4.2. Duitsland

Over heel het jaar 2000 bedroeg de expansie van de Duitse economie 3%, of praktisch het dubbele van de expansie opgetekend in 1999 en de grootste sedert de Duitse hereniging. De gestage vraag van de belangrijkste handelspartners én de verbetering van de verhouding concurrentievermogen-prijzen droegen in ruime mate bij tot de Duitse groei.

Nadat de groei ten opzichte van het voorgaande jaar vanaf het tweede deel van 1999 versnelde, nam de groei van de bedrijvigheid af in het tweede semester van 2000. Van +4% in het tweede kwartaal van 2000, werd de reële BBP-groei nadien kleiner, namelijk +2,6% in het laatste kwartaal van het jaar (+0,2% ten opzichte van het voorgaande kwartaal). Deze minder gestage groei van de economische bedrijvigheid vindt inzonderheid zijn oorsprong in de negatieve gevolgen van de oliecrisis voor de koopkracht van de gezinnen en in de onzekerheid rond de vertraging van de Amerikaanse economie. De jaarlijkse bijdrage van de gezinsconsumptie tot de groei van de economische bedrijvigheid werd

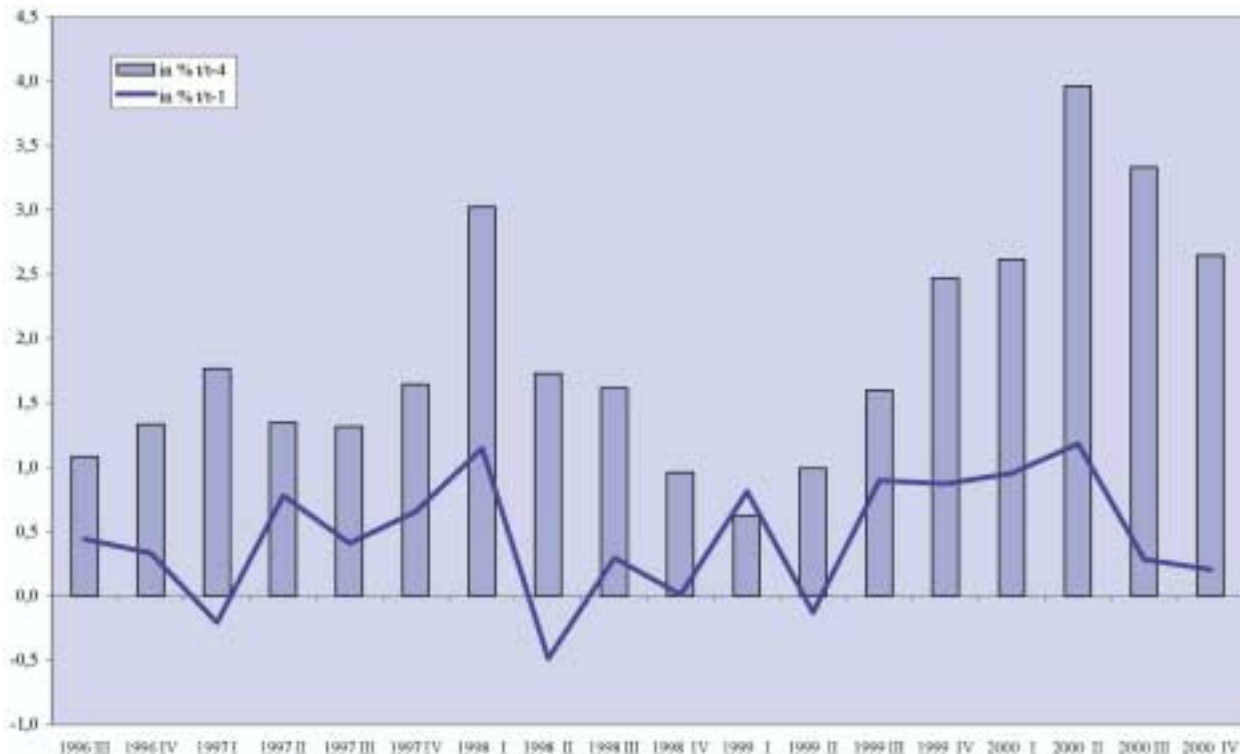
bijgevolg gehalveerd van het tweede naar het laatste kwartaal (0,8 procentpunt).

Onder de grote economieën van de eurozone is die van Duitsland eigenlijk het meest blootgesteld aan de Amerikaanse markt. In 1999 bedroeg het aandeel van de uitvoer naar de Verenigde Staten (eerste partner buiten de EU) in het totaal van de uitvoer buiten de EU 24% voor Duitsland, tegen 21% voor Frankrijk en 22% voor Italië.

Over heel het vorige jaar verzachtte de substantiële groei van de investeringen in uitrusting en materieel (+9%) net als in de andere producten (9,7%) de weerslag van de dalende investeringen in woningen en andere gebouwen (een daling begonnen vanaf het tweede kwartaal) op het totaal van de brutovorming van vast kapitaal.

Dankzij de toename van de investeringen in uitrusting en materieel in de loop van de opeenvolgende kwartalen, steeg de groei, ten opzichte van het voor-

Grafiek 20. Ontwikkeling van het BBP

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

Tabel 7. Belangrijkste componenten van het BBP

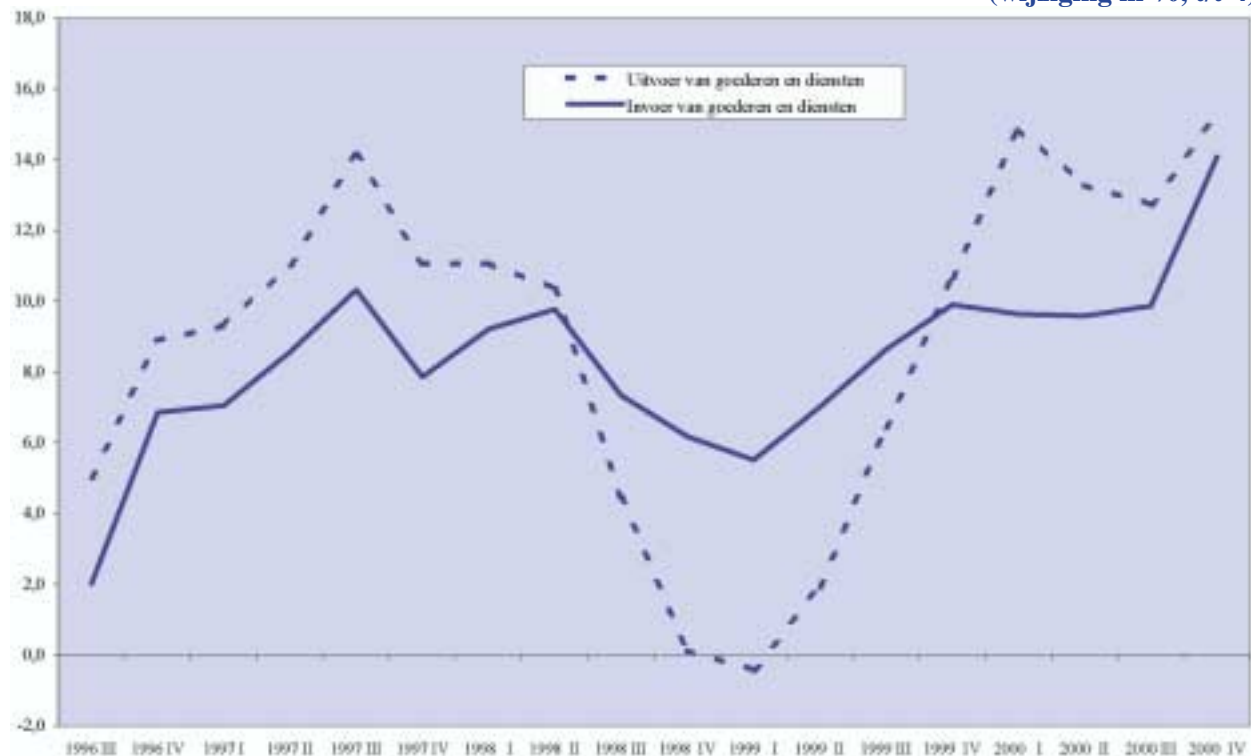
(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

	1999	2000	II 99	III 99	IV 99	I 00	II 00	III 00	IV 00
Gezinsconsumptie	2,6	1,6	2,7	2,4	2,3	1,0	2,8	1,8	1,3
Overheidsconsumptie	-0,1	1,4	-0,6	0,3	-0,2	1,5	1,9	0,6	1,6
Bruto vaste kapitaalvorming	3,3	2,4	2,7	3,8	4,2	4,1	3,5	2,1	2,3
Binnenlandse vraag	2,4	2,0	2,4	2,1	2,2	1,1	2,8	2,4	2,1
Uitvoer van goederen en diensten	5,1	13,3	1,9	6,4	10,7	14,9	13,3	12,7	15,3
Invoer van goederen en diensten	8,1	10,2	7,0	8,6	9,9	9,6	9,6	9,9	14,1
Bijdrage tot de groei van									
Binnenlandse vraag buiten voorraden	2,2	1,7	2,0	2,2	2,2	1,8	2,8	1,6	1,6
Binnenlandse vraag	2,3	1,9	2,4	2,1	2,2	1,1	2,8	2,3	2,1
Netto-uitvoer	-0,8	1,0	-1,4	-0,5	0,3	1,5	1,2	1,0	0,5
BBP	1,6	3,0	1,0	1,6	2,5	2,6	4,0	3,3	2,6

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

Grafiek 21. Componenten van de buitenlandse vraag

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : OESO en MEZ-berekeningen.

gaande jaar, van de brutovorming van vast kapitaal de laatste drie maanden van vorig jaar lichtjes (+2,3% tegen +2,1% in het kwartaal voordien).

De uitsplitsing van de toegevoegde waarde per bedrijfstak weerspiegelt een duidelijke neergang in de industrie (+3,4% in het laatste kwartaal tegen +6,9% in het eerste kwartaal, ten opzichte van het voorgaande jaar) en een belangrijke daling van de bouwsector. De groei van de bedrijfstak “handel en vervoer” vertraagde een beetje in het laatste kwartaal naar +2,8% tegen +5,4% in het tweede kwartaal, terwijl de groei van de financiële bedrijvigheid, de huur en de diensten aan ondernemingen op hetzelfde niveau lag als in de vorige kwartalen (+5%).

De productie in de verwerkende nijverheid en die van intermediaire goederen verminderde in de loop van de kwartalen, ten opzichte van het voorgaande jaar, en bedroeg uiteindelijk respectievelijk +4,7% en +2,9% in het laatste kwartaal van 2000.

Nadat voor de investeringsgoederen en de duurzame goederen in het derde kwartaal een groeiversnelling werd opgetekend, nam de groei ervan opnieuw af in het vierde kwartaal. Voor de andere grote industriële groepen daalde de productie lichtjes in het laatste kwartaal, voor de niet-duurzame goederen (-1,4%) en, op een belangrijker wijze, in de bouw (-4,4% na -10,7% in het derde kwartaal). De over-

4.3. Nederland

De Nederlandse economie draait bijzonder goed de laatste jaren. Een aanhoudend hoog economisch groeipad en een zeer lage werkloosheid zijn hier de resultaten van. Nederland wordt veelvuldig geprezen als één van de beste leerlingen van de Europese klas. Nochtans verkeerde de Nederlandse economie aan het eind van de jaren zeventig en in het begin van de jaren tachtig nog in een diepe crisis. De economische groei stagneerde, men had af te rekenen met een hoge inflatie, de loonkosten stegen sneller dan de bedrijfswinsten en de concurrentiepositie van de Nederlandse bedrijven was er slecht aan toe. Bovendien bedroeg de werkloosheidsgraad 11%.

De kentering kwam er met het befaamde Akkoord van Wassenaar, waardoor werkgevers- en

capaciteit in de nieuwe Länder is de hoofdbelemmering voor een opleving in de bouwsector.

Het ontwikkelingsprofiel van de productie in de verwerkende nijverheid is daarentegen verschillend ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Het gemiddelde van de laatste drie maanden in vergelijking met de vorige drie maanden wijst namelijk op een toename van de productie in de verwerkende nijverheid in het laatste kwartaal.

De bijdrage van de netto-uitvoer tot de jaarlijkse BBP-groei vertraagde in de loop van de kwartalen regelmatig en kwam uit op 0,5 procentpunt in het laatste kwartaal tegen 1,5 procentpunt in het eerste kwartaal van 2000. Over heel het jaar bedroeg zij evenwel 1 procentpunt na een negatieve bijdrage van 0,8 procentpunt in 1999. De groei van de uitvoer van goederen en diensten was bijzonder dynamisch, en bedroeg respectievelijk 13,3% en 10,2%, ten opzichte van het voorgaande jaar.

Na een geleidelijke vertraging van de buitenlandse vraag tot het derde kwartaal, steeg de groei van de uitvoer van goederen en diensten opnieuw in het laatste kwartaal (+15,3% tegen +14,9% voor de eerste drie maanden van het jaar 2000). De afgewerkte producten, die ongeveer 85% van de totale uitvoer van goederen vertegenwoordigen, verklaren in ruime mate de opleving van de uitvoer eind 2000.

werknemersorganisaties een akkoord sloten met betrekking tot meer banen en het te volgen loonbeleid. Het was het begin van een hele reeks structurele hervormingen van de Nederlandse economie. De overheidsfinanciën werden beheerst, een grondige hervorming van de sociale zekerheid vond plaats, er kwam een grondige deregulering en flexibilisering van de goederen- en arbeidsmarkten, een beleid van gematigde loonkostenontwikkeling werd nagestreefd en de Nederlandse gulden werd aan de Duitse mark gekoppeld. Bovendien beschikt Nederland over een niet onaardige gasreserve. Het resultaat mag er zijn: meer economische groei en meer banen. Zo nam het aantal banen tussen 1982 en 1996 toe met een gemiddelde van 1,5% per jaar, daar waar het gemiddelde voor de Europese Unie over deze periode slechts

0,3% bedroeg. De structurele veranderingen zorgden voor een krachtig en duurzaam economisch herstel in Nederland.

In 2000 heeft de Nederlandse economie opnieuw een goed jaar doorgemaakt. De volumegroei van het BBP bedroeg 3,9% en is even hoog als in 1999. Met een groei van om en bij 4% ligt de Nederlandse economische groei steeds boven het EU-gemiddelde.

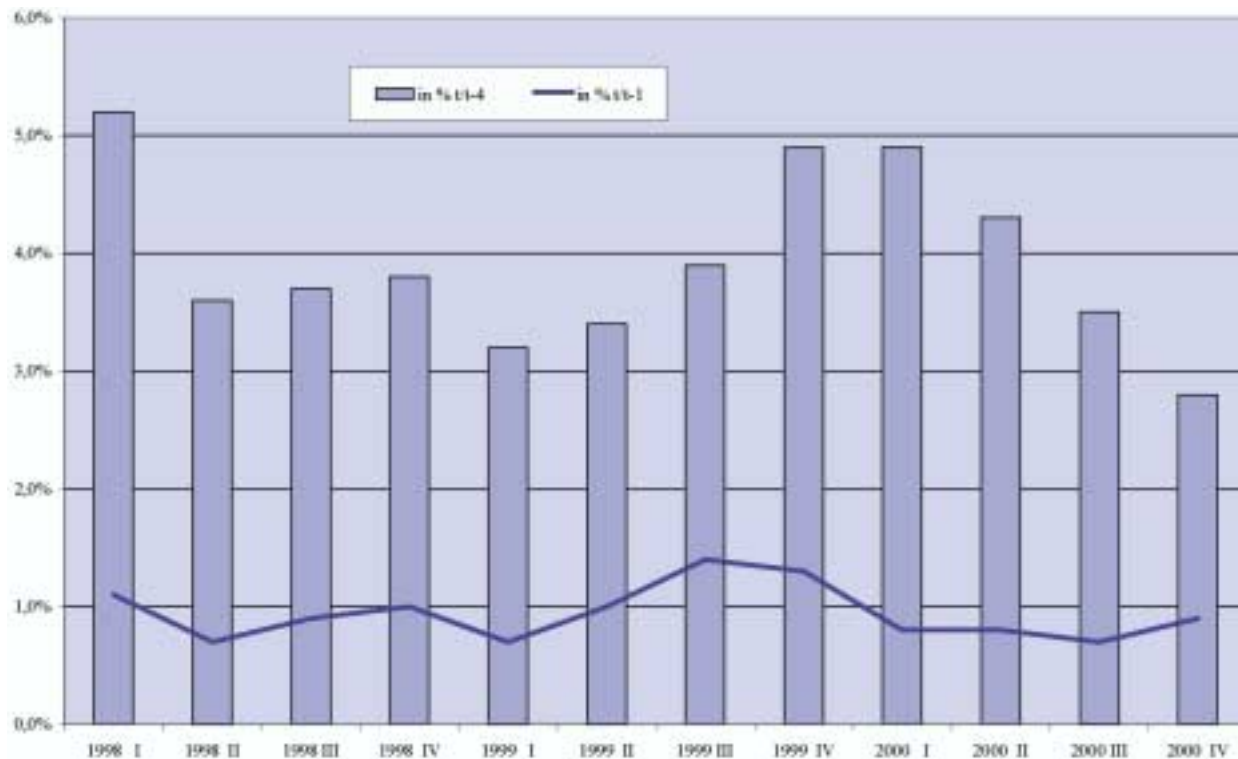
De uitvoer is in 2000 de belangrijkste motor voor de economische groei. De volumegroei voor de uitvoer kende met 9,1% de grootste stijging sinds meer dan tien jaar. Vooral de wederuitvoer van goederen kende met 14% een zeer sterke groei, wat nogmaals het beeld bevestigt van Nederland als distributieland. Uitschieter bij de uitvoer van in Nederland geproduceerde goederen is de productgroep elektrotechnische machines en optische apparaten. De uitvoer van deze productgroep, die ongeveer een vijfde van de totale uitvoer vertegenwoordigt, steeg met bijna 20%.

De invoer nam met 9,1% in 2000 even sterk toe als de uitvoer. Doch in 1999 was de toename van de invoer met 6,3% nog een stuk sterker dan deze van de uitvoer die toen slechts 5,6% bedroeg.

In 2000 vertraagde de groei van de investeringen met 4%, na een forse stijging met 6,5% in 1999. Betere groeicijfers zijn vooral te vinden in de investeringen in weg- en waterbouwkundige werken, bedrijfsgebouwen en machines. De investeringen in woningen en computers zijn daarentegen in 2000 nauwelijks hoger dan een jaar ervoor.

Het volume van de binnenlandse consumptie steeg in 2000 met 3,8%. Nederland kende hiermee het vierde opeenvolgende jaar op rij een hoge consumptiegroei van 3,5% of meer. De consumptie-categorie van de duurzame goederen werd met een groei van 3,8% bijna gehalveerd ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Doch deze bestedingen liepen in het vierde kwartaal weer op. Een mogelijke verklaring hiervoor zou het anticiperen van de consumenten kunnen zijn op de aangekondigde

Grafiek 22. Ontwikkeling van het BBP

Bron : CBS en MEZ-berekeningen.

Tabel 8. Belangrijkste componenten van het BBP

(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

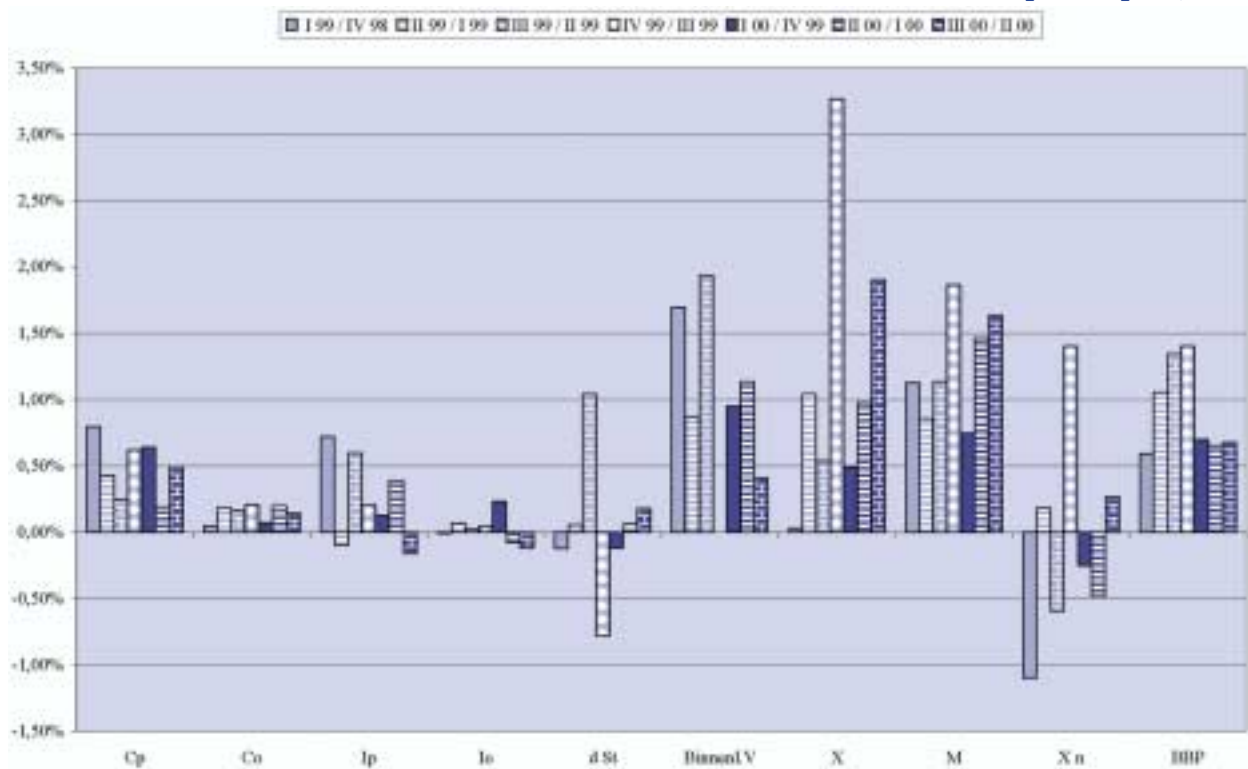
	1999	2000	I 2000	II 2000	III 2000	IV 2000
Gezinsconsumptie	4,4	3,9	5,1	3,5	2,9	4,3
Overheidsconsumptie	2,5	3,1	3,0	3,1	3,1	3,0
Bruto vaste kapitaalvorming	6,5	4,0	5,4	7,1	2,5	1,1
Voorraadwijzigingen (1)	0,1	0,0	0,1	-0,9	1,2	-0,2
Binnenlandse vraag	4,2	3,6	4,8	4,5	2,4	2,8
Uitvoer van goederen en diensten	5,6	9,1	8,7	9,7	9,5	8,3
Invoer van goederen en diensten	6,3	9,1	8,9	10,5	8,2	8,8
BBP	3,9	3,9	4,6	4,2	3,5	2,8

(1) bijdrage aan de groei

Bron : CBS en MEZ-berekeningen.

Grafiek 23. Bijdrage van de belangrijkste componenten van het BBP aan de groei

(procentpunt, t/t-1)

Bron : CBS en MEZ-berekeningen.

belastingverhoging per 1 januari 2001. De volumegroei van de uitgaven aan diensten is verder toegenomen van 3,5% in 1999 naar 4,4% in 2000. Dit is niet onbelangrijk, daar de uitgaven aan diensten verreweg de grootste consumptie categorie vormen.

Langs de productiekant groeide de commerciële dienstverlening met 5% het snelst, zoals dit een jaar eerder al het geval was. De sectoren telecommunicatie en financiële dienstverlening zijn hierbij de koplopers. De industriële productie nam vooral toe in de sectoren elektrotechniek en chemische basisproducten.

De bijdrage van de export aan de groei verzwakte sterk in het begin van 2000, om daarna per kwartaal

weer sterker toe te nemen. Zo droeg de netto-export pas vanaf het derde kwartaal weer positief bij aan de groei. De trimestriële toename van het BBP was over de eerste drie kwartalen van het jaar 2000 duidelijk minder dan tijdens het voorgaande jaar. Hetzelfde doet zich voor bij de bijdrage van de binnenlandse vraag aan de groei.

In 2000 nam het prijspeil in Nederland zoals in de rest van de Europese Unie sterk toe. Het steeg met 3,2% dan ook een stuk sneller dan een jaar eerder toen de prijzen gemiddeld slechts met 1,7% stegen. In het laatste kwartaal van 2000 steeg de inflatie bovendien verder tot 3,6%, tengevolge van de sterke binnenlandse consumptiestijging en van de snellere stijging van uitvoer t.o.v. invoer.

Grafiek 24. Indexcijfer der consumptieprijzen

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : CBS en MEZ-berekeningen.

II. Economische ontwikkeling in België

1. Algemeen

In navolging van de meeste westerse en in het bijzonder van de Europese landen werd de Belgische economie in 2000 gekenmerkt door een sterke groei, vooral dankzij de binnenlandse vraag die werd geschraagd door zowel de bedrijfsinvesteringen als de gezinsconsumptie, en de krachtige buitenlandse handel. Aldus kwam de groei van het BBP uit op 4% tegenover 2,7% in 1999, waardoor de opmerkelijkste toename sinds 1988 werd opgetekend.

Na in het eerste kwartaal van 2000 een piek (+5,4% t.o.v. het voorgaande jaar) te hebben bereikt, vertraagde de jaarlijkse groei geleidelijk naar 4,6%, 3,2% en 3,1% respectievelijk in het tweede, derde en vierde kwartaal t.o.v. het vorige jaar.

De trimestriële wijziging van de BBP-groei versnelde daarentegen: van 0,2% in het tweede kwartaal naar 0,5% in het derde kwartaal en 1,2% in het laatste kwartaal, dankzij de forse stijging van de bedrijfsinvesteringen in deze laatste periode.

Grafiek 25. Ontwikkeling van het BBP

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : OESO, INR en MEZ-berekeningen.

Tabel 9. Ontwikkeling van het BBP

2000	Wijzigingspercentages ten opzichte van	
	De overeenstemmende periode van het vorige jaar (op basis van brutogegevens)	De vorige periode (op basis van seizoengezuiverde gegevens)
Jaar	4,0	-
1ste kwartaal	5,4	1,1
2de kwartaal	4,6	0,2
3de kwartaal	3,2	0,6
4de kwartaal	3,1	1,2

Bron : INR.

2. Respectievelijke bijdrage van de uitgaven tot de groei van het BBP

Zowel in het eerste als in het tweede kwartaal werd de economische bedrijvigheid hoofdzakelijk geschraagd door de binnenlandse vraag, vooral de gezinsconsumptie en de bedrijfsinvesteringen, met een doorslaggevende bijdrage van deze laatste in het vierde kwartaal. Na een maximum in het eerste kwartaal werd de bijdrage van de buitenlandse handel tot de BBP-groei negatief in het vierde kwartaal, wat wijst op de vertraging van de internationale conjunctuur en dus ook van de Europese conjunctuur.

Ook al ging het jaar voor de buitenlandse handel heel vlot van start - waarbij twee kwartalen na elkaar groeipercentages met twee cijfers werden geregistreerd - zowel voor de uitvoer als voor de invoer, ging het daarna heel wat minder goed. De buitenlandse handel vertraagde sterk met groeivoeten met slechts één cijfer (t.o.v. het vorige jaar).

Over het hele jaar droeg de netto-uitvoer echter met 0,8 procentpunt bij tot de groei van 4% van het BBP.

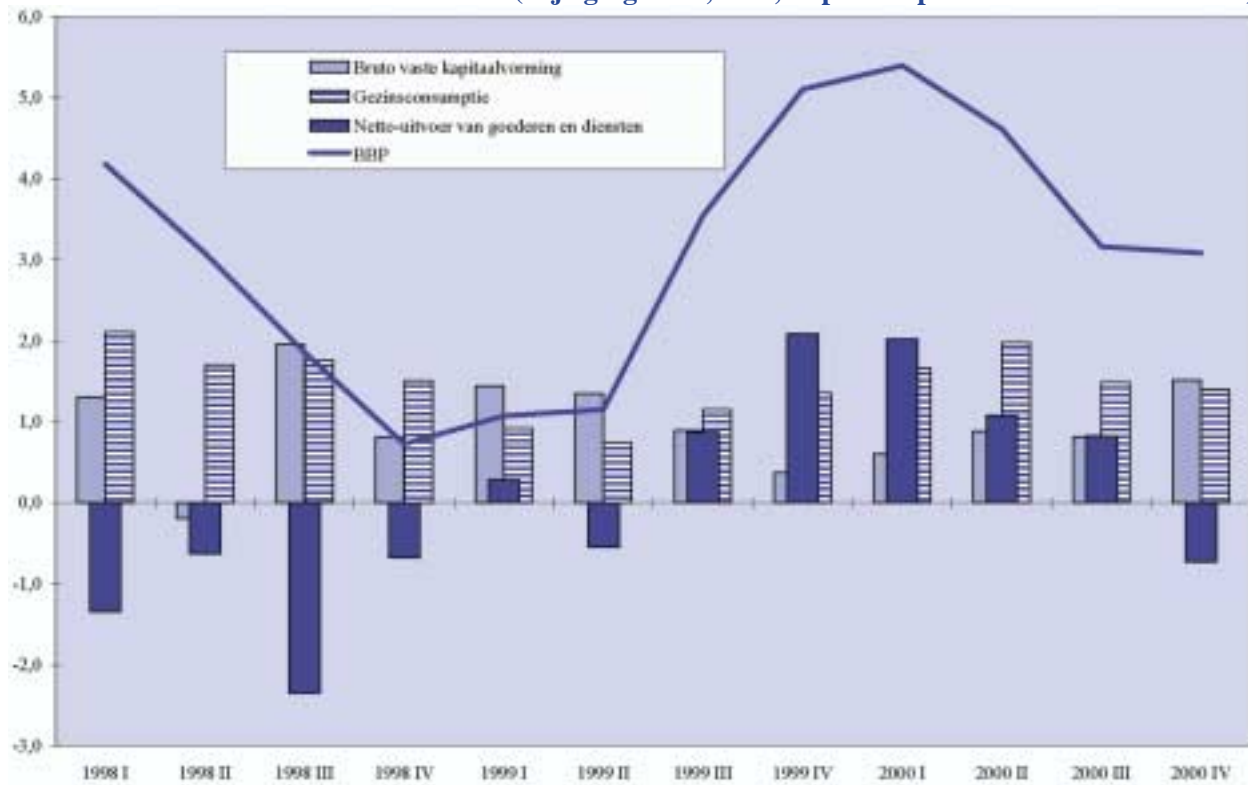
De binnenlandse vraag vormde een behoorlijke motor voor de economische groei met een aandeel van om en bij 3 procentpunten.

Het eindverbruik van de gezinnen steeg in volume met 3,1% in vergelijking met 1999, dat is een toename van 1,2 punt t.o.v. de toename van het voorgaande jaar. De totale bruto vaste kapitaalvorming (die de bedrijfsinvesteringen, de investeringen van openbare besturen en particulieren omvat) vertoonde een aanzienlijke stijging: nl. 4,5%.

De kwartaalgegevens van de binnenlandse vraag verlopen tegenovergesteld voor de gezinsconsumptie en de investeringen. Hoewel de gezinsconsumptie op een behoorlijk peil bleef, vertraagde de groei ervan over het hele jaar (t.o.v. het vorige jaar), terwijl de investeringen in de bedrijfssector en de bouw aanzienlijk groeiden.

Tijdens vier opeenvolgende kwartalen lag de Belgische driemaandelijke groei hoger dan in de eurozone. Daarna hield de Belgische economische groei gelijke tred met de eurozone in het derde kwartaal van 2000 en overtrof in het vierde kwartaal de groei van de eurozone opnieuw.

Grafiek 26. BBP en bijdragen van de voornaamste uitgaven tot de groei van het BBP
(wijziging in %, t/t-4; in procentpunt voor de netto-uitvoer)

Bron : INR en MEZ-berekeningen.

Tabel 10. Ontwikkeling van de belangrijkste componenten van het BBP
(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

	2000				Jaar
	I	II	III	IV	
Gezinsconsumptie (1)	3,7	3,7	2,5	2,3	3,1
Bruto vaste kapitaalvorming	2,5	3,9	3,6	7,2	4,5
Bedrijven	1,1	3,6	3,5	8,9	4,6
Bouw	0,8	2,2	4,1	4,4	2,8
Openbare besturen	17,6	11,7	3,0	-0,8	7,6
Wijziging van de voorraden (2)	1,0	0,6	-0,3	-0,3	0,3
Uitvoer van goederen en diensten	18,5	15,6	9,7	4,4	11,8
Invoer van goederen en diensten	17,9	15,5	8,7	4,5	11,4
Netto-uitvoer van goederen en diensten (2)	1,2	0,6	1,0	0,2	0,8

(1) Met inbegrip van de instellingen zonder winstoogmerk in dienst van de gezinnen

(2) Bijdrage tot de jaarlijkse wijziging van het BBP in procentpunt

Bron : INR.

3. Bijdrage van de belangrijkste bedrijfstakken tot de groei van het BBP

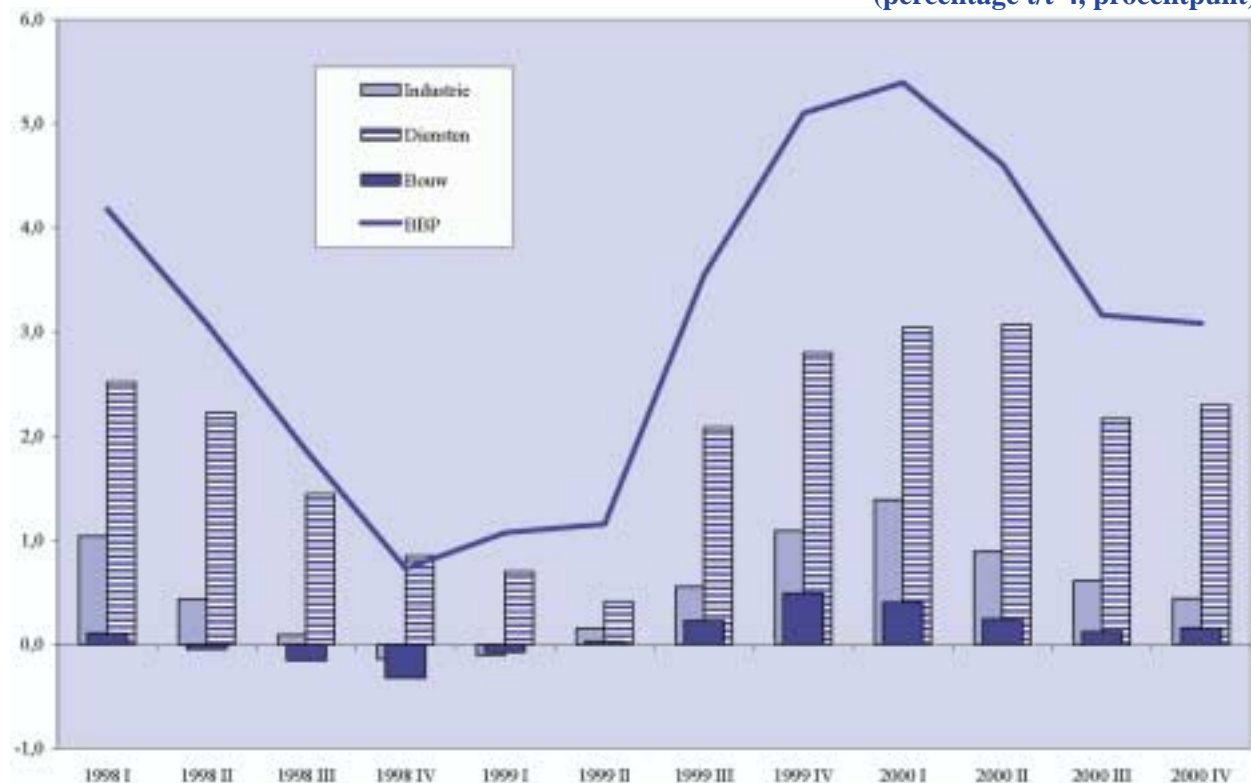
In 2000 werd de economische groei in volume ondersteund door de industrie, de bouw en de diensten, zij het met enkele schakeringen met betrekking tot de omvang en het moment waarop deze veranderingen plaatsvonden.

De conjunctuurbewegingen waren het meest uitgesproken in de bouwsector, o. a. wegens de invloed van de weersomstandigheden. De opleving van de bedrijvigheid in deze bedrijfstak vertoonde een aanhoudende vertraging in de eerste drie kwartalen en bedroeg slechts 2,9% in het derde kwartaal van 2000. Een lichte verbetering werd opgetekend in het vierde kwartaal (3,4%), waardoor de groei in volume de drempel van 5% overschreed in de bouwsector over het hele jaar 2000.

In het eerste kwartaal van 2000 werd een conjunctuurpiek bereikt in de industrie met een groei van 6,4%. Ondanks een latere vertraging in deze branche nam de toegevoegde waarde nog toe met gemiddeld meer dan 2% tijdens de laatste twee kwartalen van het onderzochte jaar. Over het hele jaar 2000 groeide de bedrijvigheid in de industrie met 3,7%.

Net als in het laatste kwartaal van 1999 overschreed de groei van de bedrijvigheid in de dienstensector ruim de drempel van 4% in het eerste kwartaal van 2000. Daarna daalde de groei tot op ongeveer 3,5% in het derde en het vierde kwartaal. Voor het hele jaar steeg de toegevoegde waarde van de diensten in volume uiteindelijk met meer dan 4%.

Grafiek 27. BBP en bijdragen van de belangrijkste bedrijfstakken tot de groei van het BBP (percentage t/t-4, procentpunt)

Bron : INR.

Tabel 11. Toegevoegde waarde van de belangrijkste bedrijfstakken
(wijziging in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

Toegevoegde waarde	2000				
	I	II	III	IV	Jaar
Nijverheid	6,4	4,1	2,2	2,0	3,7
Bouw	9,5	5,2	2,9	3,4	5,1
Diensten	4,6	4,7	3,5	3,6	4,1

Bron : INR.

4. Het omzetverloop op basis van de BTW-aangiften

De uitgesproken conjunctuurverbetering die blijkt uit het verloop van het BBP sinds de tweede helft van 1999, is ook merkbaar in de omzet. De omzet steeg aanzienlijk voor alle industriële en niet-industriële bedrijven in de loop van het derde kwartaal van 1999. Deze stijging zette zich door tot het laatste kwartaal van 2000 behalve in het tweede en het derde kwartaal van 2000, toen de vertraging van de BBP-groei en in het bijzonder van de buitenlandse handel zijn terugslag had op de omzet, die licht daalde, hoewel de stijging nog steeds met twee cijfers werd weergegeven.

Zo lag in 2000 het, door het NIS berekende, indexcijfer van de omzet voor alle ondernemingen die een BTW-aangifte indienen 15,4% hoger dan voor het voorgaande jaar (respectievelijk +14,4% en +16% voor de industriële en niet-industriële bedrijven).

Uit de langetermijnanalyse blijkt dat één deel van de omzet, nl. dat van de niet-industriële bedrijven, voortdurend groeit, in tegenstelling tot het aandeel van de industriële bedrijven.

Men mag wel niet vergeten dat de omzet van sommige industrieën kan dalen als deze in coördinatiecentra wordt ingelijfd (inlijving in het hoofdkantoor) of als de omzet van ondernemingen die geen BTW-aangifte moeten indienen niet in aanmerking wordt genomen. Niettemin blijft deze statistiek een kostbaar hulpmiddel.

De uitsplitsing van de niet-industriële bedrijven over een lange periode gebeurde op basis van de relevantie van de door de verschillende categorieën verstrekte informatie. Op die manier worden sectoren als handel, horeca, reparatiesector, vervoer, communicatie, kredietinstellingen, verzekeringen, diensten aan ondernemingen en verhuur evenals andere diensten in aanmerking genomen.

De onderstaande grafieken wijzen op een stijging van de omzet in alle bovengenoemde sectoren behalve in de sector « handel, horeca en herstelling ».

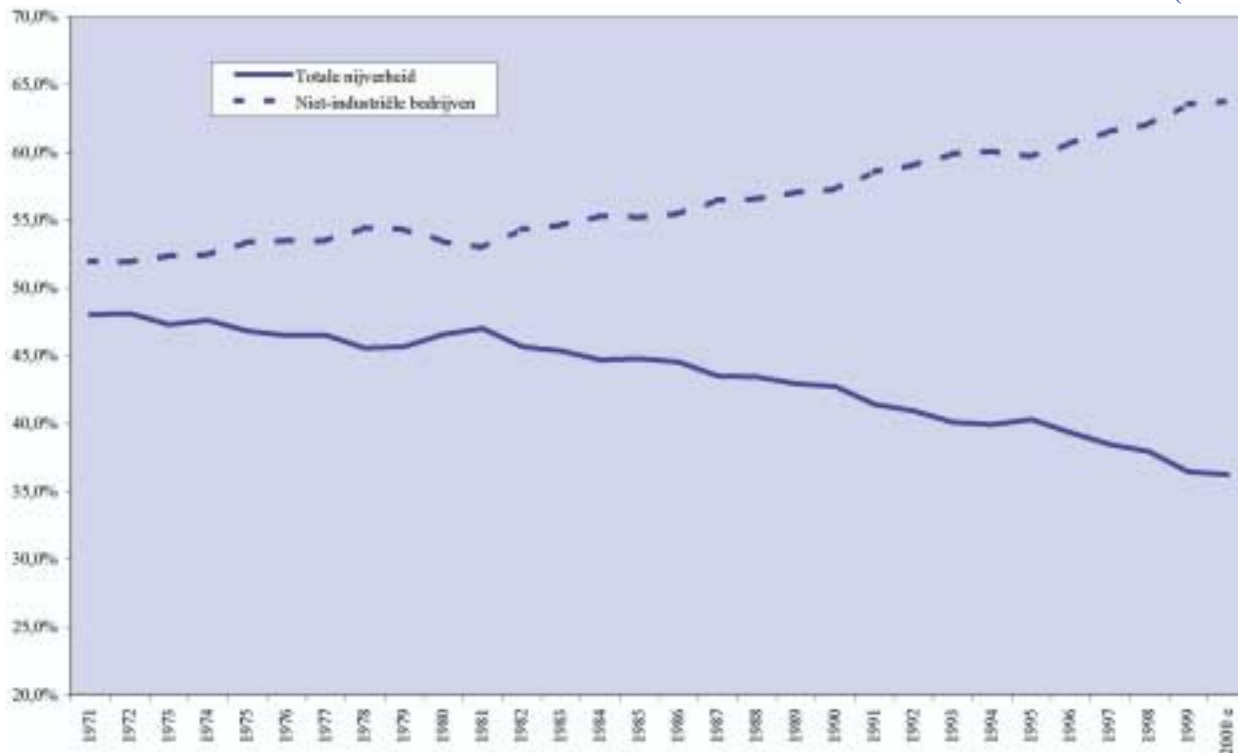
Zoals grafiek 29 verduidelijkt, is die daling hoofdzakelijk te wijten aan de groothandel, maar ook aan de kleinhandel. Daartegenover zien de financiële instellingen het aandeel van hun omzet bijna 2,5 maal stijgen tussen 1976 en 2000.

De stijging van het aandeel van de omzet van de sector vervoer en communicatie is te danken aan de rubrieken « reisbureaus, tussenpersonen inzake vervoeropslag » en « communicatie ».

Het essentieel gegeven dat uit grafiek 30 naar voren komt is het belang, in omzet uitgedrukt, van de rubriek « bankwezen, diensten aan ondernemingen, verhuur ». Dit komt niet bepaald ten goede aan de sector « bank- en kredietwezen » maar veeleer aan de dienstverlening aan bedrijven, dit wil zeggen aan de ondernemingen uit het

Grafiek 28. Verdeling van de omzet op basis van de BTW-aangiften per bedrijfstype

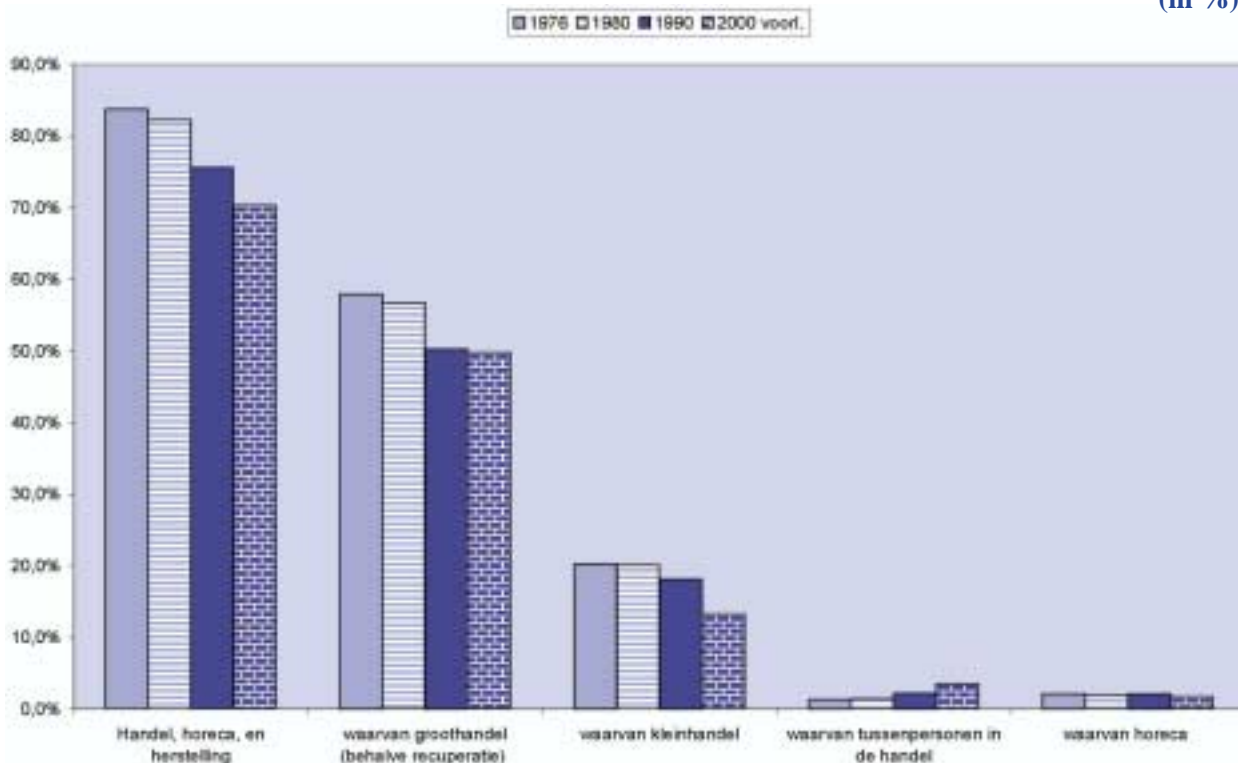
(in %)

Bron : NIS en MEZ-berekeningen.

Grafiek 29. Aandeel van de omzet van de verschillende handelscategorieën in de totale omzet van de niet-industriële bedrijven

(in %)

Bron : NIS en MEZ-berekeningen.

« reclamewezen », aan de « hulpbedrijven i.v.m. financiële instellingen, bemiddelaars in onroerend goed, belastingconsulenten, revisoren» alsook aan de « verhuur van onroerend goed ». Die ontwikkeling toont duidelijk de kentering in de dienstensector en bevestigt, net als voor de investeringen, de boeking van handelsresultaten die betrekking hebben op de industriële sector, op leasingbedrijven en op coördinatiecentra die als niet-industriële bedrijven zijn geïnventariseerd.

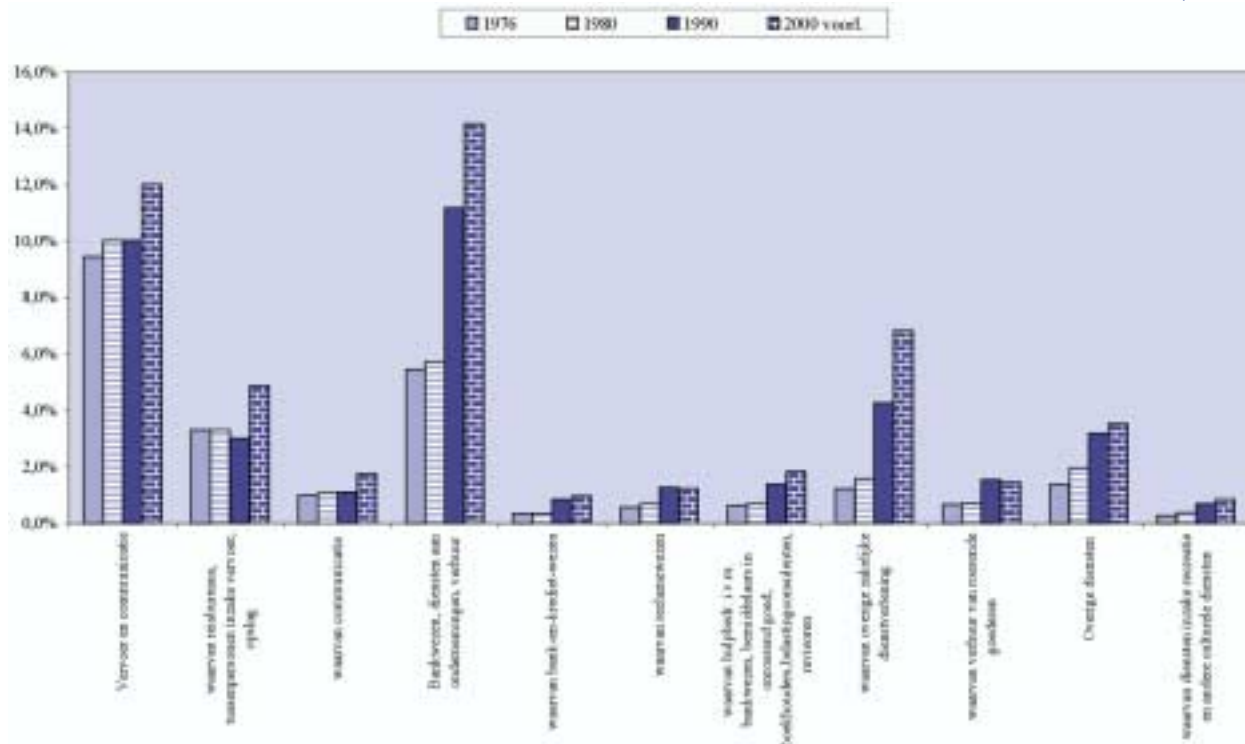
De rubriek « overige diensten » zag zijn omzet tussen 1976 en 2000 eveneens bijna 2,5 maal stijgen, vooral onder impuls van de rubriek « recreatie en andere culturele diensten ». Aldus wordt het be-

lang van de vrijetijdsbesteding en het welzijn in de hedendaagse samenleving weerspiegeld.

Men moet er niettemin aan denken dat die wijzigingen berekend werden op basis van de waarde (in werkelijke prijzen) en derhalve de prijsontwikkeling omvatten. In tegenstelling tot de omzet stegen de industriële productieprijsen in het derde kwartaal en stabiliseerden ze zich in het laatste kwartaal van 2000. Ze verbergen enigszins de invloed, in termen van volume, op het verloop van de omzet. Het verloop van het indexcijfer van de industriële productie, dat verderop behandeld wordt, weerspiegelt aldus beter dan de omzet de omvang van de waargenomen vertraging van de economische bedrijvigheid.

Grafiek 30. Aandeel van de omzet van bepaalde categorieën niet-industriële bedrijven in de totale omzet van de niet-industriële bedrijven

(in %)

Bron : NIS en MEZ-berekeningen

5. Investerings volgens BTW-aangiften

De bedrijfsinvesteringen hielden gedurende vele jaren stand onder invloed van een dynamische interne en externe vraag gecombineerd met een hoge benuttingsgraad van de productiecapaciteit. De driemaandelijke Nationale Rekeningen, die betrekking hebben op de grote aggregaten, geven slechts weinig informatie. Wij zullen de investeringen derhalve behandelen met behulp van de BTW-aangiften van de ondernemingen. Hoewel die benadering eveneens beperkingen inhoudt, met name omdat men geen rekening houdt met de niet BTW-plichtige ondernemingen, blijft het een zeer kostbaar en snel beschikbaar hulpmiddel.

Volgens de BTW-aangiften hielden de bedrijfsinvesteringen goed stand gedurende het eerste kwartaal met een groei van zowat 11,2% ten opzichte van het vorige jaar. Vervolgens verslaptten ze in het tweede kwartaal van 2000 ondanks de nog steeds aanhoudende versnelling van de industriële bedrijvigheid. De vertraging van de investeringen zette zich voort gedurende het derde kwartaal. In het laatste kwar-

taal volgde echter een heropleving, die hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de goede prestaties van de niet-industriële bedrijven. De toename van de investeringen sterker in deze categorie, zowel in tijden van versnelling als in tijden van vertraging. Volgens de gegevens van de BTW-aangiften lagen in december 2000 de investeringen van de industriële bedrijven van de drie laatste maanden 4,4% hoger dan die van de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar, terwijl de investeringen van de niet-industriële bedrijven met 10,2% stegen. Niettegenstaande in 1999 reeds een hoog niveau werd bereikt, gingen de bedrijfsinvesteringen over het voorbije jaar in zijn geheel opnieuw in de goede richting: ze lagen 6,5% boven hun overeenkomstige waarde van 1999 (3,2% voor de industriële bedrijven en 8,4% voor de niet-industriële bedrijven).

De langetermijnanalyse wijst op het steeds groeiende aandeel van de niet-industriële bedrijfsinvesteringen in tegenstelling tot dat van de industriële bedrijfsinvesteringen.

Grafiek 31. Verdeling van de investeringen volgens de BTW-aangiften per bedrijfstype

(in %)

Bron : NIS en MEZ-berekeningen.

Men moet die vaststelling niettemin nuanceren. Zowel de coördinatiecentra als de leasingbedrijven verbergen namelijk een gedeelte van de investeringen die men eigenlijk als industrieel moet beschouwen. Die investeringen werden immers verwezenlijkt door bemiddeling van genoemde ondernemingen, die door de administratie van de BTW (de bron van die statistiek) bij de niet-industriële bedrijven worden gerangschikt.

Gezien het belang van de niet-industriële bedrijfsinvesteringen, moeten we die iets nauwkeuriger ontleden. Zo zullen we de handel, de vervoers- en communicatiesector, alsook de kredietinstellingen, het verzekeringswezen, de zakelijke dienstverlening en de verhuur bespreken.

Uit grafiek 32 blijkt een vermindering van de investeringen in de handels- en vervoerssector (ook al is die onregelmatig), in tegenstelling tot de sector « bankwezen, diensten aan ondernemingen, verhuur ».

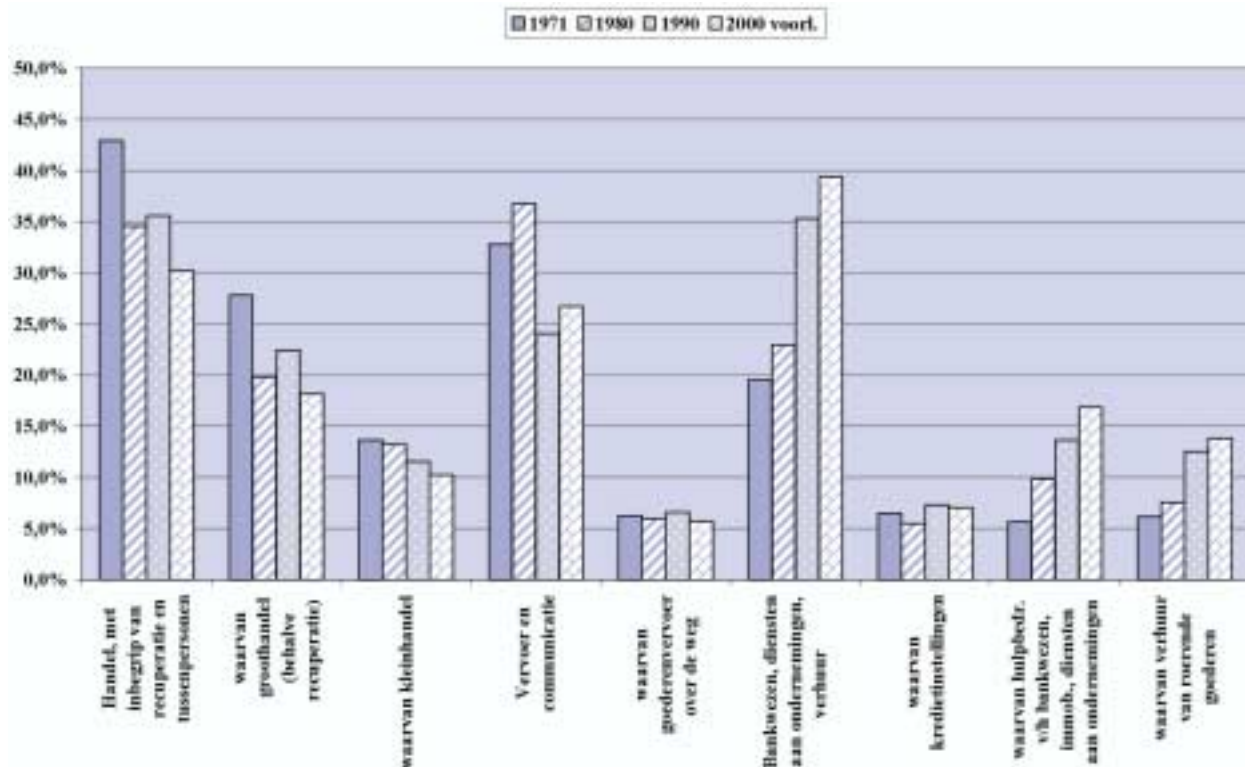
Ook al zagen zowel de groothandel als de kleinhandel in de loop van de besproken periode hun

aandeel in de investeringen verminderen, toch blijft de groothandel, hoofdbestanddeel van de totale handel, de investeringen van de handel in het algemeen bepalen.

Hoewel de investeringen in de vervoerssector verminderden tussen 1971 en 2000, lijkt het onderdeel « goederenvervoer over de weg » min of meer stabiel in voormelde periode.

Uit die grafiek blijkt vooral het belang van de rubriek « bankwezen, diensten aan ondernemingen, verhuur » in termen van investeringen. Die investeringen komen niet ten goede aan de sector « kredietinstellingen », maar wel aan de « hulpbedrijven van het bankwezen, immobiëlen, diensten aan ondernemingen » en de « verhuur van roerende goederen ». Die ontwikkeling toont goed de kentering in de dienstensector en bevestigt de boeking van bepaalde investeringen die betrekking hebben op de industriële sector, op leasingbedrijven en op coördinatiecentra die in de lijst zijn opgenomen als niet-industriële bedrijven.

Grafiek 32. Ontwikkeling van het aandeel van bepaalde niet-industriële bedrijfsinvesteringen in procent van het totaal van de behandelde niet-industriële bedrijfsinvesteringen

Bron : NBB en MEZ-berekeningen.

6. Buitenlandse handel

Dankzij de sterke groei van de internationale handel steeg de Belgische uitvoer het voorbije jaar met 19,4% in waarde na een jaarlijkse groei van 4,5% in 1999 en 5,7% in 1998.

Na de daling die ingezet werd in de herfst van 1998 ten gevolge van de Aziatische crisis en de uitbreiding van de crisis tot andere ontluikende economieën, hernam de buitenlandse handel beter dan verwacht in de tweede helft van 1999 en de eerste maanden van 2000. Aldus steeg de uitvoer steeds sterker in vergelijking met het vorige jaar: van -1,2% in het tweede kwartaal van 1999 naar +22,9% in het eerste kwartaal van 2000. De groei vertraagde nadien geleidelijk, maar bleef toch sterk en bedroeg gemiddeld +16,2% in de loop van de laatste drie maanden van het besproken jaar.

Hoewel de oorspronkelijke impuls uitging van landen buiten de Europese Unie en de uitvoer naar de Europese partners zich herstelde tijdens het laatste kwartaal van 1999, weerspiegelt de vertraging van

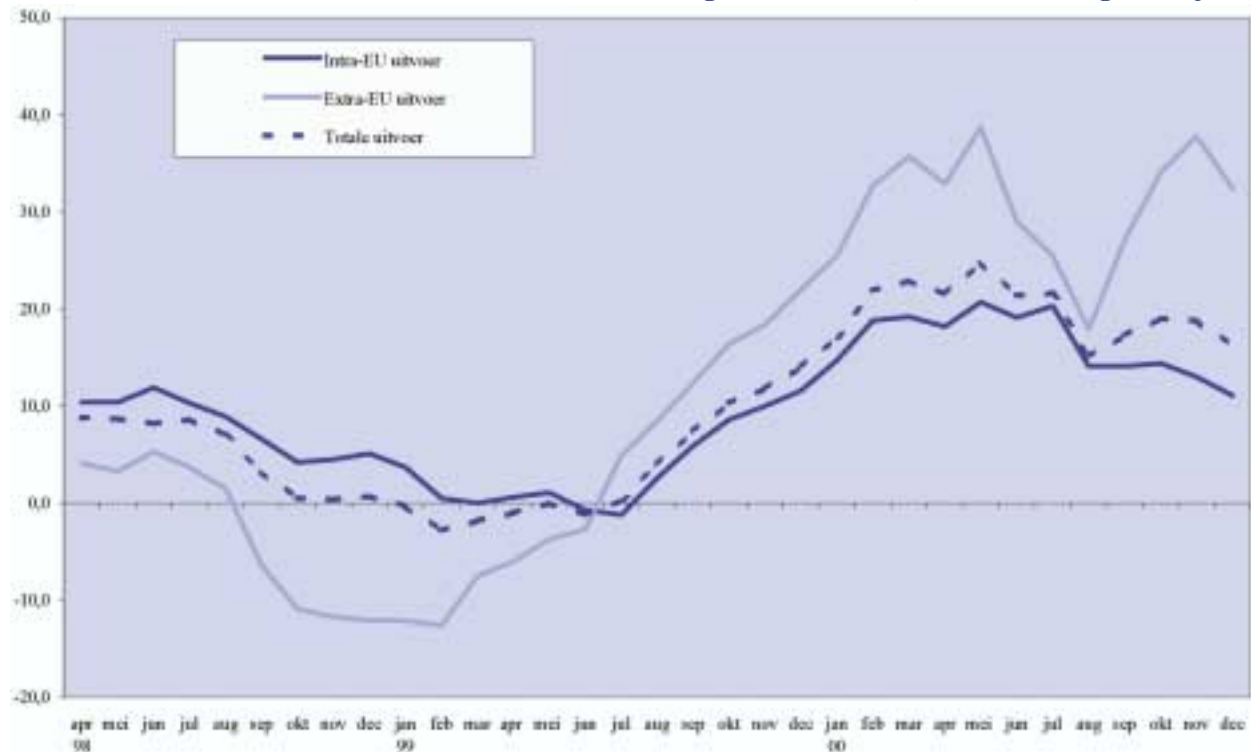
de totale uitvoergroei in het tweede deel van 2000 hoofdzakelijk de ademnood van de Europese invoervraag. De weerslag van de verslechtering van de internationale toestand op de uitvoer naar landen buiten de EU, met name naar de Verenigde Staten, Japan en de ontluikende Aziatische economieën, bleef beperkt.

Gesteund door de versnelling van de industriële productie in Europa gedurende de vijf eerste maanden van 2000, steeg de uitvoer naar landen binnen de EU, die 75% van de Belgische uitvoer afnamen, het voorbije jaar met 15,8% terwijl de uitvoer naar landen buiten de EU met 30,9% toenam.

Het tweede semester werd gekenmerkt door de verzwakking van de voormelde industriële handel binnen Europa: een groei van 11,1% in het laatste kwartaal tegen 19,2% in het eerste kwartaal. Grafiek 33 toont eveneens dat de uitvoer naar landen buiten de EU, die kon genieten van een verhoogde competitiviteit door de verzwakking van de Euro-

Grafiek 33. Totale uitvoer, intra-EU en extra-EU

(wijziging van het driemaandelijkse voortschrijdende gemiddelde in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

Bron : INR en MEZ-berekeningen.

pese munt en de voortzetting van de loonmatiging, een minder uitgesproken groei vertoonde op het einde van het jaar: +19,5% in december, in vergelijking met een jaar eerder, tegen gemiddeld +35,7% in het eerste kwartaal. In de conjunctuuronderzoeken van de NBB komt een neerwaartse trend tot uiting van het niveau van de buitenlandse orderpositie in de verwerkende nijverheid en een duidelijk herstel van de voorraden afgewerkte producten vanaf de maand mei 2000.

Het verloop van de uitvoer in waarde (+19,4% over heel 2000) kan voor een groot gedeelte worden uitgelegd door de prijsstijging die samenhangt met de scherpe stijging van de energieprijzen en de prijzen voor andere grondstoffen; de wijzigingen in volume ten opzichte van de overeenstemmende periode van het vorige jaar benaderen +8,6%. De groeivertraging is meer uitgesproken in hoeveelheid: de uitvoer in waarde steeg met +16,2% in het laatste kwartaal tegen +22,9% in het eerste kwartaal, terwijl het veranderingspercentage in hoeveelheid nog slechts +4,8% bereikte tegen nog +13% in het eerste kwartaal, hetzij een tempo dat 2,7 maal lager lag.

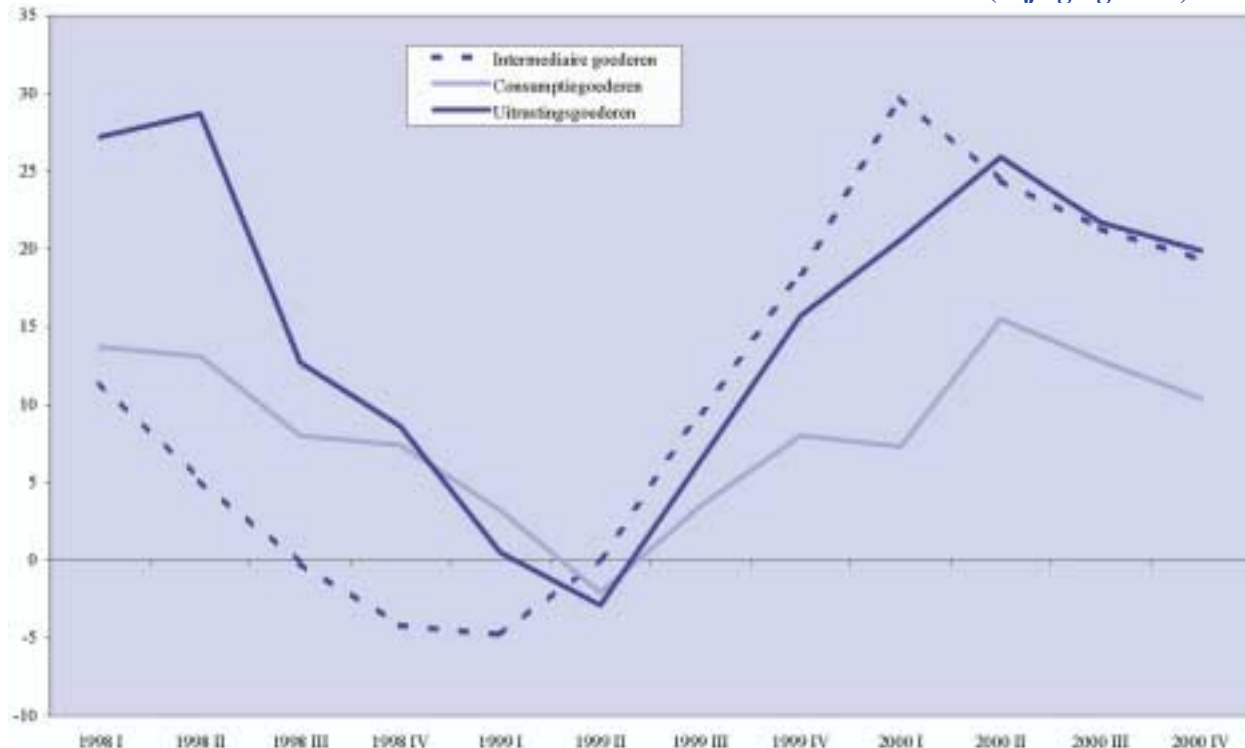
De sterke binnenlandse vraag, die gepaard ging met de forse uitbreiding van de buitenlandse markten, was de oorzaak van de grote stijging van de invoer (+20,3% in 2000, na + 4,5% in 1999). Van +24,2% gedurende het eerste kwartaal van 2000 vertraagde de groei van de invoer in waarde niettemin geregeld om na één jaar uit te komen op +15,1% in het vierde kwartaal. Het groeiprofiel van het invoervolume vertraagde gevoelig (een groei die bijna 8 maal kleiner was), en viel terug naar +1,4% in het laatste kwartaal tegen +11,2% in het eerste kwartaal.

Het saldo op de handelsbalans vertoonde een overschot van 590,1 miljard BEF in 2000 tegen 542,7 miljard BEF in 1999 en weerspiegelt aldus de verbetering van het handelsoverschot binnen de EU.

Uit de analyse van de handel volgens de classificatie van de grote economische categorieën (CGEC) blijkt dat de intermediaire goederen - die voor 66% bestaan uit de bevoorrading met producten van de verwerkende nijverheid - vorig jaar een wezenlijke groei kenden (+23,5% op één jaar na +5,5% in 1999). De uitrustingsgoederen, die ongeveer 11% van de to-

Grafiek 34. Uitvoer volgens grote economische categorieën

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : INR en MEZ-berekeningen.

tale uitvoer vertegenwoordigen, stegen eveneens beduidend (+22%). Hun groei lag 4,5 maal hoger dan vorig jaar. De consumptiegoederen (ongeveer 21% van het totaal), waarin de half-duurzame consumptiegoederen en de niet-duurzame consumptiegoederen, alsook de verwerkte voedingsproducten bestemd voor huishoudelijk gebruik ruim vertegenwoordigd zijn, kenden een minder uitgesproken stijging over het gehele jaar (+11,4%).

De ontwikkeling van de intermediaire goederen, die ongeveer 60% van de totale uitvoer vertegenwoordigen, getuigt van de verslechtering van het klimaat in de verwerkende industrie binnen de Europese Unie in de tweede helft van vorig jaar.

7. Consumptieprijzen

In 1999 verhoogde het algemene indexcijfer der consumptieprijzen met 1,1% en in 2000 met 2,6%. Het algemene prijsniveau schommelde meer dan in 1999: tussen +1,8% (in januari) en +3,4% (in september). Deze gevoelige stijging van de inflatie, een niveau dat niet meer bereikt werd sedert 1993, is vooral toe te schrijven aan de fel gestegen prijzen voor de op de internationale markten in dollars genoteerde ruwe aardolie en aan de opwaardering van de Amerikaanse munt ten opzichte van de euro. De gemiddelde groei van het algemene indexcijfer, aardolieproducten niet inbegrepen, bedroeg dit jaar 1,2% tegenover 0,9% in 1999.

De groei van de gezondheidsindex (consumptieprijzen zonder benzine, diesel, tabak en alcohol) die gebruikt wordt om de lonen te indexeren en om huurgelden aan te passen, verdubbelde in vergelijking met 1999 en bedroeg 1,9% in 2000. Na een maximum te hebben bereikt in juni 2000, zakte het verschil tussen de groei van het algemene indexcijfer en die van de gezondheidsindex in het tweede halfjaar (gemiddeld 0,5 procentpunt in het laatste kwartaal tegenover 0,8 procentpunt in het tweede kwartaal).

Uit de rangschikking in vier groepen van het jaarlijkse algemene indexcijfer blijkt een grotere stijging van de indexcijfers voor niet-voedingsproducten (+3,9%), diensten (+2,0%), voedingsproducten (+0,9%) en huurprijzen (+1,5%) dan in 1999.

Vanaf het tweede kwartaal 2000 vertraagde deze groei nadat hij zich vanaf het tweede kwartaal 1999 geleidelijk had hersteld ten opzichte van het voorgaande jaar, onder meer ten gevolge van de hernieuwde bevoorrading van de investerings- en verbruikssectoren. De toename van de uitvoer van intermediaire goederen bedroeg +29,7% in het eerste kwartaal, maar kende een terugval naar +19,3% in het laatste kwartaal. De vraag naar machines en uitrustingsgoederen herstelde zich regelmatig tussen het tweede kwartaal van 1999 en het derde kwartaal van 2000 terwijl de vraag naar verbruiksproducten daalde vanaf het derde kwartaal van het afgelopen jaar.

Onder invloed van de geleidelijke prijsverhoging voor deze vier groepen in de eerste drie kwartalen steeg de gemiddelde inflatie van 2,0% in het eerste kwartaal naar 3,0% in het derde kwartaal om te dalen naar 2,9% in het laatste kwartaal van het afgelopen jaar. De vertraagde prijsverhoging voor voedingsproducten en diensten in het laatste kwartaal verzwakte de invloed van de prijstoename voor niet-voedingsproducten (+4,2%) en huurprijzen (+1,6%) op de inflatie. De prijzen van deze laatste twee categorieën verhoogden herhaaldelijk in de loop van het jaar.

De invloed van het verloop van sommige indexcijfers op de belangrijkste categorieën verdient meer uitleg.

De gematigde prijsverhoging voor vlees en fruit gedurende het hele jaar, gecombineerd met een prijsdaling voor groenten, oliën en vetten, ving de prijsverhoging van de voedingsproducten gedeeltelijk op (+0,9% in 2000 ten opzichte van +0,2% in 1999). Daarentegen stegen de indexcijfers voor brood, granen, vis, verse schelp- en schaaldieren aanzienlijker.

Het gemiddelde prijsniveau voor voedingsproducten ging achteruit in de eerste drie maanden van het jaar om nadien te stijgen met een groei van 2,2% tegenover het derde kwartaal van het voorgaande jaar en van +2,0% in het laatste kwartaal. Grany-appelen, pompelmoezen, druiven en mandarijntjes droegen in de tweede helft van het jaar

Grafiek 35. Indexcijfer der consumptieprijsen

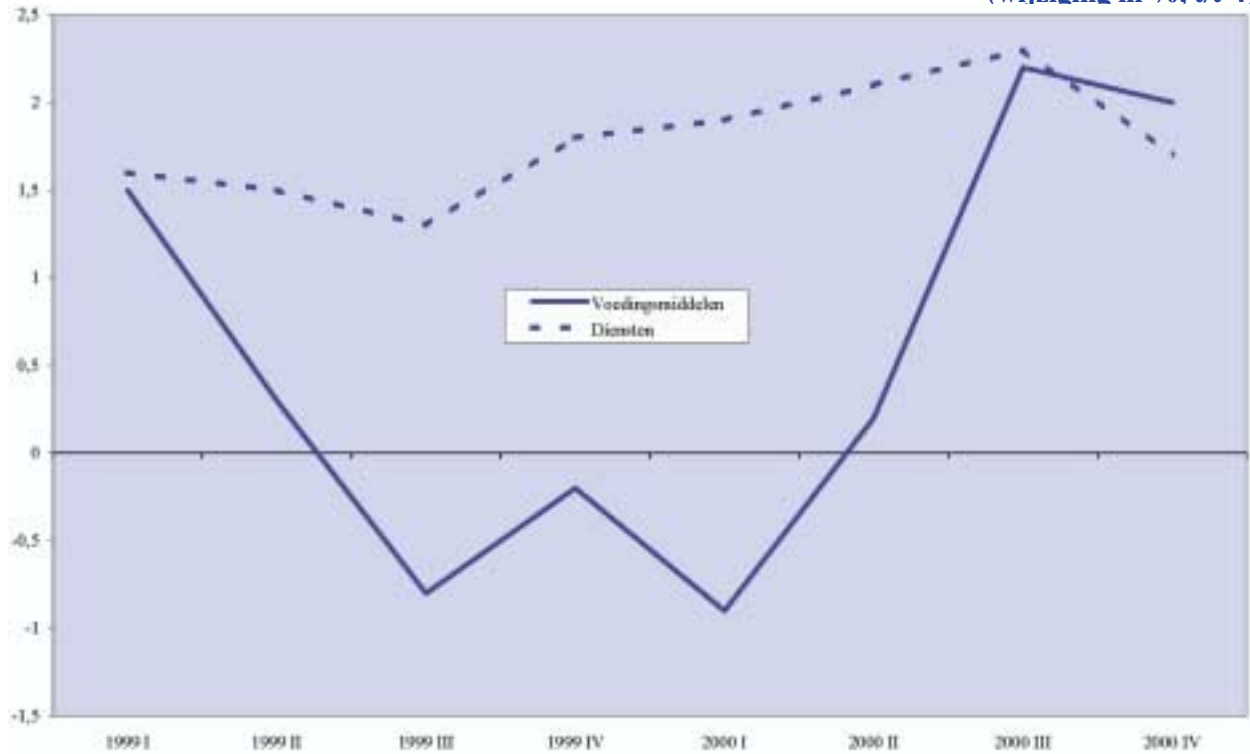
(wijziging in %, t/t-12)

Bron : MEZ.

Grafiek 36. Indexcijfer der consumptieprijsen: voedingsmiddelen en diensten

(wijziging in %, t/t-4)

Bron : MEZ.

grotendeels bij tot de prijsverhoging van vers fruit. De prijzen voor verse groenten stegen gevoelig in het derde kwartaal (+17,3%) ten gevolge van het prijsherstel van bloemkool en tomaten en in november (6,2%) door de sterke prijsverhoging van paprika en prei.

In 1999 waren de prijzen voor niet-voedingsproducten met 1,2% gestegen. In 2000 verhoogden ze met 3,9%. Het maandelijks profiel van deze groep werd sterk gekenmerkt door de ontwikkeling van olie- en energieproducten. De spanningen, veroorzaakt door de scherpe stijging van de prijs voor een vat ruwe aardolie, die naar een ongeëvenaarde hoogte steeg sinds de Golfoorlog, breidden zich geleidelijk uit naar andere energieproducten. In deze groep werd de in 1999 vastgestelde dalende neiging van de elektriciteitsprijs nog versterkt (gemiddeld - 1,8% in 2000).

De gemiddelde groei van de prijzen voor niet-voedingsproducten, die in het eerste kwartaal 3,6% bedroeg, liep op tot +4,2% in het laatste kwartaal. Na een piek in september (+4,9%) volgde hij even-

wel de vermindering van de energieprijzen en daalde in december naar +3,3%. Op het einde van het jaar stegen de prijzen van de energieproducten met +9,6% terwijl ze in september nog een maximum van +18,7% bereikten.

Over het gehele jaar 2000 stegen de prijzen voor diensten met een jaarlijks groeipercentage van 2,0%, tegen 1,6% in 1999. De gemiddelde groei der prijzen voor diensten versnelde van +1,9% in het eerste kwartaal naar 2,3 % in het derde kwartaal, maar dook naar 1,7% in het laatste kwartaal.

De daling van de telefoontarieven, in de hand gewerkt door de heviger concurrentie en gecombineerd met de mildere prijzen voor recreatieve en culturele diensten, temperde gedeeltelijk de weerslag van de heropflakking van de horeca-, café- en restaurantprijzen en van de scherpe stijging van de prijzen voor reizen naar het buitenland (een gemiddelde groei van 5,6 % ten gevolge van de in de hoogte geschoten aardolieprijzen) op de prijzen voor diensten.

Grafiek 37. Indexcijfer der consumptieprijzen: niet-voedingsmiddelen en energieproducten (wijziging in %, t/t-12)

Bron : MEZ.

8. Industriële productie

De productie per werkdag van de totale industrie, exclusief de bouwnijverheid, was in 2000 zeer goed met een globale stijging van 4,8% tegenover het voorgaande jaar. In de bouwnijverheid steeg de productie het afgelopen jaar met 2,7%. De productiestijging in de industrie was het hoogst in Vlaanderen met 5,4% tegenover 3,9% in Brussel en 2,8% in Wallonië. Daarentegen was de

productiestijging in de bouwnijverheid in Wallonië het hoogst met 3,3% tegenover 2,8% voor Brussel en 2,4% voor Vlaanderen. Van de grote industriegroepen stegen de intermediaire goederen met 6,3% het sterkst. Ook de investeringsgoederen kenden een sterke groei met een toename van 4,7%. De groei van de niet-duurzame consumptiegoederen steeg slechts met 2,1%. De duurzame consump-

Tabel 12. Ontwikkeling van de industriële productie

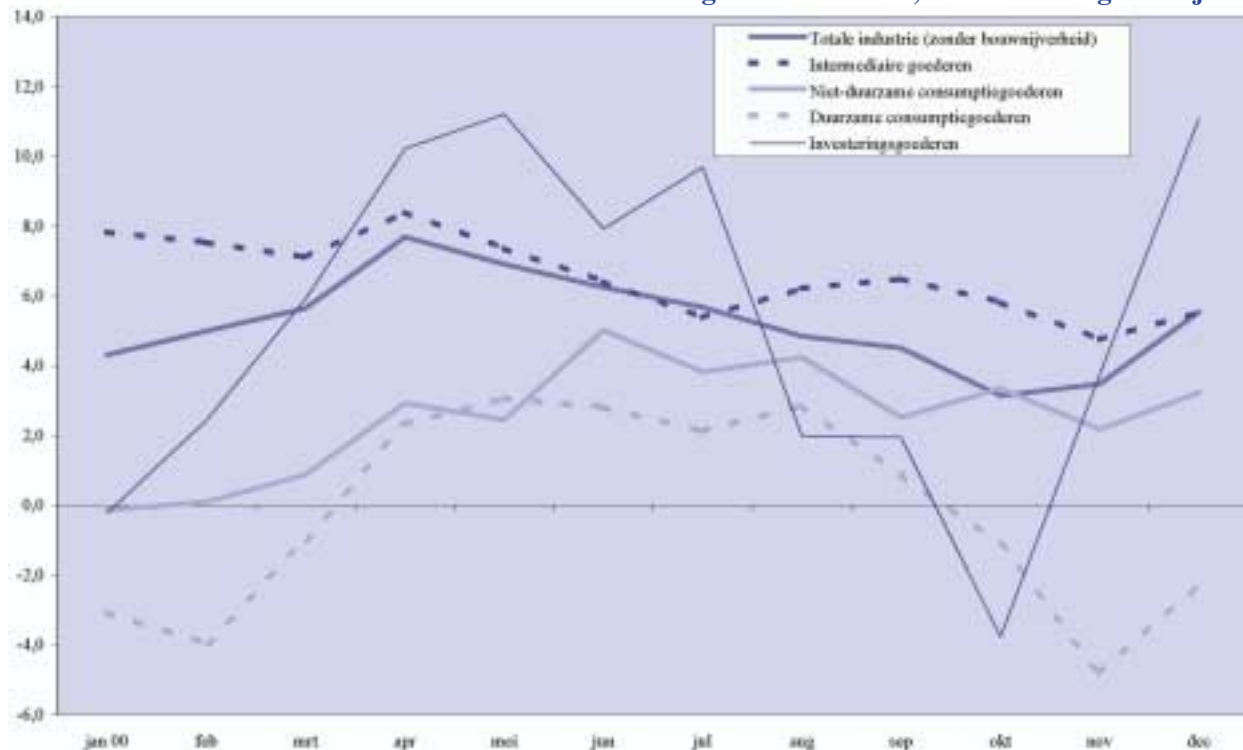
(wijziging in %, t/t-4)

	Totale industrie (zonder bouwnijverheid)	Bouwnijverheid	Intermediaire goederen	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duurzame consumptiegoederen	Investeringsgoederen
2000 I	5,7	6,9	7,1	0,9	-1,0	5,9
2000 II	6,3	4,2	6,4	5,0	2,8	7,9
2000 III	4,5	1,2	6,5	2,5	0,9	1,9
2000 IV	4,6	2,3	4,2	3,4	-1,9	10,2

Bron : MEZ.

Grafiek 38. Indexcijfers van de industriële productie per goederencategorie

(wijziging van het driemaandelijkse voortschrijdende gemiddelde in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

Bron : NIS en MEZ-berekeningen.

tiegoederen kenden zelfs een lichte daling met -0,5% tegenover het voorgaande jaar. Op sector-niveau waren de sterkste stijgingen te vinden in de chemie met 9,3% en in de metaalverwerking met 7,2%. De sector textiel en kleding bleef met -0,6% echter opnieuw dalen.

Indien we de trimestriële productie van de totale industrie, exclusief de bouwnijverheid, in 2000 vergelijken met de overeenkomende kwartalen van 1999 constateren we over de vier kwartalen een sterke stijging, die echter de laatste twee kwartalen vertraagt. Ook de bouwnijverheid kende met bijna 7% in het eerste kwartaal van 2000 een sterke stijging vergeleken met het eerste kwartaal van 1999. De stijging is echter minder uitgesproken in het tweede kwartaal en is eerder miniem over de laatste twee kwartalen. De toename van de intermediaire goederen was over de eerste drie kwar-

talen in vergelijking met het voorgaande jaar zeer sterk, maar verzwakte in het laatste kwartaal van 2000. De niet-duurzame consumptiegoederen groeiden weinig, met uitzondering van een sterke toename van 5% in het tweede kwartaal van 2000 ten opzichte van hetzelfde kwartaal van het voorgaande jaar en van een herneming in de laatste periode. Ook de duurzame consumptiegoederen kenden per kwartaal een eerder trage toename van de groei. In het eerste en het laatste kwartaal was er zelfs sprake van een achteruitgang in vergelijking met dezelfde periodes een jaar geleden. De investeringsgoederen tenslotte kenden, met uitzondering van een zwakke groei in het derde kwartaal, een zeer sterke groei per kwartaal in vergelijking met het voorgaande jaar. De zwakke groei van het derde kwartaal werd hierbij ruimschoots goedge maakt door een zeer sterke stijging van meer dan 10% in het laatste kwartaal.

9. Gezinsconsumptie

Over het gehele afgelopen jaar steeg het door het NIS door middel van een onderzoek berekende indexcijfer van de kleinhandel met 6,9% ten opzichte van 1999. Geschraagd door het gunstige verloop van het reële beschikbare inkomen van de particulieren en de toegenomen jobcreatie, verdriedvoudigde de omzet van de kleinhandel in een jaar tijd. Op grond van de BTW-gegevens haalde de stijging 8,7% nadat ze voor 1999 uitkwam op 3,5%, d.i. een groei met een factor van bijna 2,5. Van een gemiddelde stijging met 9,5% tijdens het eerste kwartaal nam de groei van de omzet in de kleinhandel, volgens de BTW-aangiften, af tijdens het tweede en derde kwartaal, maar bleef desondanks aanzienlijk. In het laatste kwartaal verhoogde die groei opnieuw tot +8,9%.

Na een vertraging in juni en augustus schoot het indexcijfer van de omzet opnieuw de hoogte in - volgens de enquêtes - in september (+10,5% t.o.v. het vorige jaar) en stabiliseerde zich op +8,6% aan het eind van het jaar. Het gemiddelde groeipercantage van het indexcijfer van de totale omzet gecorrigeerd voor het aantal werkdagen, dat 5% bedroeg voor het eerste kwartaal, verhoogde in één jaar tijd

en stabiliseerde zich op +9,1% voor het derde kwartaal vooraleer lichtjes af te nemen tot +8% in het laatste kwartaal.

Tijdens het beschouwde jaar vertoonden de verschillende subsectoren, die in dit indexcijfer opgenomen zijn, een substantiële groei. Producten voor thuisinrichting evenals de textiel-, kledij- en schoensector noteerden zelfs een groei met twee cijfers en dit zowel tijdens het eerste semester als tijdens het tweede. Voor het voorbije jaar in zijn geheel bedraagt hun groei respectievelijk 9,8% en 17,5%.

Met uitzondering van de voedingsmiddelen, waarvan de groei zich enigszins herstelde gedurende het laatste kwartaal na de daling tijdens het tweede kwartaal, was er in de overige goederencategorieën gedurende het laatste kwartaal een minder belangrijke gemiddelde groei.

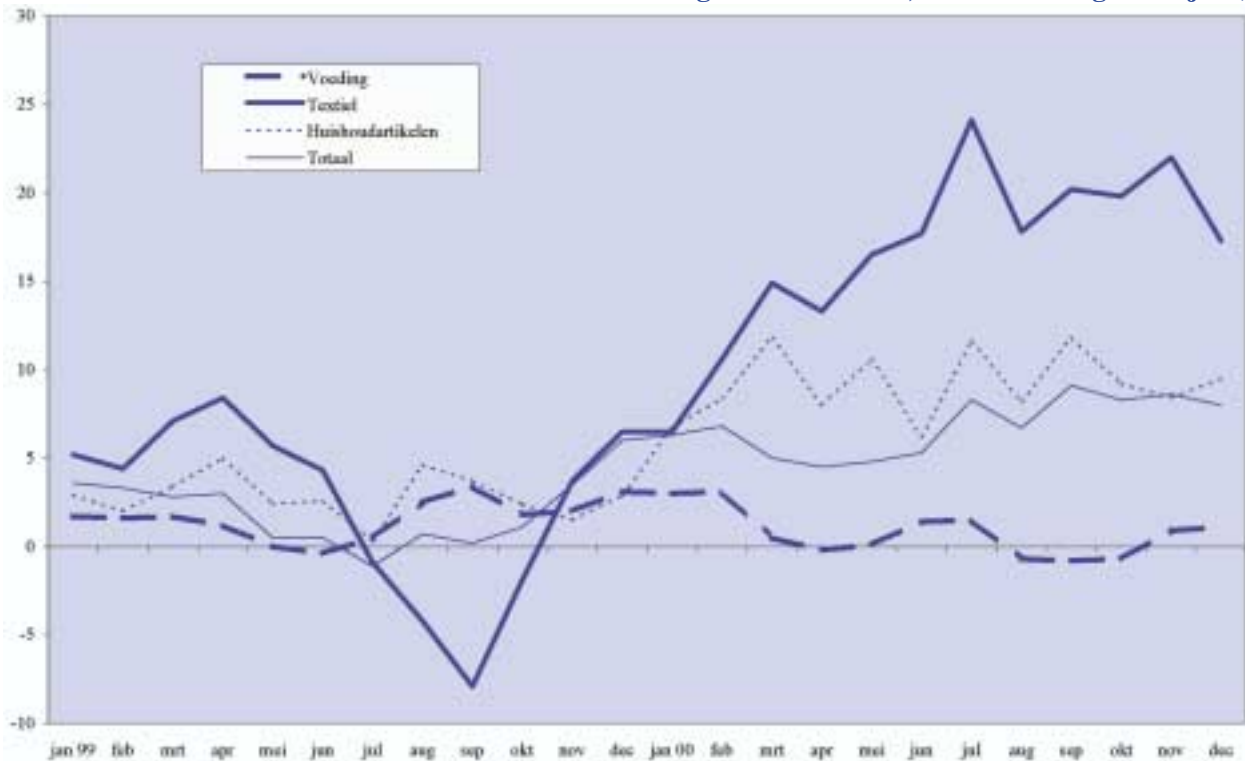
Het aantal inschrijvingen van nieuwe wagens in 2000, blijft belangrijk en dit ondanks verschillende dalingen ten opzichte van het vorige jaar die vanaf de maand juni werden vastgesteld. Na de stijgingen van 12,9% en 8,5% tijdens het eerste en het

tweede kwartaal verminderde het aantal nieuwe voertuigen met 4,2% en 0,8% en dit respectievelijk tijdens het derde en het laatste kwartaal. Volgens de cijfers van het NIS wordt het jaar 2000 niettemin afgesloten met een stijging van +5,4% in vergelijking met 1999 (jaar zonder autosalon) en van 14,6% in vergelijking met 1998 (jaar met autosalon).

Tenslotte ging de vertrouwensindicator, berekend in opdracht van het Directoraat-Generaal Economische en Financiële Zaken van de Europese Com-

missie, er sedert eind 1999 sterk op vooruit. De waarde van die indicator steeg van -3 in september 1999 naar +9 in juli 2000 (het laagste niveau van het tweede semester) vooraleer een record te bereiken in december (+16). Terwijl hij gedurende een groot deel van het jaar 1999 schommelde tussen positieve en negatieve waarden, blijft hij sedert november 1999 positieve waarden vertonen. Ondanks de aanhoudende hoge prijzen van de energieproducten en de onzekerheid omtrent het verloop ervan bleef het vertrouwen van de gezinnen groot.

Grafiek 39. Kleinhandelsomzet (seizoensgezuiverd)
(wijziging van het driemaandelijkse voortschrijdende gemiddelde in %, t.o.v. het voorgaande jaar)

Bron : NIS.

10. Arbeidsmarkt

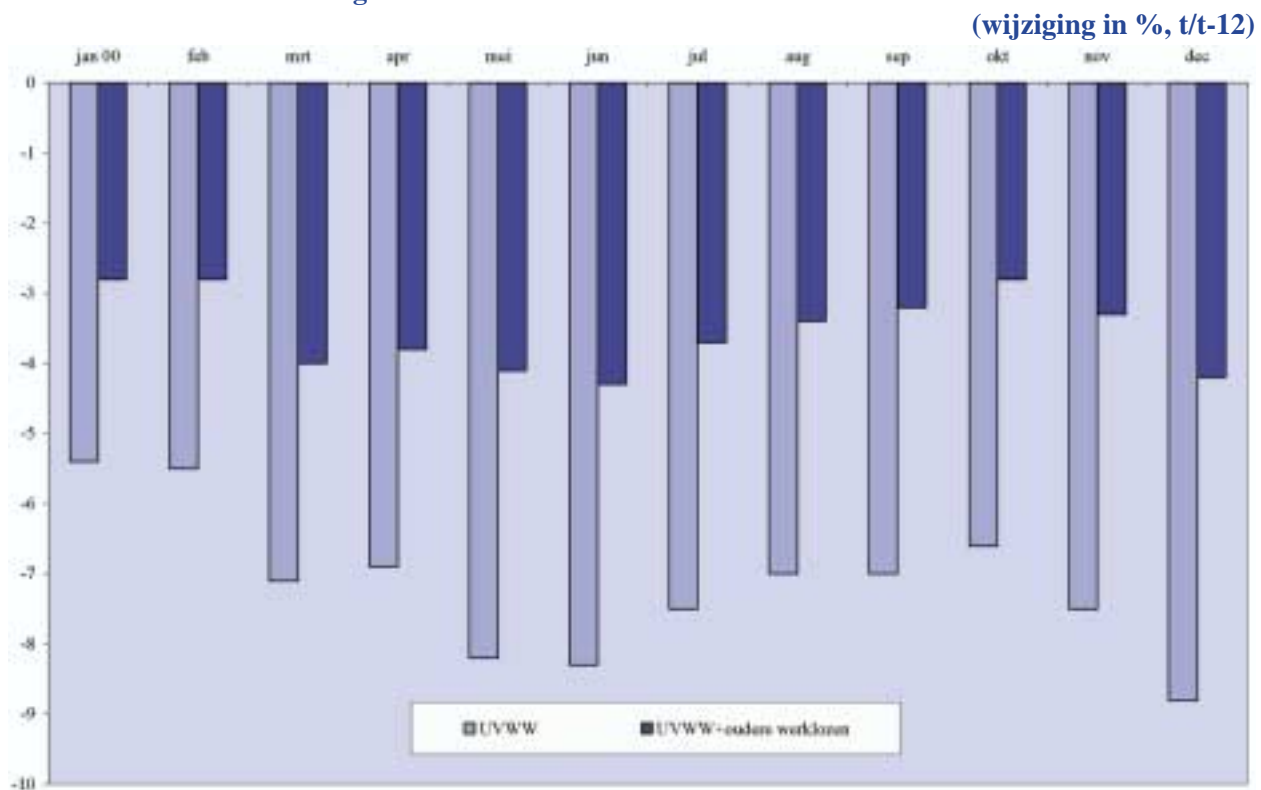
Voor het voorbije jaar bedraagt het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden (UVWW) voor het koninkrijk 373.771 eenheden, of een daling van 7,1% in vergelijking met het vorige jaar. Die gunstige ontwikkeling is het gevolg van de betekenisvolle stijging van de tewerkstelling, die volgens de ramingen gepubliceerd door het Instituut voor de Nationale Rekeningen toegenomen zou zijn met 70.000 eenheden, namelijk +1,8% op twaalf maanden na +1,3% in 1999. Die regelmatige stijging sedert 1995, de hoogste sedert meer dan veertig jaar, is gedeeltelijk toe te schrijven aan de loonmatiging en aan maatregelen ter bevordering van de tewerkstelling (activeringsmaatregelen). De bezoldigde tewerkstelling steeg enorm; er was een groei van 2,3% ten opzichte van het vorige jaar tegenover +1,6% in 1999. Alle bedrijfstakken droegen bij tot het uitzonderlijk hoog niveau op het vlak van het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen tijdens het voorbije jaar, ook al situeren de meeste nieuwe be-

trekkingen zich in de dienstensector. De sectoren financiële activiteiten, onroerende goederen, diensten aan de ondernemingen evenals de handels-, vervoer- en communicatiesector droegen hoofdzakelijk bij tot de groei van de tertiaire sector.

Door een aanhoudende economische bedrijvigheid en de invloed van structurele maatregelen tot vermindering van de werkgeversbijdragen inzake sociale zekerheid, verminderde het aantal UVWW tijdens het laatste kwartaal gemiddeld met 7,6% tegenover 6% gedurende de eerste drie maanden van 2000.

Eind december 2000 bedroeg het aantal UVWW 354.992 eenheden, onder wie 202.001 vrouwen en 152.991 mannen. Op basis van deze statistiek verminderde de werkloosheid, ten opzichte van het vorige jaar, met 8,8% in december (-8,1% voor de vrouwen en -9,7% voor de mannen) na een daling van 6,6% in oktober en 7,5% in november.

Grafiek 40. Ontwikkeling van de werkloosheid

UVWW : uitkeringsgerechtigde volledig werkloze werkzoekenden.

Bron : RVA.

Maar daarnaast telde men eveneens 155.031 werklozen ouder dan 50 jaar, die niet opgenomen zijn bij de UVWW in december. Wanneer men aldus het totale aantal UVWW en oudere werklozen bekijken, kan men in één jaar slechts spreken over een werkloosheidsdaling van 4,2% in december. Het aantal oudere werklozen steeg over een jaar bekeken van 4,8% voor het eerste kwartaal tot gemiddeld 8% voor het vierde kwartaal 2000.

Het aantal werklozen jonger dan 25 jaar bedroeg, in december 2000, 59.795 eenheden, 10,8% minder dan een jaar voordien. De inkrimping van de jongerenwerkloosheid bedroeg achtereenvolgens gemiddeld -13,4%, -10,7% en -9,4% ten opzichte van het voorgaande jaar, respectievelijk voor het tweede, derde en laatste kwartaal. Ondanks de gevoelig sterkere daling van de werkloosheid in deze categorie, die in ruime mate profiteerde van de dynamiek van de economische bedrijvigheid, bleef het aantal jonge werklozen belangrijk: 16,8% van het totale aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen op het einde van het jaar.

In december bedroeg de werkloosheidsgraad (gemeten op basis van de inschrijving bij de werkloosheidsdiensten) ten opzichte van de beroepsbevolking 10,6% (tegenover 11,3% een jaar voordien): 13,3% voor de vrouwen en 8,4% voor de mannen.

Van januari 1995 tot december 2000, namelijk na 6 jaar toepassing van het Voordeelbanenplan, werden er in dit kader 263.417 personen aangeworven; 128.362 onder hen waren uitkeringsgerechtigde volledig werklozen sedert tenminste twee jaar.

Volgens de maandelijkse conjunctuurenquête van de NBB wezen de driemaandelijksse vooruitzichten voor de tewerkstelling in de verwerkende nijverheid op een jaar tijd op een gevoelige verbetering: na een dieptepunt van -11 in februari 1999 bereikten ze in oktober met +8 een sterk positief niveau. Ondanks een lichte daling op het einde van het jaar (+6 in november en +5 in december 2000) overschrijdt het niveau in ruime mate het langeperiodegemiddelde.

Grafiek 41. Vooruitzichten voor de tewerkstelling van de industrie (saldo van positieve en negatieve antwoorden)

Bron : NBB.

2de deel: Structurele aspecten van de Belgische economie

III. Structurele aspecten van de Belgische economie

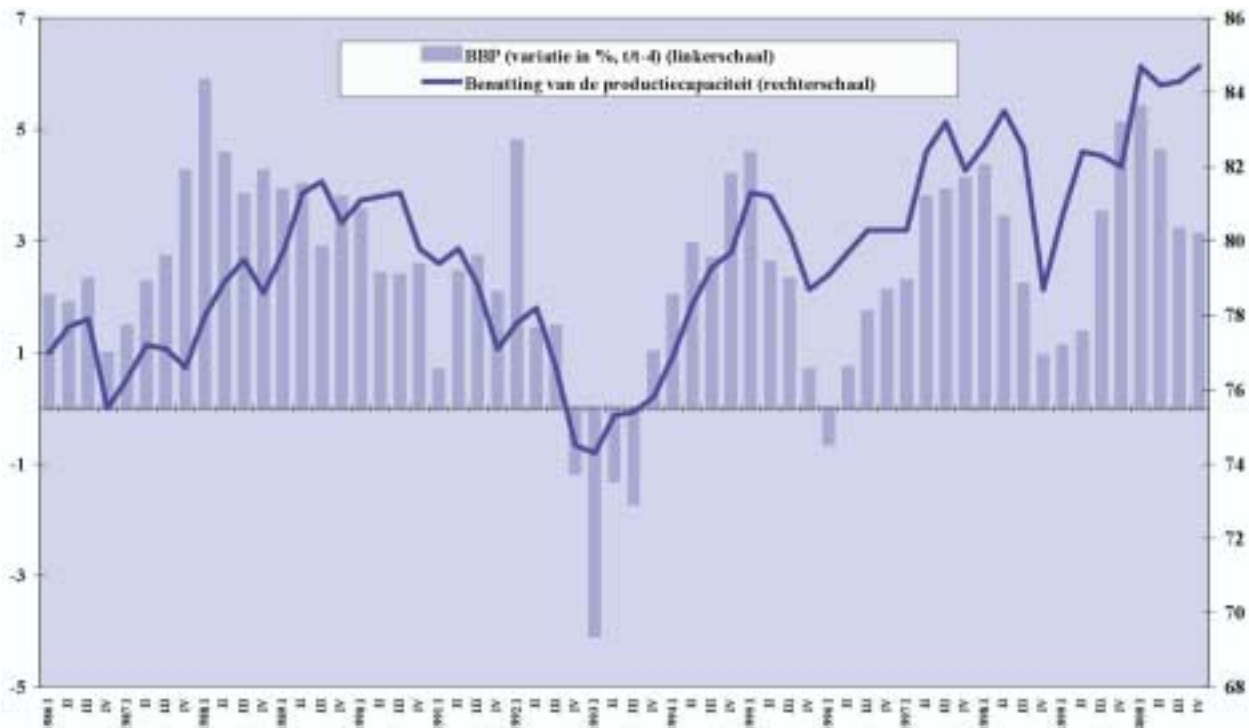
1. Groei van de Belgische economie in 1999 en 2000: historisch perspectief

Zoals beschreven in deel II nam de economische bedrijvigheid flink toe vanaf het derde kwartaal van 1999. Het BBP groeide t.o.v. het voorgaande jaar met 1,3% in het tweede kwartaal van 1999 en met 5,4% in het eerste kwartaal van 2000; vervolgens liep de groei ervan enigszins terug (tot 3,1% in het laatste kwartaal van 2000). Wat opvalt is dat de benutting van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid hoog scoorde: 84,7% in het eerste kwartaal van 2000. Dit percentage werd het hele jaar gehandhaafd.

Uit grafiek 42 blijkt dat de economie in het nabije verleden enkel zo snel en zo fors groeide in de tweede helft van de jaren 80 (als reactie op de tweede oliecrisis). De grafiek toont echter aan dat de benutting van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid toen kleiner was dan tijdens de recente periode.

Men kan zich dan ook afvragen of de Belgische economie zo'n groei en benutting van de productiecapaciteit wel aankan, des te meer daar

Grafiek 42. Driemaandelijks BBP en benutting van de productiecapaciteit in de verwerkende nijverheid

Bronnen : INR en NBB.

deze twee parameters een inflatoire druk kunnen veroorzaken.

Weliswaar had de forse BBP-groei die tijdens de tweede helft van de jaren 80 waargenomen werd een recordduur van zes opeenvolgende kwartalen (vanaf het vierde kwartaal van 1987 tot en met het tweede kwartaal van 1989), en zelfs 9 kwartalen als men er het vierde kwartaal van 1989 en het eerste kwartaal van 1990 bijtelt na een daling van de groei in het derde kwartaal van 1989. De benutting van de productiecapaciteit blijkt toch niet zo groot te zijn geweest als in de laatste kwartalen van 2000.

Vanuit een langer historisch perspectief (zie grafiek 43) is de - op zich niet buitengewone - BBP-groei van 4% in 2000 de tweede hoogste waarde die sinds de tweede oliecrisis (1981) werd bereikt. Enkel in 1988 werd een sterkere BBP-groei vastgesteld (4,7%).

De economische groei van de laatste 30 jaar kan in drie grote perioden worden uitgesplitst.

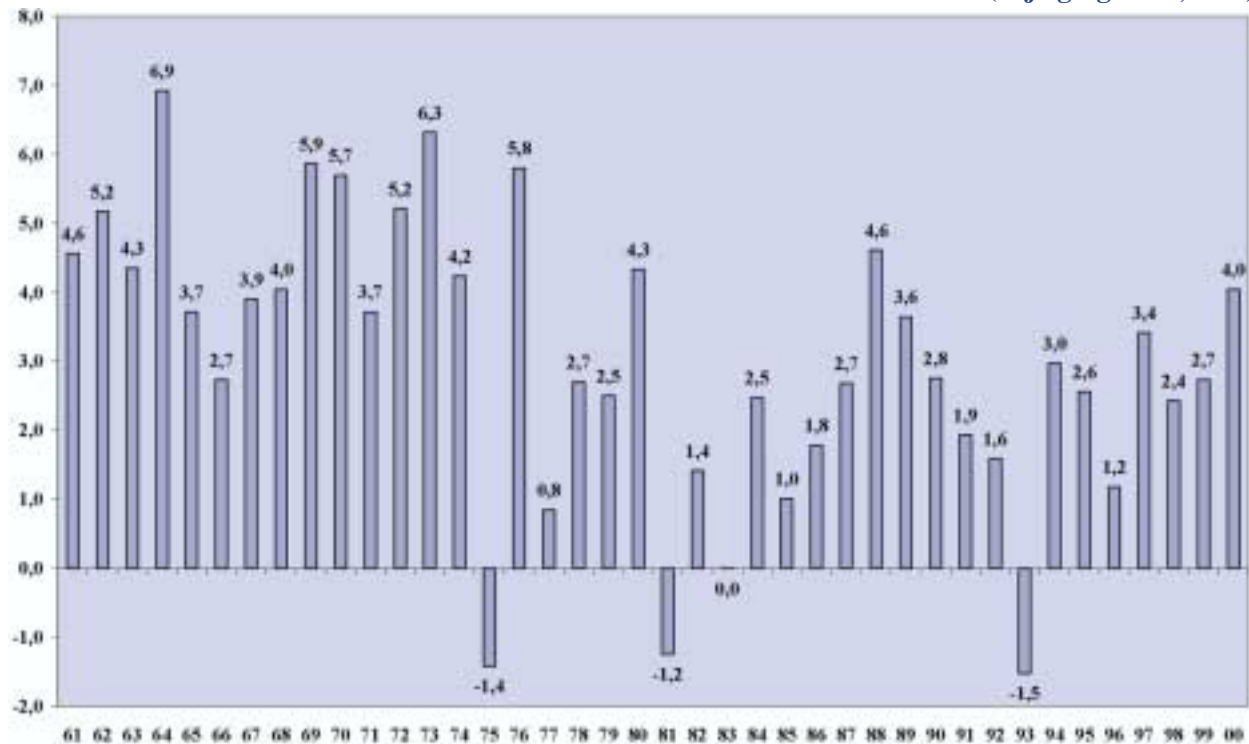
De eerste periode loopt van het begin van de jaren 60 tot de eerste oliecrisis (eerste stijging van de olieprijs). De jaarlijkse BBP-groei beliep gemiddeld 4,7%, met uitzondering van 1966 toen het BBP met slechts 2,7% steeg (de “golden sixties”, 1960-1974).

De stijging van de olieprijs luidde de tweede periode in, die gekenmerkt werd door een zwakke groei, een sterke inflatie en toenemende werkloosheid (de “stagflatie”, 1974-1984). De olieprijs bleven vervolgens vrij hoog tot in 1985, toen ze plots terugliepen (tegenschok). Tijdens deze tweede periode daalde het Belgische BBP twee keer fors: in 1975 (-1,4%) en in 1981 (-1,3%), en bedroeg de gemiddelde jaarlijkse stijging slechts 1,8%.

In de derde periode (1984-2000) tenslotte groeide het Belgische BBP gemiddeld met 2,3% per jaar, met inbegrip van de sterke daling van 1993 (-1,5%) (crisis van de Europese wisselkoersen). De BBP-groei van 4% in 2000 na 2,7% in 1999 blijkt aldus veel hoger te zijn dan de gemiddelden van de laatste twee perioden.

Grafiek 43. Jaarlijks BBP

(wijziging in %, t/t-1)

Bron : INR.

2. Potentiële groei en reële groei

Kan zo'n hoog groeipercentage worden gehandhaafd zonder het economische evenwicht in het gedrang te brengen, hoofdzakelijk door de inflatiestijging?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, dient de waargenomen productie (reëel BBP) te worden vergeleken met de productie met een optimale benutting van de productiecapaciteit, d.w.z. de "potentiële productie". Het verschil tussen de waargenomen productie (waargenomen BBP) en de potentiële productie (potentieel BBP), de zogeheten "output-gap", wijst op de mogelijke spanningen in de economie die, althans na een bepaalde tijd, een kosten- en prijsinflatie kunnen veroorzaken.

Het komt er dus op aan eerst het potentiële BBP te bepalen.

Alvorens tot berekeningen over te gaan, moet worden opgemerkt dat de "potentiële productie" eerst en vooral een "begrip" is dat op de economische toestand slaat bij optimale benutting van alle middelen die bijdragen tot de productie. De potentiële productie kan dus niet werkelijk worden waargenomen. Elke poging tot berekening ervan berust dus op een methodologisch a-priori.

In het algemeen wordt de potentiële productie met twee verschillende middelen gemeten: hetzij een louter statistische aanpak, hetzij een economische aanpak.

De eerste aanpak bestaat in het aanwenden van statistische technieken ter afvlakking van de waargenomen BBP's om een BBP-waarde te vinden die representatief is voor het BBP-verloop op lange termijn. In dat geval spreekt men van trendmatig BBP.

Grafiek 44. Productieafwijking en BBP-deflator

(Verschil in % tussen vastgesteld BBP en potentieel BBP en wijziging in % van de BBP-deflator, t/t-1)

Bron : OESO.

De tweede aanpak heeft te maken met de modelvorming van de economische-productiebronnen in de vorm ofwel van een vrij eenvoudige functionele relatie tussen de productie en de productiefactoren, “productiefunctie” genoemd, ofwel van een systeem van structurele vergelijkingen met name door gebruik te maken van een VAR-model (Vector Auto Regressief model). Deze laatste twee methoden hebben het voordeel dat ze de geformaliseerde implementering zijn van economische theorieën die de nadruk leggen op de economische vormingswijze van de productie.

De moeilijkheid van al die methoden ligt in het zo nauwkeurig mogelijk bepalen van de potentiële productie die in de tijd verandert, o.a. door de conjunctuurbewegingen en de productiviteitswijzigingen die gepaard gaan met de technische vooruitgang.

Het belang van de omzetting in cijfers van een dergelijk referentiebegrip als de potentiële productie mag evenwel de moeilijkheid en de fragiliteit niet verbergen van die oefening, waartoe een voorzichtige interpretatie is vereist van de ramingen die op verschillende manieren werden bekomen.

De OESO maakt regelmatig ramingen van de potentiële productie van de verschillende landen van de organisatie aan de hand van productiefuncties. Die ramingen⁽⁴⁾ vormen de basis van het productieafwijking aangegeven in grafiek 44.

Aldus zou de productieafwijking van de Belgische economie, verschil tussen het effectief BBP en het potentieel BBP, volgens de berekeningen van de

OESO negatief zijn sedert 1993, recessiejaar verbonden met de crisis in de Europese wisselkoersen zoals hiervoor vermeld, tot 2000 inbegrepen. Volgens deze indicator is elk risico op inflatie, verbonden met een te sterk beroep op het productie-apparaat, momenteel uit de weg geruimd voor de Belgische economie⁽⁵⁾. Dit wordt op dezelfde grafiek bevestigd door de gematigde ontwikkeling van de BBP-deflator (prijs).

Men dient trouwens op te merken dat de potentiële groei van ons land volgens die raming niet bijzonder groot is: hij ligt rond de 2,5%. Die waarde wordt eveneens algemeen vermeld door andere Belgische economische analisten. Hierin verschilt België nauwelijks van verschillende andere landen van de Europese Unie, waarvoor het groeipotentieel eveneens gering is. De jaarlijkse groei van het economische potentieel van de Europese Unie in haar geheel zou ongeveer 2% bedragen. Dit dient te worden gesteld tegenover de geraamde 4,7% voor de Amerikaanse economie.

Bevestiging van die relatieve “chronische zwakte” van de Belgische economie en van die van haar Europese partners kan men vinden in een vergelijking van de resultaten gemeten volgens het BBP per inwoner tijdens de laatste drie decennia.

Zoals blijkt uit grafiek 45 was de groei van het BBP per inwoner in België ruimschoots groter dan in de Verenigde Staten tussen 1970 en 1980 (respectievelijk +3,1% in België en +2,2% in de Verenigde Staten), terwijl die situatie tijdens het volgende decennium omkeerde: het BBP per inwoner nam tussen 1980 en 1990 toe met 2,2% in de Verenigde

4 OESO, Economic Outlook, nr. 68, Parijs, december 2000.

De OESO is trouwens niet de enige instelling die dit werk uitvoert. In België berekent het Federaal Planbureau een BBP met een bepaalde tendens ter gelegenheid van de halfjaarlijkse opstelling van de “economische begroting” voor rekening van het Instituut voor de Nationale Rekeningen. Dit geldt ook op het niveau van de Europese instellingen, waar zowel de Commissie als de Europese Centrale Bank regelmatig een beroep doen op dergelijke ramingen opgemaakt aan de hand van verschillende methodes om hoofdzakelijk het inflatierisico te beoordelen. Volgens de gebruikte methodes kunnen de bekomen resultaten soms gevoelig verschillen, vooral wat betreft de nochtans cruciale aanwijzing van het productieverschil.

5 De “economische begroting” van februari 2001 wijst op een licht positieve productieafwijking van 0,5% van het effectief BBP ten opzichte van het tendentieel BBP in 2000.

Staten en met 1,8% in België. Het verschil werd nog groter tijdens de laatste jaren van de eeuw: tussen 1995 en 1999 steeg het BBP per inwoner met 3% in de Verenigde Staten tegenover 2,2% in België.

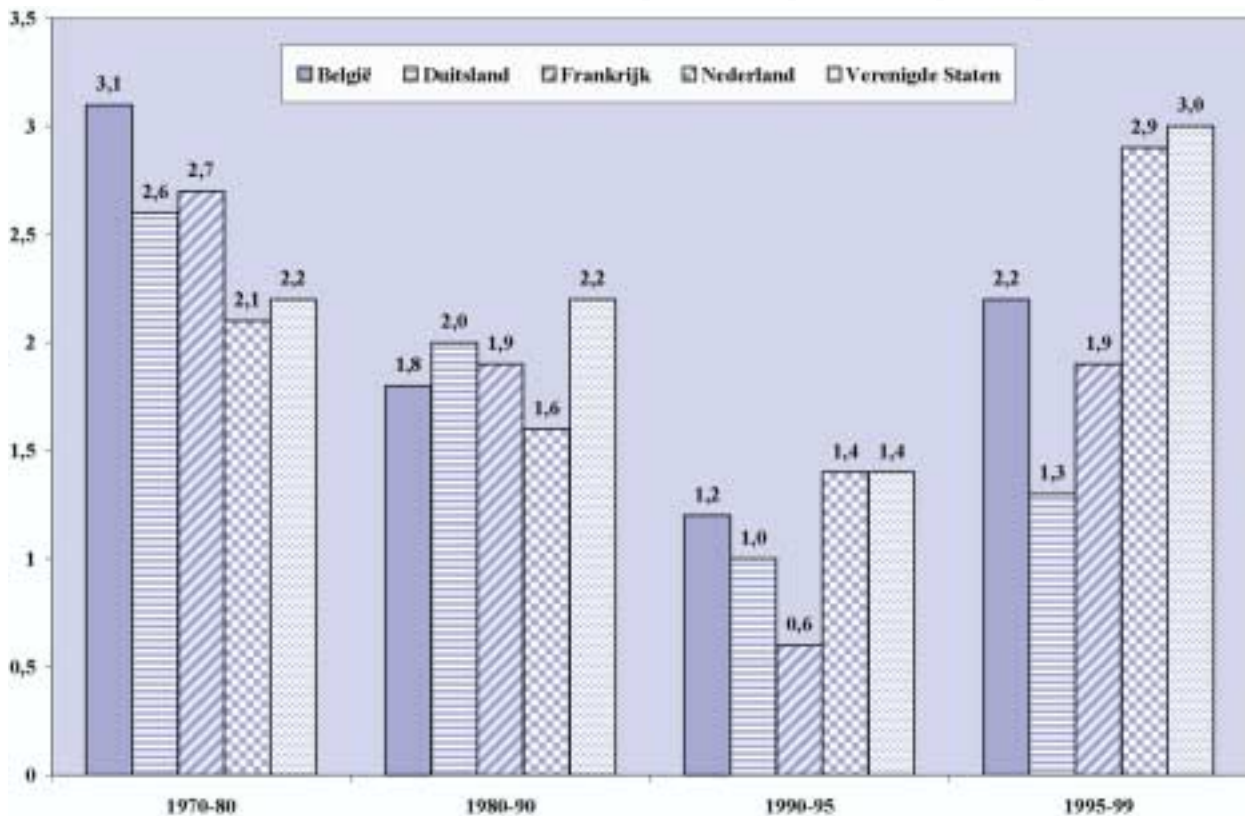
Tenslotte vertoont de groei van het BBP per inwoner in België van de ene periode tot de andere een dalende tendens tot in 1995. Vanaf dat ogenblik tekent er zich een terugkeer af naar een meer gestage groei op middellange termijn.

De positie van België ziet er tijdens het laatste decennium ongunstig uit ten opzichte van de Verenigde Staten, maar dit geldt eveneens voor twee van de grootste landen van de Unie. Nederland vormt een opmerkelijke uitzondering op dit vlak:

tussen 1995 en 1999 stijgt het BBP per inwoner er, over een jaar bekeken, gemiddeld met 2,9%; dat is bijna even hoog als in de Verenigde Staten (3%). Aldus gaat de relatieve positie van ons land ten opzichte van Nederland er eveneens op achteruit. Tot in 1996 lagen het BBP per inwoner tegen constante prijzen en de koopkrachtpariteit in ons land hoger dan bij onze noorderbuur, nadien keert het tij bestendig. In 1999 bedraagt het BBP per inwoner 25.923 USD in Nederland tegenover 24.845 USD in België.

De zwakke ontwikkeling van het “economisch potentieel” van België vergt dan ook verduidelijking en een antwoord met het oog op het optrekken ervan.

Grafiek 45. Gemiddelde jaarlijkse groei van het BBP per inwoner (in %, op basis van prijs en koopkrachtpariteit van 1995)

Bron : OESO 2001.

3. Essentiële componenten van de potentiële groei

De productie van een goed of een dienst vormt een ingewikkeld proces dat verschillende inputs of productiefactoren vergt.

Aldus vormt het bruto binnenlands product van een land, dat de productie weergeeft die binnen een land werd gerealiseerd, een statistische grootte van het resultaat, die de doelmatigheid⁶ en de doeltreffendheid weerspiegelt waarmee de verschillende productiefactoren samensmelten om goederen en diensten te produceren.

De productiefactoren zijn uiteraard veelvuldig. Naast de « input » bij de start (grondstoffen en zogenoemde intermediaire goederen) blijken twee factoren uiterst doorslaggevend omdat ze zich in het centrum van het productieproces bevinden, namelijk de arbeidskrachten (de arbeid) en het productie-apparaat (het kapitaal). Een derde factor blijkt eveneens een bevoorrechte rol te spelen: de “technische vooruitgang”. Deze laatste kan evenwel niet als dusdanig worden geïdentificeerd en de econoom kan enkel het “spoor” ervan terugvinden. De identificatie van de bijdrage van die verschil-

lende factoren tot de productie vormt een belangrijke stap bij het stellen van de diagnose aangaande de werking van de economie van een land.

Er bestaat op dit vlak evenwel geen absolute referentie. De vergelijking met andere landen en vooral met het best presterende land biedt de mogelijkheid om de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het nationaal productiesysteem te situeren.

In dit opzicht blijken de Verenigde Staten de referentie te zijn. Het niveau van hun BBP per inwoner is het hoogste van de industriële westerse wereld (Luxemburg uitgezonderd); ze kenden onlangs de langste periode van ononderbroken groei zonder inflatie; hun productiviteit (productie per productiefactor-eenheid) nam de laatste jaren sterk toe en de werkloosheidsgraad is er het laagst. De vergelijking met andere nabije of verder gelegen Europese landen, zoals de noordelijke landen, kan eveneens leerzaam zijn. De recente werkzaamheden van de OESO over de economische groei en de bepalende elementen ervan leiden in dit opzicht tot het opstellen van een interessante benchmarking⁷.

3.1. Respectievelijke bijdrage van de voornaamste productiefactoren tot de productie

De respectievelijke bijdrage van de voornaamste productiefactoren tot de productie kan gemakkelijker worden nagevolgd door een beroep te doen op een eenvoudige wiskundige modelvorming. Zoals hierboven aangestipt is de realiteit van het productieproces ingewikkeld en kan zij niet volledig worden benaderd door een eenvoudige “vergelijking”. Doch het gebruik van een dergelijke techniek stelt ons in staat de bijdrage van de voornaamste factoren beter te evalueren via een bondige kwantificering.

De productie is het resultaat van de diensten van “arbeid” en “kapitaal”. De productie wordt als het ware summier “heropgebouwd” door via een wiskundige functie een verband te leggen tussen “arbeid” en “kapitaal”. Het verschil tussen de aldus heropgebouwde productie en de waargenomen productie wordt geïnterpreteerd als de inbreng van andere productiefactoren dan “arbeid” en “kapitaal” en wordt “totale factorproductiviteit” (TFP) genoemd of, “multifactoriale productiviteit” indien rekening wordt gehouden met andere eigenschap-

6 In die context komt doelmatigheid neer op het meest spaarzame gebruik van de productiefactoren om het resultaat te bereiken (doeltreffendheid).

7 Scarpetta, Bassanini, Pilat en Schreyer, “Economic Growth in the OECD Area : Recent Trends at the Aggregate and Sectoral Level”, Economics Department Working Papers nr 248, OESO, Parijs, 2000.

pen van het productieproces (zoals de geschooldheid van de arbeidskrachten). Deze laatste soort productiviteit kan worden beschouwd als een indicatie van de doelmatigheid van de voornaamste productiefactoren – arbeid en kapitaal – maar ook van de inbreng van andere factoren, meer bepaald de “technische vooruitgang”.

Een vorm van wiskundige functie die vaak gebruikt wordt om het productieproces “voor te stellen” is de zogenoemde “Cobb-Douglasproductiefunctie”, naar de naam van de promotoren⁽⁸⁾.

In de hier vermelde oefening, die verband houdt met de sector der ondernemingen, wordt de

“productie” gedefinieerd als de waarde toegevoegd aan de kost van de factoren in vaste prijzen, de “arbeid met het aantal loontrekkers” (bezoldigde tewerkstelling in ondernemingen), terwijl het “kapitaal” is “opgebouwd” volgens de methode van de permanente inventaris⁽⁹⁾.

Tabel 13 toont de resultaten van die poging tot identificatie van de respectieve bijdrage van de arbeid en het kapitaal tot de productie.

Uit een vergelijking van de opgaande fases van de twee jongste conjunctuurcycli in België⁽¹⁰⁾ blijkt dat, zo de gemiddelde jaarlijkse groei van de productie sterker is tussen 1993-2000 dan tussen 1980-1988,

Tabel 13. Bijdrage van de productiefactoren tot de productiegroei (gemiddelde jaarlijkse wijziging in %)

	Productie	Arbeid	Zichtbare arbeids-productiviteit	Kapitaal	Bijdrage tot de productiegroei		
					van de arbeid	van het kapitaal	van de totale factorproductiviteit ⁽¹¹⁾
	(1)	(2)	(3)=(1)-(2)	(4)	(5)=(2)*a	(6)=(4)*(1-a)	(7)=(1)-(5)-(6)
1980-1988	1,9	-0,7	2,6	2,6	-0,3	1,3	1,0
1993-2000	3,0	1,2	1,8	2,9	0,5	1,6	0,9
1998-2000	3,6	2,0	1,6	3,3	0,9	1,8	0,9

Bron : OESO, INR en MEZ-berekening.

8 De productie volgt uit de combinatie van verschillende productiefactoren. Dit kan wiskundig voorgesteld worden door een “productiefunctie” (de productie is een “functie” van verschillende factoren). Voor een goed begrip van de essentiële mechanismen is elke voorstelling onvermijdelijk voor een deel een vereenvoudiging van de werkelijkheid. Zo kunnen de productiefactoren die in aanmerking worden genomen en in een productiefunctie worden weergegeven, worden teruggebracht tot de bijzonderste onderdelen, nl. arbeid, kapitaal en “technische vooruitgang”. Dat geeft de volgende voorstelling : $Y=AaN^{a}(1-a)K$

[Y= productie van de ondernemingen, N= tewerkstelling of hoeveelheid arbeid, K= kapitaalvoorraad worden hierbij uitgedrukt als logaritmen; a = representatieve parameter van de relatie tussen arbeid en kapitaal binnen het productieproces, wordt doorgaans gelijkgesteld met het aandeel van de lonen in de productie. A is de technische vooruitgang of de totale productiviteit van de factoren].

9 Het meten van de productieve kapitaalvoorraad roept wel enkele methodologische vragen op. De kapitaalvoorraad kan worden “geraamd” volgens diverse methodes. De meest gebruikte is de “methode van de permanente inventaris”, die erin bestaat de investeringen van verschillende jaren samen te tellen en de waardevermindering die volgt uit het gebruik van het kapitaal alsook uit het opnemen of het vernietigen van kapitaal daarvan af te trekken. Een van de moeilijkheden is de raming van de levensduur van de onderscheiden soorten gebruikte kapitaalgoederen. De OESO, die op de nationale instellingen steunt, produceert evenwel een dergelijke statistiek voor de diverse landen van de Organisatie. Van zo een raming wordt gebruik gemaakt bij deze oefening.

10 Dit oordeelt niet over de evolutie in 2001.

11 De totale factorproductiviteit (TFP) stelt de bijdrage van de technische vooruitgang tot de productie voor.

hij ook meer banen genereert: de loonarbeid daalt in de periode 1980-1988 en stijgt daarentegen tussen 1993-2000. De toename van de tewerkstelling en dus ook van de bijdrage ervan tot de productiegroei (kolom 5 van tabel 13) manifesteert zich trouwens sterk tijdens de jongste drie jaar. Dit heeft als weerslag een beperkte groeivertraging van de zichtbare productiviteit van de arbeid tussen 1993-2000 in vergelijking met 1980-1988.

Tijdens die twee periodes is de stijging van de kapitaalfactor trouwens belangrijk en draagt zij sterk bij tot de groei van de productie. De licht negatieve waarden van de afgelopen twee jaar moeten omzichtig worden benaderd, want zij houden waarschijnlijk nog niet ten volle rekening met de waargenomen ontwikkeling van de bedrijfsinvesteringen.

De totale factorproductiviteit tenslotte blijft praktisch ongewijzigd tijdens beide periodes. Dit kan erop wijzen dat in het Belgische productieapparaat geen doorslaggevende technologische vooruitgang werd gerealiseerd.

In dat opzicht blijkt een vergelijking met andere landen leerrijk. De multifactoriale productiviteitscijfers in tabel 14 werden door de OESO berekend in het kader van een onderzoeksprogramma over

de groei en de determinanten van de groei. De resultaten van die werkzaamheden werden besproken tijdens verscheidene vergaderingen van deskundigen uit de lidstaten van de Organisatie en gepubliceerd in de vorm van “working papers”⁽¹²⁾. Voor België verschillen de resultaten enigszins van de resultaten die hierboven werden voorgesteld, niet wegens de methode maar wegens de gebruikte gegevens en de verwerking ervan (tendentiële reeks). Dit neemt niet weg dat de vergelijking interessant is.

Opvallend zijn de hoge waarden inzake multifactoriale productiviteit in Denemarken en Zweden. Naar alle waarschijnlijkheid is dit toe te schrijven aan de bloei van de informatie- en communicatietechnologieën (ICT) in die landen. Immers, zoals blijkt uit diverse studies over de Verenigde Staten, kan de aanwezigheid van een sterke ICT-sector de productiviteit en in het bijzonder de multifactoriale productiviteit van een land in hoge mate dynamiseren. Op dat gebied heeft België een grote achterstand. Bij de interpretatie van die gegevens mag evenwel niet vergeten worden dat de analyse voor België de periode 1995-97 betreft en dat, door de vooruitgang die tijdens de jongste jaren werd geboekt, de resultaten er wel eens heel anders zouden kunnen uitzien.

Tabel 14. Multifactoriale productiviteit 1980-1998

(gemiddelde jaarlijkse groei, in %)

	1980-90	1990-98	1995-98
Verenigde Staten (a)	0,8	1,1	1,1
Duitsland	1,1	1,0	1,1
Frankrijk	1,6	0,9	0,8
Nederland	1,1	1,0	0,8
Denemarken	0,6	1,8	1,7
Zweden (a)	0,9	1,7	1,7
België (a)	1,1	0,7	0,6

(a) 1990-97 en 1995-97

Bron : OESO (zie voetnoot nr. 12).

12 Scarpetta, Bassanini, Pilat en Schreyer, “Economic Growth in the OECD Area : Recent Trends at the Aggregate and Sectoral Level”, Economics Department Working Papers nr 248, OESO, Parijs, 2000.

3.2. Gebruik van arbeidskrachten en productiviteit⁽¹³⁾.

Om de inbreng van de factor “arbeid” in de productie beter te belichten, splitste de OESO de groei van het BBP per inwoner voor de periode 1990 tot 1998 uit in vijf waarden (tabel 15):

- de wijzigingen van het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) in de totale bevolking;
- de wijzigingen van de beroepsbevolking ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, d.i. de activiteitsgraad;
- de wijzigingen van het aandeel van de tewerkgestelde personen in de beroepsbevolking;
- de wijzigingen van het aantal gewerkte uren per tewerkgestelde persoon;
- de wijzigingen van het BBP per gewerkt uur.

In de eerste waarde worden demografische factoren zoals immigratie of vergrijzing van de bevolking in aanmerking genomen. Dat laatste aspect krijgt stilaan een zeker belang in verscheidene industrielanden waaronder België en in diverse Europese landen en zou in de toekomst wel eens doorslaggevend kunnen zijn.

De activiteitsgraad werd enerzijds opwaarts beïnvloed door de steeds grotere deelname van de vrouwen in het productieproces en anderzijds neerwaarts beïnvloed door een daling van die deelname onder oudere werknemers en onder jongeren. In het algemeen wijzen de OESO-berekeningen voor de gehele periode op een positieve inbreng van deze waarde in de groei van het BBP per inwoner.

Het aanhouden, zelfs het stijgen, van de werkloosheid in verscheidene Europese landen waaronder België woog zwaar door op het verloop van het BBP per inwoner. In de Verenigde Staten daarentegen droeg de daling van de werkloosheid positief bij tot de verhoging van het BBP per inwoner.

Het aantal gewerkte uren daalde in de meeste Europese landen, onder meer door de ontwikkeling van de deeltijdse arbeid, terwijl dat cijfer veeleer steeg in de Verenigde Staten.

Algemeen beschouwd kan het totale netto-effect van een verschillend gebruik van de arbeidskrachten de groei van het BBP per inwoner aanzienlijk beïnvloeden.

Tabel 15. Groei van het BBP per inwoner en van de componenten ervan tussen 1990-98 (gemiddelde jaarlijkse wijziging)

Land	Bevolking op beroeps-actieve leeftijd/ totale bevolking (a)	Activiteitsgraad (b)	Tewerkstelling/ beroepsbevolking (c)	BBP per tewerkgestelde persoon (d)	Gewerkte uren per tewerkgestelde persoon (e)	BBP per inwoner (a)+(b)+(c)+(d)	Totale invloed van het gebruik van arbeidskrachten (a)+(b)+(c)+(e)	BBP per gewerkt uur (d)-(e)
Verenigde Staten	0,0	0,3	0,2	1,6	0,1	2,1	0,6	1,5
Duitsland	-0,1	-0,3	-0,6	1,9	-0,7	1,0	-1,5	2,5
Frankrijk	-0,1	0,2	-0,6	1,9	-0,7	1,0	-1,5	2,5
Nederland	-0,2	1,2	0,2	0,8	-1,0	2,1	0,3	1,8
België	-0,2	0,5	-0,3	1,7	-0,4	1,7	-0,5	2,2

Bron : OESO, berekeningen van het OESO-Secretariaat gebaseerd op “OECD Economic Outlook”, nr. 66.

13 Ibidem

den. Zo had het gebruik van arbeidskrachten tijdens de jaren 1990-98 een duidelijk positief effect op de groei van het BBP per inwoner in de Verenigde Staten, maar in België en ook in Duitsland en Frankrijk was de invloed negatief. Uiteindelijk was het door

de forse stijging van de productiviteit per uur dat het BBP per inwoner in ons land nog steeds sterk toenam, ook al was die verhoging minder groot dan vroeger. Dit blijkt dan ook het doorslaggevende element van de groei te zijn.

3.3. Aanbod van arbeidskrachten

Blijkbaar werd de totale prestatie van de Belgische economie gefnuikt door het verloop van de tewerkstelling. Die zwakte laat zich niet alleen in België gevoelen, maar ook in verscheidene andere landen van de Europese Unie.

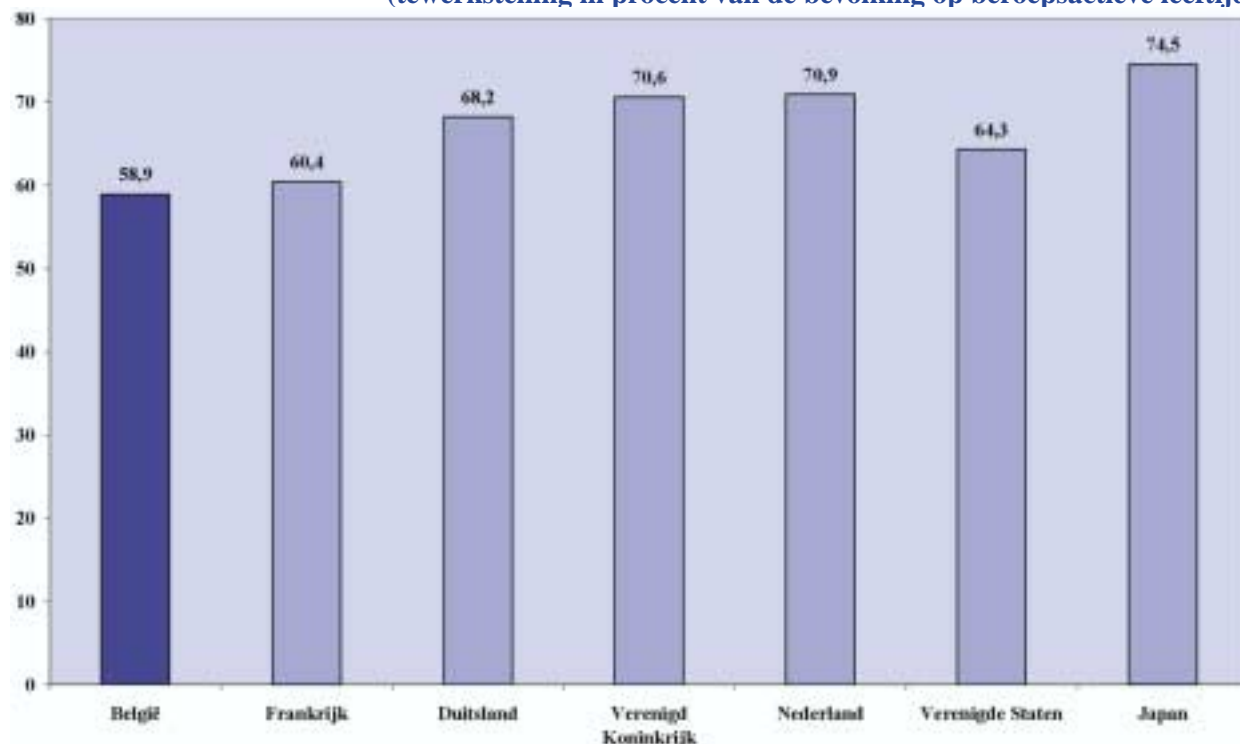
Tijdens de Top van Lissabon in maart 2000 verbonden de landen van de Unie zich ertoe de tewerkstellingsgraad op te voeren tot 70% in 2010 tegen 61% op het ogenblik van de Top. Aangezien het zwakke punt in de Unie vooral bij de vrouwelijke arbeidskrachten ligt, werd tijdens de Top ook

als streefcijfer een tewerkstellingsgraad van 60% voor de vrouwen vooropgesteld (tegen 51%).

Zoals blijkt uit grafiek 46 is de tewerkstellingsgraad in België een van de laagste. In 1999 bereikte hij volgens Eurostat 58,9% tegen 62,1% in het Europa der Vijftien. In 2000 zou hij gestegen zijn tot 60,9% voor België en tot 63,3% in de Europese Unie.

De zwakke tewerkstellingsgraad in België is een gevolg van de toestanden aan beide uiteinden van de leeftijdsschaal, nl. bij de jongeren (tewerkstel-

Grafiek 46. Tewerkstellingsgraad
(tewerkstelling in procent van de bevolking op beroepsactieve leeftijd)

Bronnen : Eurostat (Europese landen) en OESO (Verenigde Staten en Japan), Economic Outlook nr. 68, december 2000

lingsgraad van 15-24-jarigen: 26%) omdat er tot 18 jaar schoolplicht is, maar vooral bij de werknemers van 50 tot 64 jaar, waar de tewerkstellingsgraad slechts 37% bedraagt, ten gevolge van het bestaan van diverse stelsels van brugpensioen en vervroegd pensioen.

3.4. Productiviteit

De productiviteit is de indicator bij uitstek van een goede combinatie van de factoren die rechtstreeks tot de productie bijdragen.

Over de meting (kwantificering) van de productiviteit, dit is de hoeveelheid geproduceerde goederen en/of diensten per voor deze productie gebruikte factoreenheid, bestaat een rijke en controversiële literatuur. Zo zijn er tegengestelde standpunten over de bijdrage van de informatie- en communicatietechnologieën (ICT) aan de handhaving van een hoge groei in de Verenigde Staten gedurende de tweede helft van de jaren negentig.

De econoom stelt zich vaak tevreden met grove productiviteitsmetingen om redenen van eenvoud, begrip en beschikbaarheid van de gegevens. Een ervan - en de meest gebruikte - is de productie per tewerkgestelde persoon, ook “zichtbare arbeidsproductiviteit” genoemd.

Volgens dit criterium behoort België tot de best gerangschikte landen, aangezien de zichtbare arbeidsproductiviteit voor de hele economie die van de Verenigde Staten benadert, die een referentie voor de westerse economieën is. De Belgische zichtbare arbeidsproductiviteit steekt ruimschoots uit boven die van de dichtstbij gelegen Europese partners.

De prestatie van de Belgische economie is natuurlijk wel gedeeltelijk een compensatie van de geringe groei van de tewerkstelling. Maar anderzijds

Over de verschillende aspecten van de tewerkstelling in België en over de maatregelen van de Belgische Regering om een aantal leemten inzake aanbod van en vraag naar betrekkingen op te vullen, verschaft het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid uitvoerige en interessante informatie en analyses⁽¹⁴⁾.

weerspiegelt ze eveneens de voortreffelijkheid van de arbeidskrachten en van de organisatie van de productie, waardoor ze een belangrijke troef van de Belgische economie wordt.

Opmerkelijk is bovendien dat de hoge arbeidsproductiviteit in België kenmerkend is voor zowel de dienstensector als de industrie, waar ze traditioneel op de voorgrond wordt geplaatst.

Indien men de productiviteit van het land gelijkstelt aan 100, bevindt de industrie zich op 141 en de diensten op 128⁽¹⁵⁾. Ter vergelijking, in Duitsland bedraagt de productiviteitsindex van de diensten 112 tegen 154 in de industrie; in de Verenigde Staten, zoals hierboven gesignaleerd het referentieland wat betreft de productiviteitsniveaus, bereikt de industrie een hoogtepunt met 147, terwijl het indexcijfer van de diensten, waar de laatste jaren de meeste arbeidsplaatsen werden gecreëerd, slechts 118 bedraagt. Die indexcijfers van zichtbare arbeidsproductiviteit per werknemer dienen erg omzichtig te worden beschouwd, al is het maar omdat ze geen rekening houden met de werkuren. Bijgevolg beïnvloed een sterk verschillende spreiding van de deeltijdarbeid tussen de landen de hierboven voorgestelde indexcijfers.

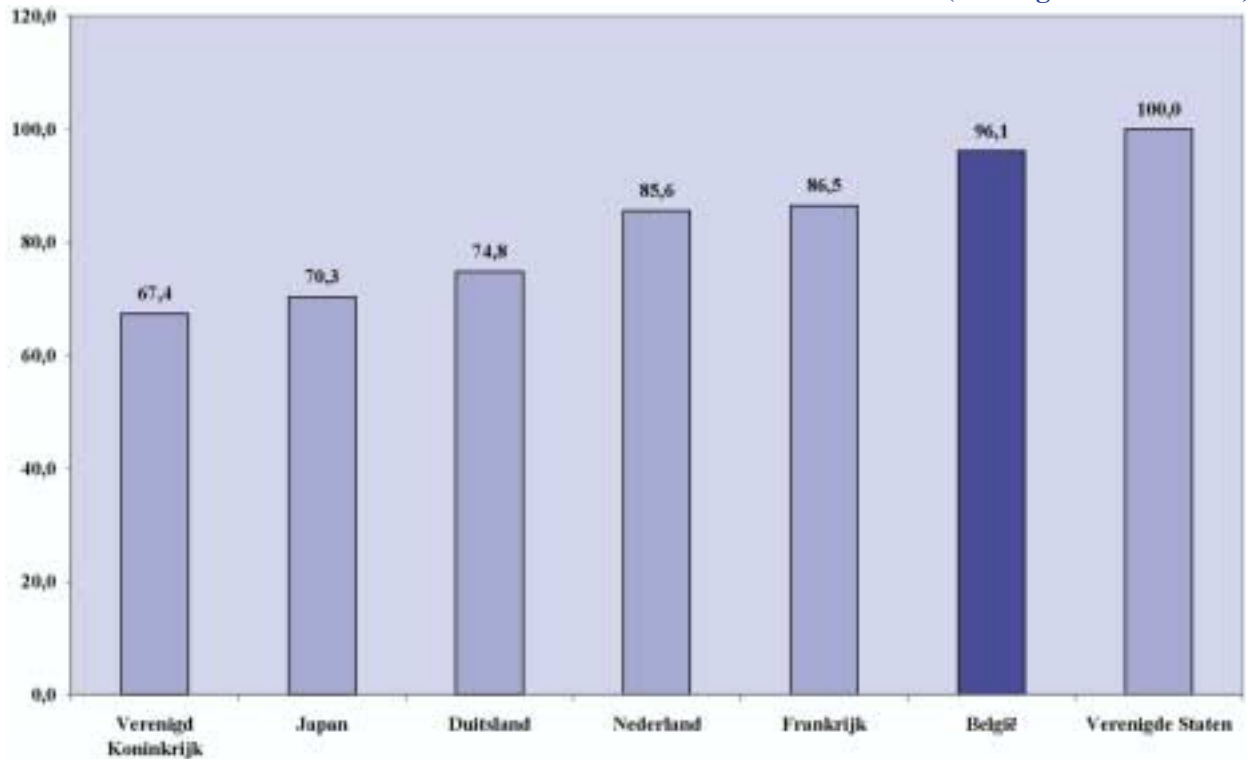
Al is de menselijke factor (arbeid) het bepalende element voor de toename van de productie, de prestatie ervan, in termen van productiviteit, steeg sterk door de aangewende middelen of uitrusting (het kapitaal).

14 “Het federaal werkgelegenheidsbeleid, evaluatierapport 2000”, Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, Brussel, 2000.

15 Op grond van de jaren 1997-99. Industrie met inbegrip van de energie; diensten: groot- en kleinhandel, herstellingen, hotels en restaurants, transport, financiële bemiddeling, onroerend goed, verhuur en diensten aan ondernemingen. Bron: OESO, Nationale rekeningen van de OESO-landen, belangrijkste aggregaten, volume 1, 1988-1999, uitgave 2001. OESO. Parijs.

Grafiek 47. Zichtbare productiviteit : BBP 1999 per tewerkstelling

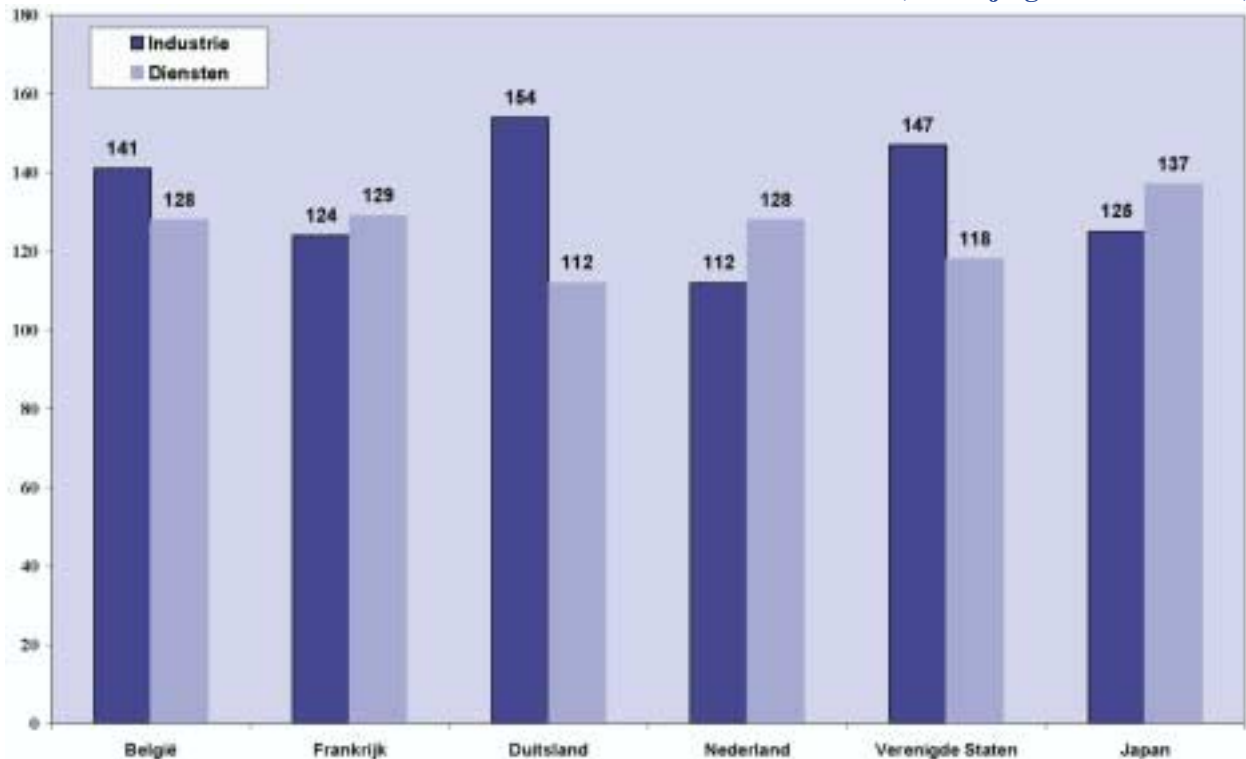
(Verenigde Staten = 100)

Bron : OESO, Economic Outlook, n° 68" en MEZ-berekeningen.

Grafiek 48. Productiviteit per sector

(landelijk gemiddelde = 100)

Bron : OESO 2001 en MEZ-berekeningen.

3.5. Uitbreiding van het productieapparaat

De uitbreiding en vernieuwing van het productieapparaat gebeuren door te investeren. Een gebruikelijke indicator om zich een oordeel te vormen over de investeringsinspanning van een economie is de investeringsgraad van de bedrijven, met andere woorden de bedrijfsinvestering in verhouding tot de netto toegevoegde waarde die de bedrijven produceren en uitgedrukt in % van deze laatste⁽¹⁶⁾.

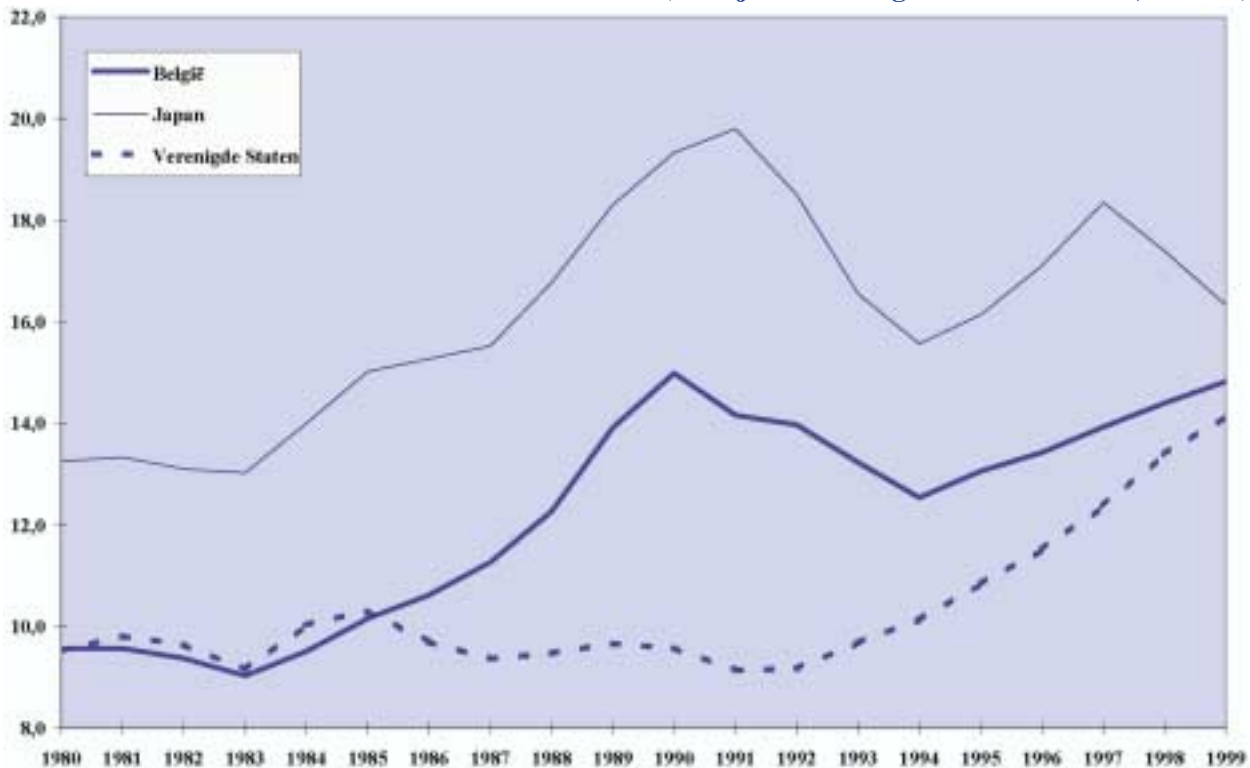
Met bovenvermelde productiviteitsresultaten is het niet verwonderlijk dat België op het gebied van de investering een voordelige positie bekleedt.

Met een bedrijfsinvesteringsgraad van 14,8% in 1999 scoort België beter dan zijn voornaamste buurlanden en de Verenigde Staten. Nederland, Duitsland en Frankrijk hebben respectievelijk groeipercentages van 13,5%, 13,1% en 11,9%, de Verenigde Staten haalden 14,1%.

De Belgische investeringsgraad, die overigens gelijke tred houdt met de conjunctuurcycli⁽¹⁷⁾, blijkt in het jongste decennium veel hoger te liggen dan tijdens de jaren 80. Dit wijst voor het laatste decennium op een opvallend groter vertrouwen van de

Grafiek 49. Investeringsgraad

(bedrijfsinvestering in % van het BBP, volume)

Bron : OESO.

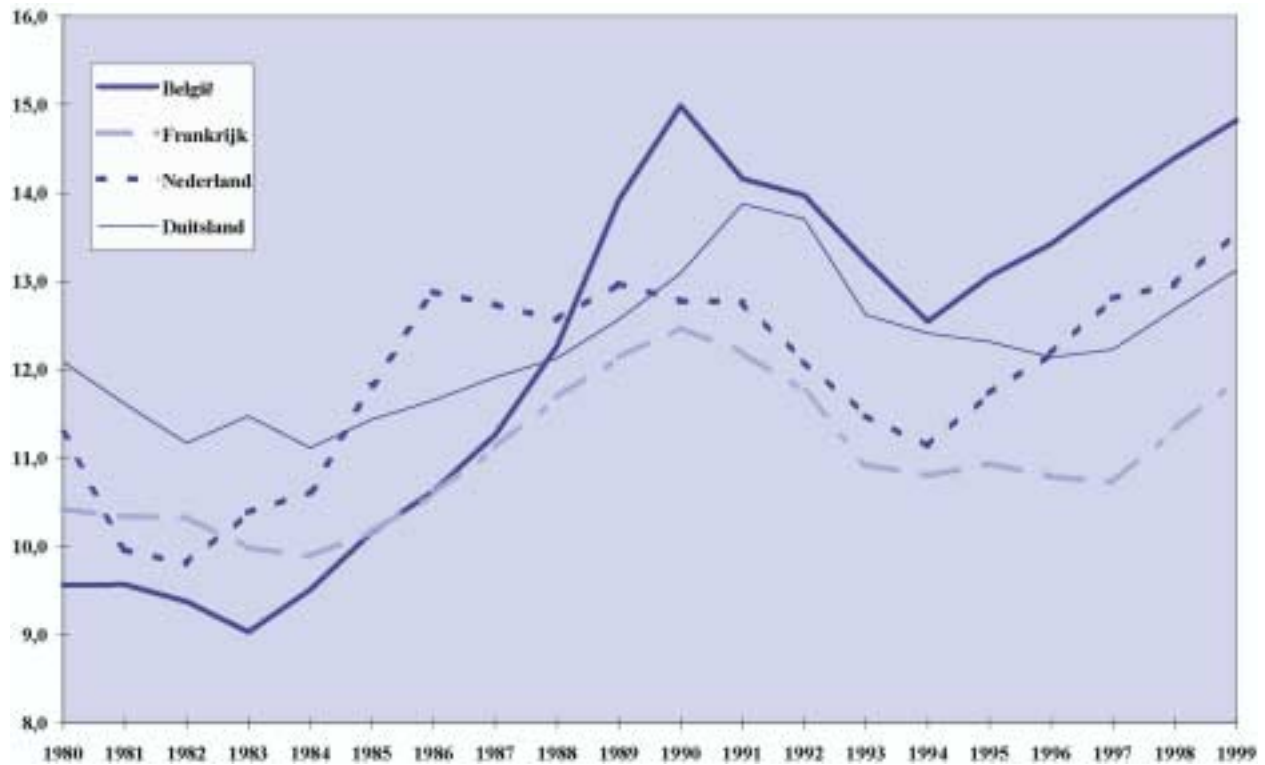
16 Zoals vermeld in voetnoot 8 kan de productie worden voorgesteld door een “productiefunctie”.

In termen van wijzigingen kan de in voetnoot 8 voorgestelde functie als volgt worden herschreven: $DY = a \cdot DN \cdot (1-a) \cdot DK$ [D : symbool van de wijziging]. DK, zijnde de verhoging van de kapitaalvoorraad, is gelijk aan de investering I. De functie kan dus worden herschreven door de doorslaggevende rol van de investering in het productieproces te doen uitkomen en in verband te brengen met de productie: $DY/Y = a \cdot DN/Y \cdot (1-a) \cdot I/Y$. Zo komt het verband tussen de investeringsgraad (I/Y) en het groeipercentage van de productie (DY/Y) tot uiting.

17 Maar dan wel met een bepaalde verschuiving: voor het laatste decennium was de investeringsgraad het hoogst in 1990 (15%). Het BBP-groeicijfer bereikte een hoogtepunt in 1988 (+4,9%) en kende een dieptepunt in 1994 (12,5%), terwijl in 1993 een recessie plaatsvond (-1,5% voor het BBP). Bedrijven passen hun productieapparaat enkel aan nadat ze de voorziene ontwikkeling van de vraag goed ingeschat hebben, zodat ze door hun aanbod aan deze vraag kunnen voldoen.

Grafiek 50. Investeringsgraad

(bedrijfsinvestering in % van het BBP, volume)

Bron : OESO en MEZ- berekeningen

Grafiek 51. Kapitaalaccumulatievoet

(bruto-investering in t, in % van de kapitaalvoorraad in t-1)

Bron : OESO, OECD Economic outlook, nr.68, elektronisch bestand en MEZ-berekeningen.

bedrijfsleiders in de toekomst dan in het decennium dat op de tweede aardolieschok volgde en o.a. werd gekenmerkt door een grondige herstructurering van het productieapparaat, inzonderheid in de nijverheid.

Dit teruggevonden vertrouwen wordt bevorderd door het stijgende winstcijfer van de bedrijven.

De investeringsgraad is ongetwijfeld een waardevolle indicator ter beoordeling van de inspanningen met het oog op de uitbreiding en vernieuwing van het productieapparaat, maar geeft geen enkele informatie over de omvang van dit apparaat. Hiervoor moeten de productieve kapitaalvoorraad en de ontwikkeling ervan in aanmerking genomen worden. De verhoging van de kapitaalvoorraad is een doorslaggevend gegeven dat o.a. aangehaald wordt om het herstel en de verdere bloei van de Amerikaanse economie in de jaren 90 te verklaren.

Niettemin roept het berekenen van de productieve kapitaalvoorraad, zoals hierboven vermeld, talrijke methodologische vragen op. De OESO steunt op

3.6. Investing en toegevoegde waarde van de grote bedrijfssectoren

Zelfs indien de doorslaggevende rol van de investering in het groeiproces aldus wordt benadrukt, toch dienen de vernieuwing en de eventuele verhoging van de productiecapaciteiten waartoe ze leidt, gelokaliseerd te zijn in bedrijvigheid en uitrustingen die de ontwikkeling van de economie kunnen meebrengen in de context van de vernieuwing van de internationale leefomgeving (globalisering).

De investering dient dus te worden gebruikt voor bedrijfstakken die op velerlei vlakken veelbelovend zijn.

Ook in de mate waarin de investeringen rond de ontwikkeling van de informatie- en communicatietechnologie (ICT) op beslissende wijze blijken bij

de nationale instellingen voor de opmaak van zo'n statistiek voor de verschillende lidstaten¹⁸). Deze statistiek maakt het mogelijk een accumulatievoet te berekenen, d.i. de jaarlijkse verhoging van de productieve kapitaalvoorraad. De volgende twee grafieken tonen de bruto-investering van het jaar t t.o.v. de kapitaalvoorraad van het jaar ervoor (t-1). Wat vooral opvalt in die grafieken is de algemene trend qua kapitaalaccumulatie.

Zo blijkt dat de kapitaalaccumulatievoet in de tweede helft van de jaren 90 in de Verenigde Staten sterk toenam. In dezelfde periode daalde dit cijfer in België of steeg het maar lichtjes zoals dit ook het geval was in de buurlanden.

Voor vele analisten is de kapitaaluitbreiding in de Verenigde Staten één van de essentiële redenen voor de sterke groei van dit land in de tweede helft van de jaren 90. Volgens hen bevorderde deze verhoging de integratie van de informatie- en communicatietechnologieën (ICT), waardoor de productiviteit omhoog ging.

te dragen tot de stijging van de productiviteit, kan de tewerkstelling worden opgedreven en de rijkdom van het land vergroot.

In België sleepte de fabrieksnijverheid tijdens de laatste jaren het belangrijkste deel van de productieve investeringen in de wacht – gemiddeld 28% van de totale investeringen over de periode 1997-1999 – terwijl het relatief belang van die sectoren in de toegevoegde waarde slechts 23% bedroeg.

Ook de investeringen in vervoer en communicatie namen duidelijk een hoger deel voor hun rekening (17%) dan de rechtstreekse bijdrage van die bedrijfstak tot de toegevoegde waarde van het geheel der ondernemingen (8%). Deze takken gebruiken

18 OESO, elektronisch bestand uit OECD Economic outlook, nr.68.

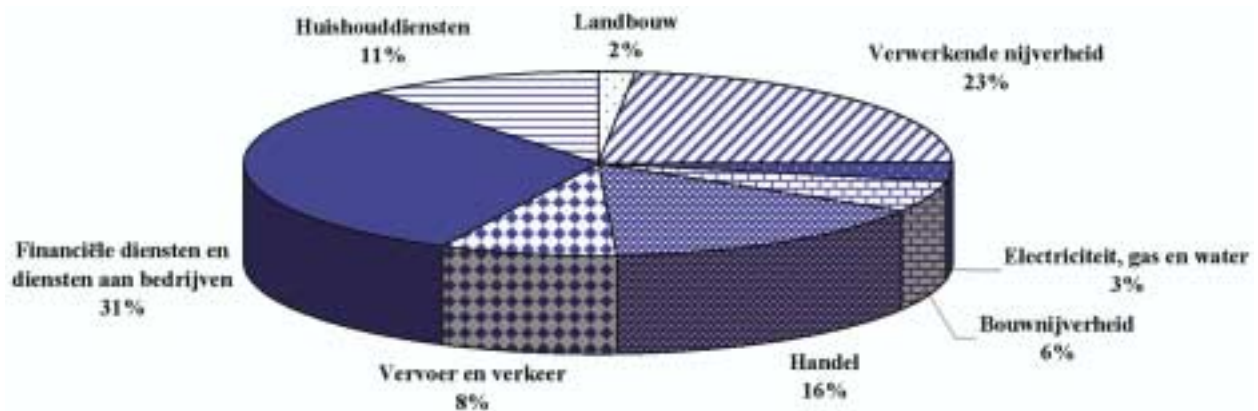
evenwel een belangrijk deel van de investeringen voor ICT.

De financiële diensten en de diensten aan de ondernemingen vertegenwoordigen vandaag de voornaamste factor voor het creëren van toegevoegde waarde – 31% van het totaal van de toegevoegde waarde voortgebracht door de ondernemingen – en hun investeringen lopen op tot 21% van de productieve investeringen.

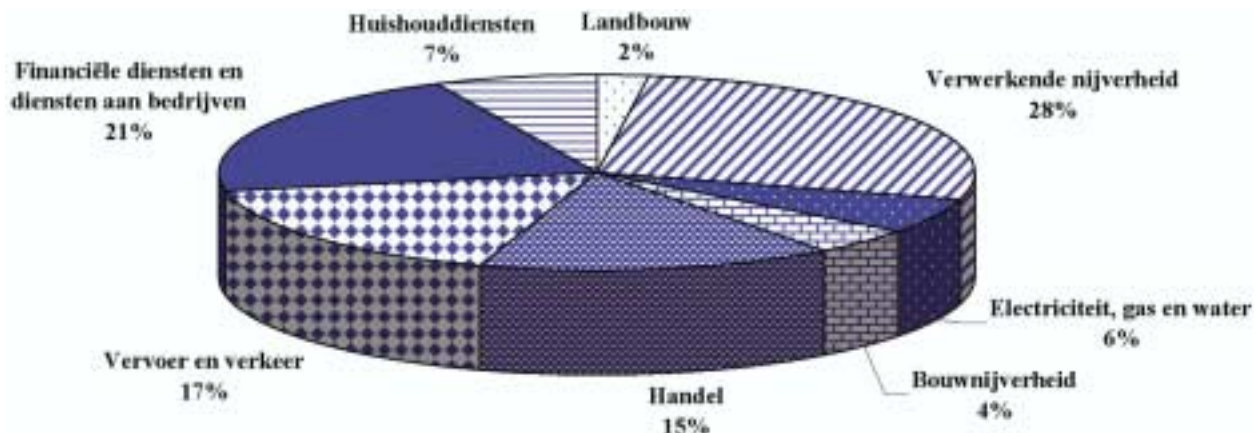
Aldus genieten de twee grote dienstenpolen – vervoer, communicatie, financiële diensten en diensten aan de ondernemingen - 38% van de investeringen voor een nagenoeg identieke toegevoegde waarde (39%).

De handelssector (groot- en kleinhandel, herstellingen van auto's en huishoudartikelen, hotels en restaurants) mobiliseert met 15% toegevoegde waarde 16% van de productieve investeringen.

Grafiek 52. Sectorale toegevoegde waarde van de ondernemingen (toegevoegde waarde in procent van het totaal der ondernemingen 1997-1999)

Grafiek 53. Sectorale oriëntering van de investeringen (investerings van de bedrijfssectoren in procent van het totaal van de investeringen van de ondernemingen; 1997-1999)

Bron : INR en MEZ-berekeningen.

3.7. Bijdrage van de informatie- en communicatietechnologie (ICT)

De bijdrage van de ICT tot de groei is nog steeds een controversieel onderwerp. Gedurende de laatste drie jaar heeft de OESO veel informatie betreffende deze domeinen verzameld en geanalyseerd. De eerste resultaten daarvan blijken de cruciale rol van de ICT in de stijging van de productiviteit in de Verenigde Staten te bevestigen omdat er een zeer performante ICT-productiesector bestaat alsook een groter gebruik van ICT in de bedrijfstakken⁽¹⁹⁾.

Tabel 16 geeft onder meer deze twee aspecten weer: enerzijds het belang voor de toegevoegde waarde zoals in de bedrijfstakken die verbonden zijn met de ICT-productiesector, anderzijds de winst aan productiviteit - multifactoriale productiviteit⁽²⁰⁾ - die hoofdzakelijk toegeschreven wordt aan het gebruik van ICT. Deze tabel vermeldt daarenboven twee Noord-Europese landen waar de ontwikkeling van de ICT verder gevorderd is dan in de meeste andere Europese landen.

De Verenigde Staten, maar ook Zweden en het Verenigd Koninkrijk, onderscheiden zich duidelijk van de grote continentale landen zowel voor de ICT-uitgaven in de economie als voor de bijdragen van de bedrijfstakken gekoppeld aan ICT in de wereld-economie. België bevindt zich ongeveer op dezelfde

hoogte als zijn grote buurlanden; Nederland en Denemarken wijken ervan af, onder andere door hogere ICT-uitgaven in de economie. De multifactoriale productiviteit kan als een “indicator” beschouwd worden voor de bijdrage van de ICT in de economische groei. Als dusdanig beschouwd, blijkt uit tabel 16 dat de Belgische economie, gekenmerkt door een lichte stijging van de multifactoriële productiviteit (0,7%), de voordelen verbonden aan de productie en verspreiding van ICT in de economie onvoldoende valoriseert. Het is trouwens niet de enige Europese economie die deze zwakheid vertoont.

De Europese Raad van Lissabon was de gelegenheid voor een bewustwording door de Europese Staten van hun achterstand op deze gebieden, vooral ten opzichte van de Verenigde Staten. Dit heeft geleid tot de uitwerking van verschillende middelen en tot een allesomvattende strategie met als doel “een maatschappij te ontwikkelen steunend op kennis”.

In België werd deze taak aangevat door verschillende machtsniveaus van de Federale Staat om het gebruik en de verspreiding van ICT op vele gebieden te bevorderen⁽²¹⁾.

19 OECD, “Measuring the ICT Sector”. De beschouwde bedrijfstakken zijn gerangschikt in de ISIC Rev.3: Fabricatie: (3000) bureau toestellen, boekhoudtoestellen en toestellen voor informatieverwerking, (3130) geïsoleerde elektrische snoeren en kabels, (3220) radio- en televisietoestellen, telefonie- en telegrafie-apparaten, (3230) radio- en televisieontvangers, opnametoestellen en toestellen voor geluid- en beeldbewerking en aanverwante artikelen, (3312) instrumenten en toestellen voor het meten, nakijken, controleren, navigeren en soortgelijke gebruiken, met uitzondering van uitrustingen voor industriële processen (3313) uitrusting voor industriële processen. Diensten: (5150) groothandel in machines, uitrustingen en toebehoren, (7123) verhuur van machines en uitrusting (met inbegrip van computers), (6420) telecommunicatie, (72) informatica-activiteiten en soortgelijke activiteiten.

20 De multifactoriale productiviteit is het deel van de productiviteit dat niet rechtstreeks wordt toegeschreven aan de primaire productiefactoren zoals arbeid en kapitaal. Ze is bijgevolg het resultaat van de combinatie van velerlei factoren die vaak verband houden met technische vooruitgang. Ze is het verschil tussen de groeivoet van de deflatoïre toegevoegde waarde en de groeivoet van de input van primaire factoren.

21 Zie «Economic reform of the products, services and capital markets», Belgian report for the European Union, november 2000.

Tabel 16. Indicatoren voor productie en gebruik van ICT en economische prestatie

	ICT- Investeringsen	ICT- productie		Penetratie van de ICT toepassingen		Indicatoren van de economische groei	
	Gemiddelde ICT- uitgaven in % BBP 1992-99	Aandeel productie- sectoren in totale tewerkstelling van ondernemingen	Aandeel ICT- productie- sectoren in toegevoegde waarde van ondernemingen	Gemiddeld basisaantal PC's per 100 inwoners 1999	Internet- aansluitingen per 1000 inwoners Sept 99	Tendentiële groei BBP per capita 1990-98	Tendentiële groei van de multifactoriële productiviteit 1990-98
België	5,6	4,3	5,8	21	30	1,7	0,7
Frankrijk	5,8	4,0	5,3	22	13	1,2	0,9
Duitsland	5,2	3,1	6,1	26	20	0,9	1,0
Nederland	6,7	3,8	5,1	40	52	2,1	1,1
Verenigd Koninkrijk	8,0	4,8	8,4	28	35	1,8	1,2
Zweden	8,2	6,3	9,3	51	69	0,9	1,7
Denemarken	6,5	5,1	-	48	60	2,1	1,9
Verenigde Staten	8,0	3,9	8,7	65	160	2,2	1,1

Bron : OESO.

3.8. Overheidsinvesteringen

De investeringen van de openbare diensten dragen eveneens bij tot een blijvende groei. Hun bijdrage wordt echter vaak bekeken vanuit macro-economisch standpunt als zijnde een essentieel onderdeel van de totale eindbesteding. In de context van wat doorgaans een Keynesiaanse benadering genoemd wordt, worden de openbare investeringen bekeken als “instrument” voor een economisch beleid dat het verloop van de economie tracht te reguleren door in te werken op de globale uitgaven.

De bedoeling van de openbare uitgaven is echter niet een instrument te zijn voor economische regulering. De overheidsinvesteringen dragen ruim bij tot de nodige voorwaarden om de bedrijvigheid en dus ook de groei te bevorderen. De analyse van deze bijdrage is echter nog niet ontwikkeld, tenzij op het gebied van micro-economische projecten door uitvoering van kosten- batenanalyses.

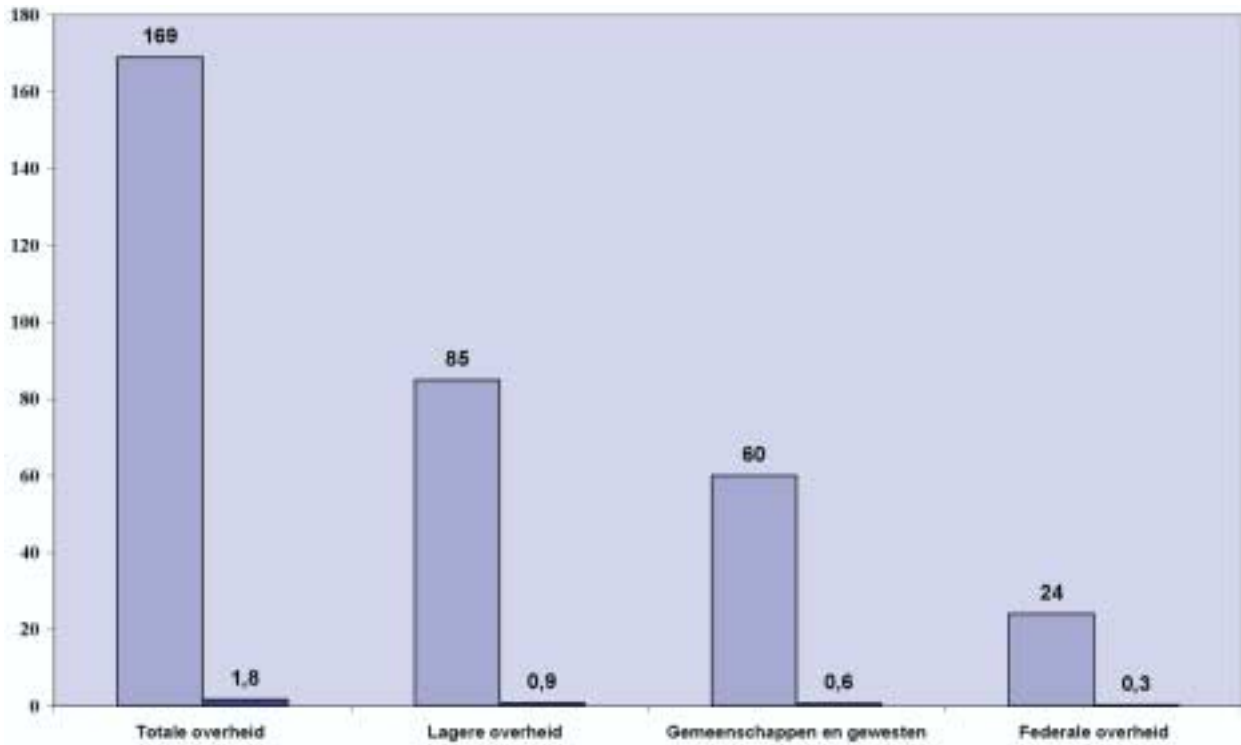
Er bestaat onder andere statistische dubbelzinnigheid wat de afbakening van de openbare uitgaven betreft. In het kader van de nationale boekhouding betreft deze uitdrukking enkel de investeringen van de openbare besturen met uitzondering van de investeringen uitgevoerd door openbare ondernemingen (zoals in België bijvoorbeeld de NMBS, Belgacom,...). Laatstgenoemde zijn opgenomen in de “bedrijfsinvesteringen”.

Tot 1997 kende de nationale boekhouding een verdeling van de overheidsinvesteringen in brede zin, met een onderscheid tussen besturen en ondernemingen. Zo waren de overheidsinvesteringen ruim bekeken in 1997 goed voor 2,8% van het BBP waarvan 1,4% enkel voor de investeringen van de besturen. Deze verdeling wordt nu niet langer gebruikt. Volgens de nieuwe methode SEC95⁽²²⁾ was het aandeel van de investeringen van de openbare

22 Volgens deze nieuwe methode worden de duurzame militaire uitgaven, die ook voor burgerlijk gebruik zijn, voortaan afgebeeld als investering van de besturen en niet langer zoals vroeger als intermediaire consumptie.

Grafiek 54. Overheidsinvesteringen per institutionele entiteit

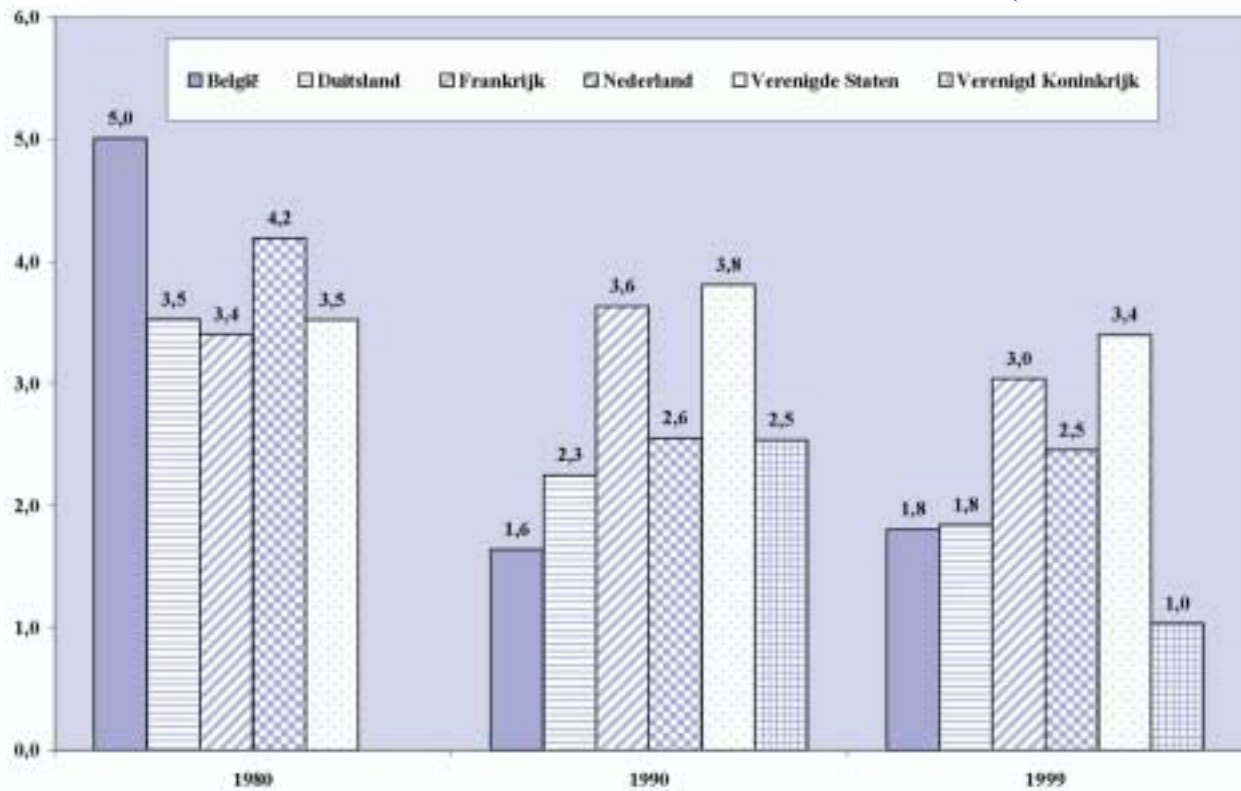
(1999, in miljard BEF en in % BBP)

Bron : INR

Grafiek 55. Overheidsinvesteringen per land

(in % van het BBP)

Bron : OESO

besturen in het BBP in 1999 goed voor 1,7%. De helft van deze investeringen werd gerealiseerd door de gemeenten, terwijl de gewesten en gemeenschappen voor een derde van het totaal bijdroegen en de federale macht voor de rest, namelijk 17%.

Het actuele niveau van de investeringen van Belgische openbare besturen, uitgedrukt in procent

4. De concurrentie in de Belgische economie

Een markteconomie wordt gekenmerkt door het bestaan van concurrentie tussen leveranciers van goederen en diensten op een vrije markt.

De Belgische economie is zeer open en bevindt zich in het hart van een Europese markt waar de inwoners een grote koopkracht bezitten die overal gelijkwaardig, zonet identiek is. De binnenlandse markt is trouwens een van de meest toegankelijke dankzij het relatief beperkte territorium en de inwoners kunnen zich gemakkelijk bevoorraden bij hun buren. Deze opening en wederzijdse toegang moeten leiden tot comparatief lage prijsniveaus die het resultaat zijn van een sterke mededinging tussen productleveranciers, wat voordelig is voor de consument.

Om een vergelijking tussen de landen mogelijk te maken, moeten de prijzen van goederen en diensten omgezet worden in een gemeenschappelijke munteenheid door middel van een indicator die rekening houdt met de verschillende koopkrachtpariteiten (KKP) van de munten, welke niet getrouw zijn weergegeven in de gewone wisselkoersen⁽²³⁾.

Tabel 17 geeft de vergelijkbare prijsniveaus weer onder de vorm van een indexcijfer waarvan de basis het gemiddelde is van de Europese Unie (EU-15=100).

van het BBP, is één van de laagste van de OESO-landen.

In 1999 bedroegen de investeringen van de openbare besturen 1,8% van het BBP in België, tegen 3,0% in Frankrijk, 2,5% in Nederland en 3,4% in de Verenigde Staten. Enkel Duitsland en het Verenigd Koninkrijk vertoonden een zwakheid, gelijkaardig aan die van België.

Zoals uit tabel 17 blijkt, ligt het niveau van de prijzen in België voor de overgrote meerderheid van goederen en diensten voor gezinsconsumptie onder het Europese gemiddelde. Dit wijst op een goed concurrentiepeil tussen de aanbieders van producten⁽²⁴⁾.

Men moet niettemin vaststellen dat bepaalde categorieën goederen en diensten sterk afwijken⁽²⁵⁾ van het Europese gemiddelde: kleding en schoeisel, textielwaren voor huishoudelijk gebruik en de herstelling ervan, communicatie, alsook recreatieve en culturele diensten. Die afwijking kan veroorzaakt zijn doordat de BTW-tarieven voor die producten in België boven het Europese gemiddelde liggen of doordat er onvoldoende concurrentie is in die sectoren. Bovendien dient men op te merken dat die berekeningen betrekking hebben op het jaar 1998 en dat de prijzen van bepaalde goederen en diensten sindsdien misschien wel gedaald zijn, in het bijzonder onder druk van de concurrentie die voortvloeit uit de liberalisering van de handel. Dit geldt voor de prijzen van bepaalde telefoondiensten.

Over het algemeen genomen lijkt het concurrentiële klimaat van de Belgische economie op het vlak van de goederen voor gezinsconsumptie gunstig voor de consumenten.

23 « Parités de pouvoirs d'achat et indicateurs économiques dérivés », Resultaten voor 1998, uitgave 2000, Eurostat.

24 Zie ook: "Economic reform of the products, services and capital markets", op., cit., p.2.

25 Zie: voetnoot 26 met betrekking tot de manier waarop de niveaoverschillen tussen de prijsindexcijfers moeten worden geïnterpreteerd.

Tabel 17. Indexcijfers van prijsniveaus in 1998 (EU-15 = 100)⁽²⁶⁾

	B	D	F	NL	UK
Effectieve individuele eindconsumptie	98	108	104	93	106
Voeding, dranken en tabak	100	101	103	93	114
Voeding	102	106	107	94	99
Brood en granen	98	110	108	84	89
Vlees	103	117	110	108	97
Vis	111	114	107	90	94
Melk, kaas en eieren	111	87	106	91	109
Oliën en vetten	109	110	107	84	100
Fruit, groenten, aardappelen	96	107	108	91	110
Andere voeding	98	95	101	92	97
Dranken	96	88	91	96	146
Alcoholvrije dranken	105	101	78	96	144
Alcoholhoudende dranken	93	85	96	97	147
Tabakswaaren	90	96	94	87	172
Kleding en schoenen	114	109	96	104	107
Kledingartikelen en herstellingen	113	106	97	102	107
Schoenen en herstellingen	119	122	94	114	109
Huisvesting, verwarming en verlichting	101	128	111	91	100
Huisvesting	102	135	113	91	106
Verwarming en verlichting	99	107	107	96	86
Huishoudelijke goederen en diensten	97	101	103	96	106
Meubelen, vloerbedekking en herstellingen	88	101	96	99	95
Huishoudelijk textiel en herstellingen	127	107	112	111	124
Elektrische huishoudtoestellen en herstellingen	103	104	103	91	106
Andere huishoudelijke goederen en diensten	96	100	108	91	112
Uitgaven m.b.t. gezondheid	90	106	101	75	98
Vervoer en communicatie	97	97	103	105	120
Persoonlijke vervoermiddelen	89	92	98	112	119
Uitgaven voor gebruik van pers. vervoermiddelen	96	96	104	102	126
Aankoop vervoerdiensten	97	114	114	109	118
Communicatie	134	100	96	97	112
Vrije tijd, onderwijs en cultuur	101	111	105	90	97
Materiaal vrije tijd en herstellingen	99	94	109	86	103
Diensten vrije tijd en cultuur	112	100	106	88	98
Boeken, tijdschriften en kranten	99	104	95	103	82
Onderwijs	102	130	105	92	98
Andere goederen en diensten	96	105	105	97	106
Restaurants, cafés en hotels	100	105	102	98	112
Andere goederen en diensten	92	103	107	96	102

Bron : Eurostat

26 Door deze methodologie te gebruiken zijn deze indexcijfers niet nauwkeurig genoeg om een definitieve rangschikking tussen landen uit te werken. Als we echter de gelijkaardige indexcijfers van twee landen vergelijken (bijvoorbeeld respectievelijk 101 en 102), kunnen we daaruit besluiten dat de niveaus in deze beide landen ongeveer even hoog zijn.

5. Structurele indicatoren van de Europese Unie

Op de Europese Top van Lissabon in maart 2000 verzochten de staatshoofden en regeringsleiders de Raad en de Commissie een geheel van structurele indicatoren te ontwikkelen om de vooruitgang te beoordelen die gemaakt werd bij de voortzetting van de hervormingen die van de Europese economie de meest competitieve willen maken van de op kennis gefundeerde economieën.

De Raad van Ministers van Economie en Financiën (Ecofin) stemde in maart 2001 in met een lijst van twaalf indicatoren die voorgesteld waren door het Franse voorzitterschap, uit de 35 indicatoren die op de Europese Raad van Nice (december 2000) werden voorgelegd.

De Ecofinraad splitste die twaalf indicatoren op in vijf verschillende gebieden:

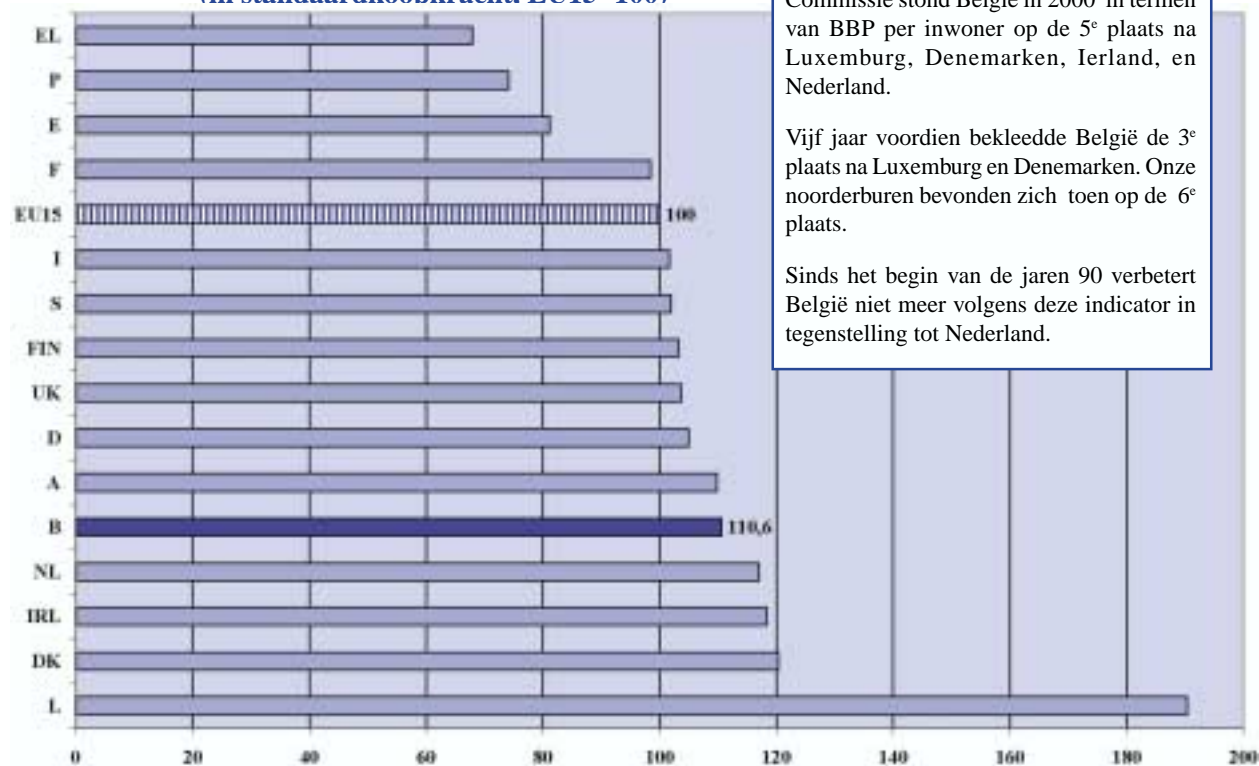
1. Algemene economische toestand
2. Werkgelegenheid
3. Innovatie en onderzoek
4. Economische hervorming
5. Sociale samenhang.

De staatshoofden en regeringsleiders werkten de doelstellingen inzake werkgelegenheid verder uit tijdens de laatste Top van Stockholm.

Men kan de indicatoren die hierna worden vermeld op de website van Eurostat raadplegen.

5.1. Indicatoren van het algemeen economisch klimaat

Grafiek 56. BBP per inwoner (in standaardkoopkracht. EU15=100)

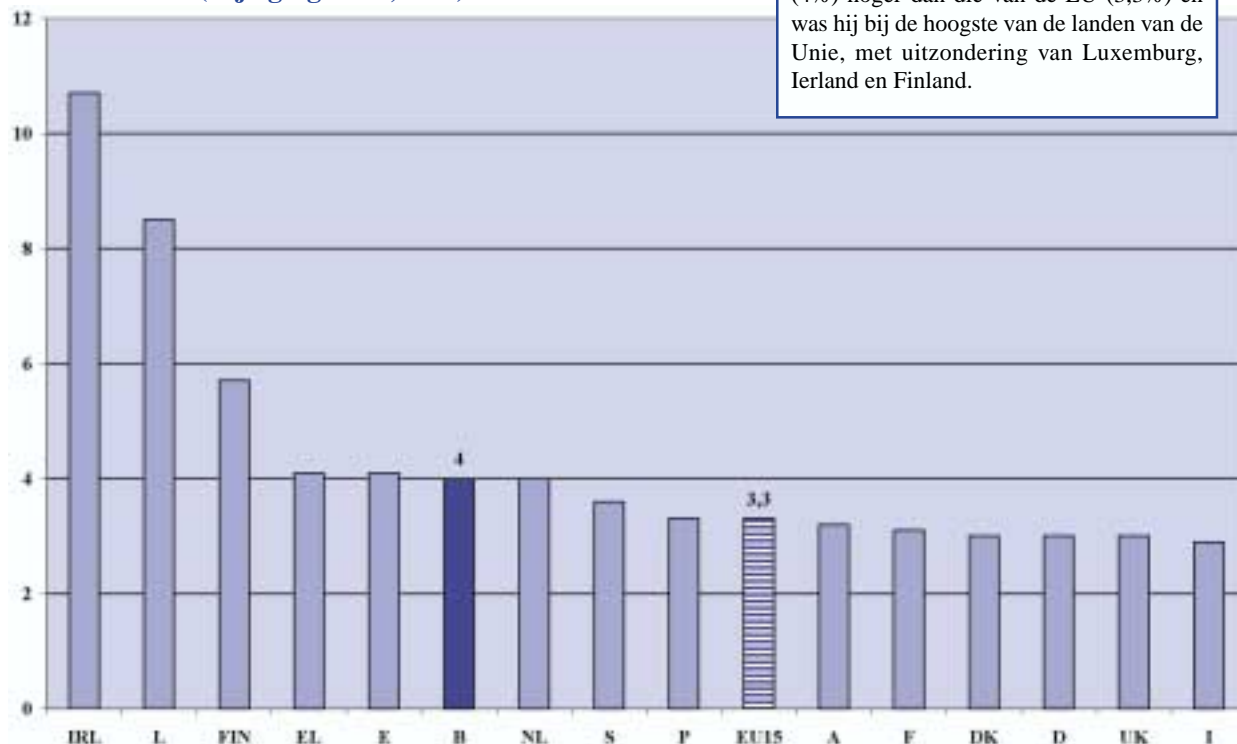
Volgens voorlopige ramingen van de Commissie stond België in 2000 in termen van BBP per inwoner op de 5^e plaats na Luxemburg, Denemarken, Ierland, en Nederland.

Vijf jaar voordien bekleedde België de 3^e plaats na Luxemburg en Denemarken. Onze noorderburen bevonden zich toen op de 6^e plaats.

Sinds het begin van de jaren 90 verbeterd België niet meer volgens deze indicator in tegenstelling tot Nederland.

Grafiek 57. Groei van het BBP in vaste prijzen (wijziging in %, t/t-1)

In 2000 lag de groei van het Belgische BBP (4%) hoger dan die van de EU (3,3%) en was hij bij de hoogste van de landen van de Unie, met uitzondering van Luxemburg, Ierland en Finland.

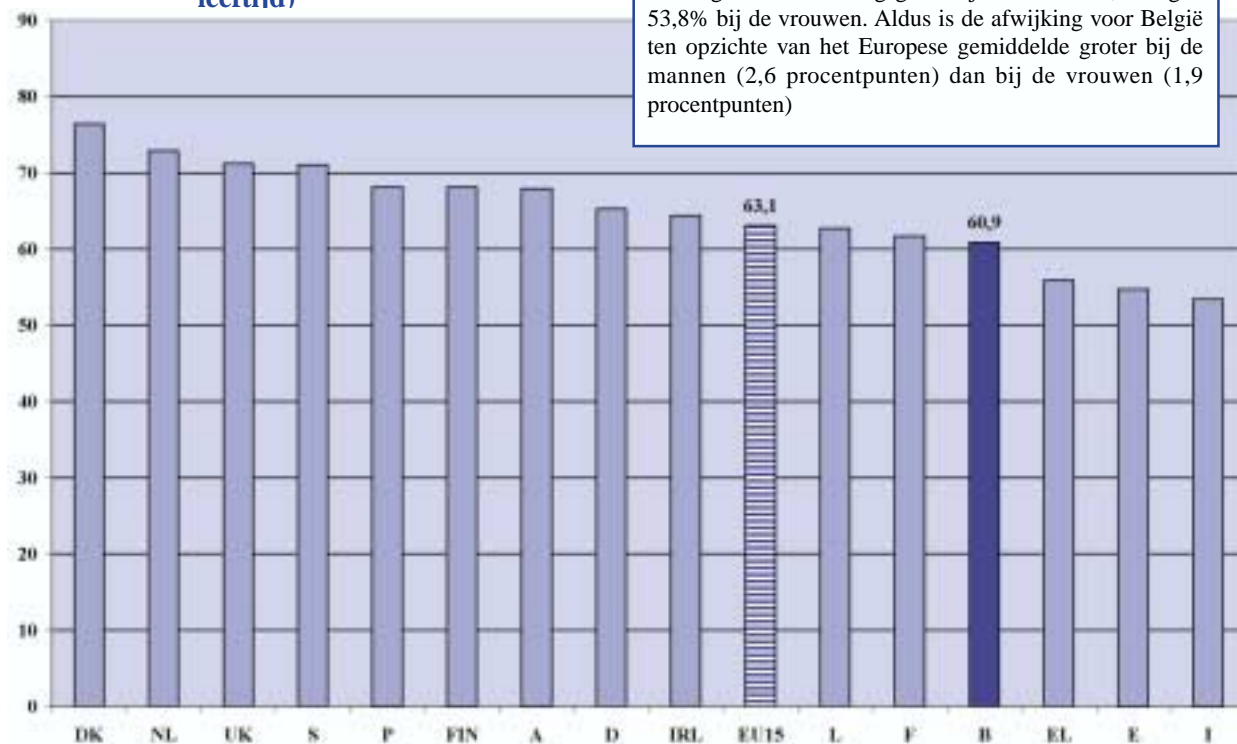

5.2. Tewerkstelling

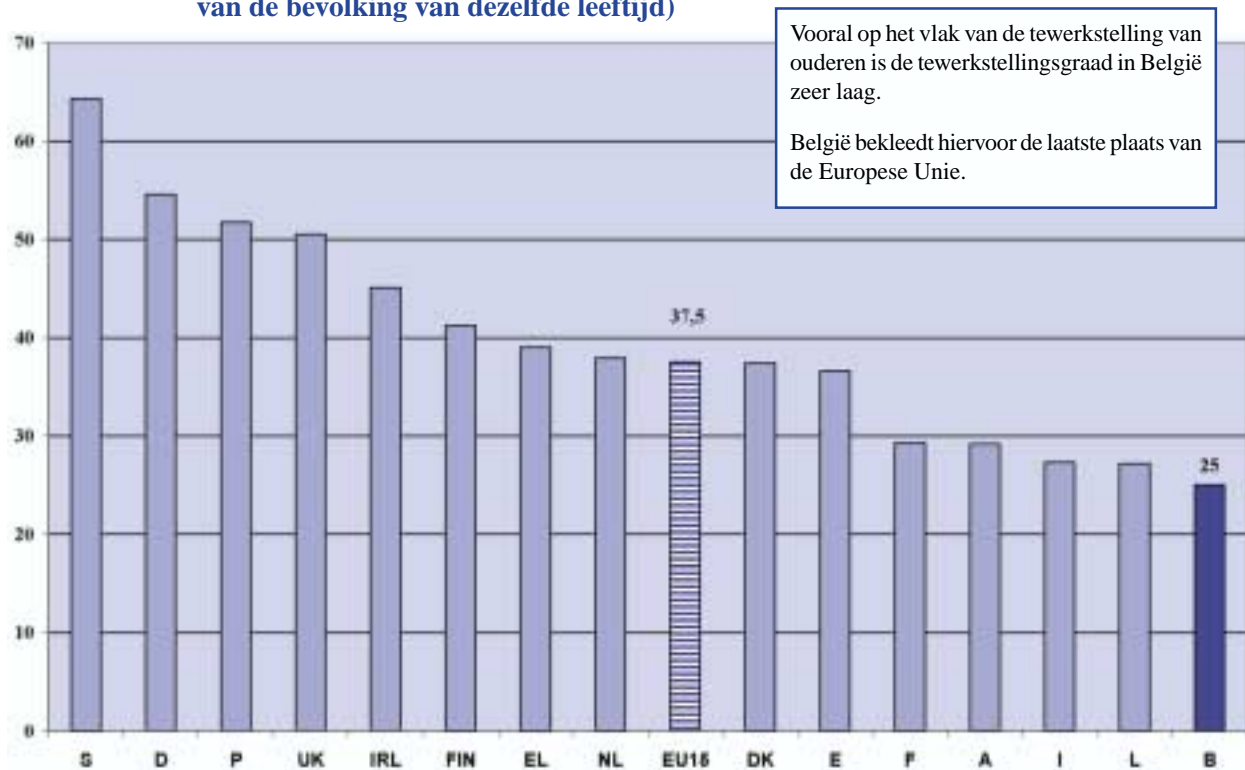
Grafiek 58. Tewerkstellingsgraad (tewerkstelling 15-64 jaar in % van de bevolking van dezelfde leeftijd)

De tewerkstellingsgraad bedroeg in België 60,9% in 2000 en lag aldus onder het gemiddelde van de Europese Unie (63,1%).

De tewerkstellingsgraad in België bedroeg respectievelijk 69,8% bij de mannen en 51,9% bij de vrouwen. In de Unie bedroeg de tewerkstellingsgraad bij de mannen 72,4% tegen 53,8% bij de vrouwen. Aldus is de afwijking voor België ten opzichte van het Europese gemiddelde groter bij de mannen (2,6 procentpunten) dan bij de vrouwen (1,9 procentpunten)

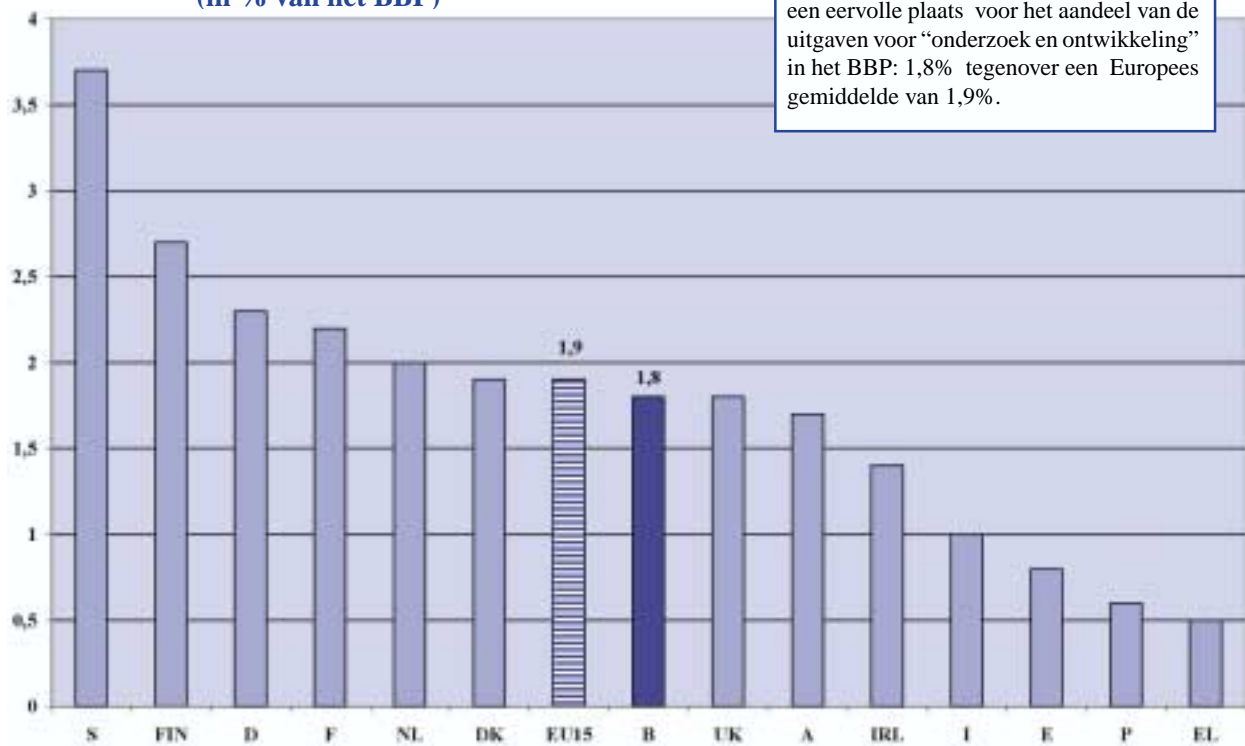

Grafiek 59. Tewerkstelling van ouderen
(werkende bevolking van 55-64 jaar in procent van de bevolking van dezelfde leeftijd)

5.3. Innovatie en onderzoek

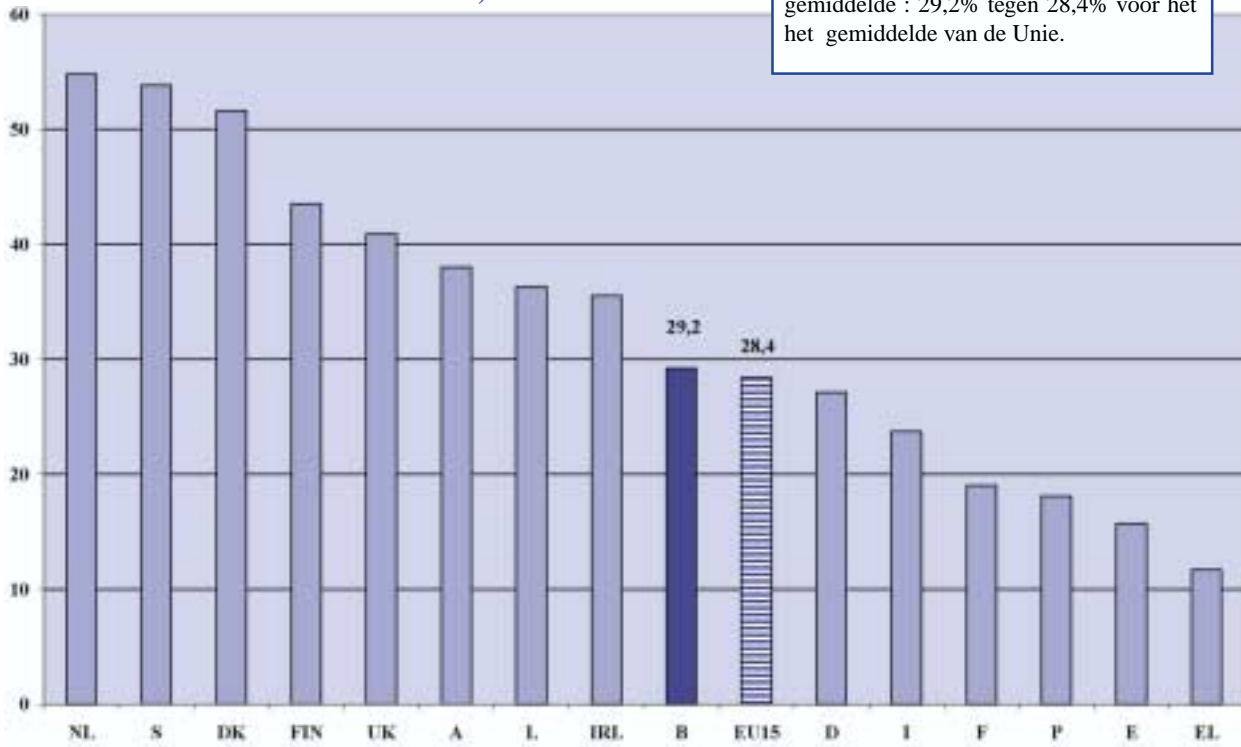
Grafiek 60. Uitgaven voor onderzoek & ontwikkeling
(in % van het BBP)

Bron : Eurostat.

**Grafiek 61. Toegang tot het internet
(% van burgers die toegang
hebben tot het internet)**

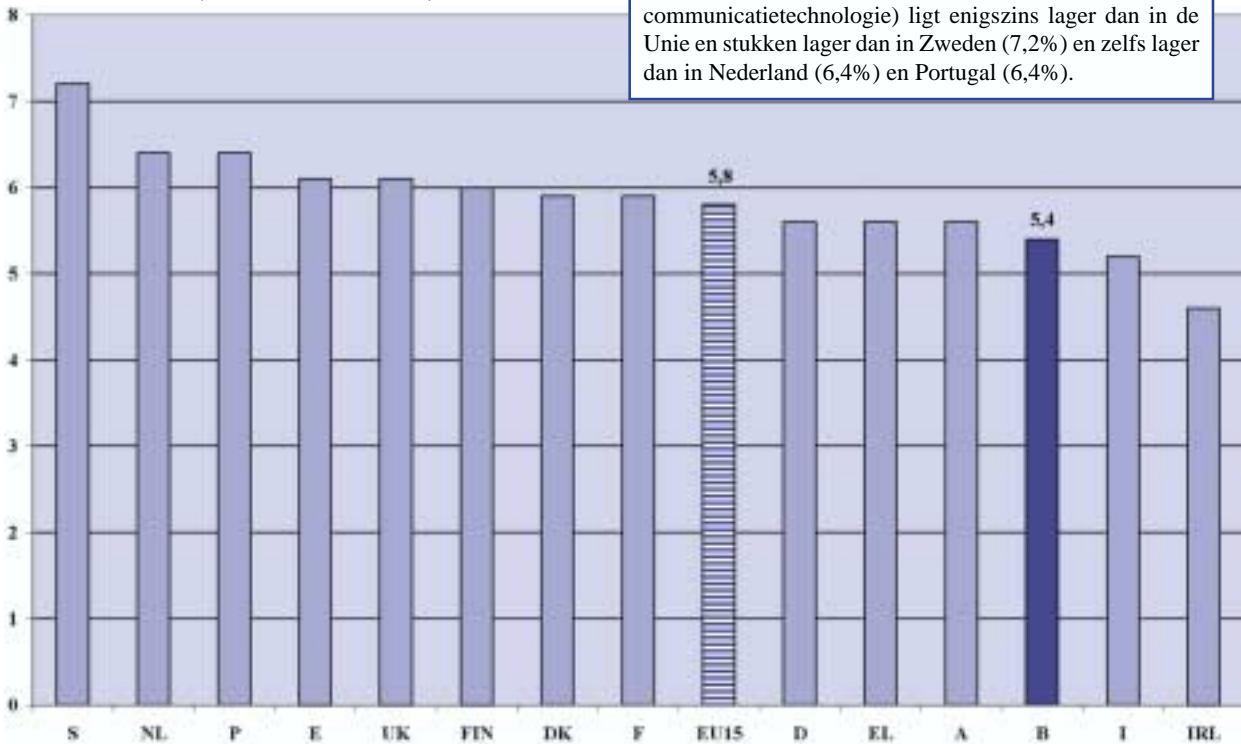
Ook hier haalt België het Europese gemiddelde : 29,2% tegen 28,4% voor het gemiddelde van de Unie.

Bron : Eurobarometer (oktober 2000).

**Grafiek 62. Uitgaven in ICT
(in % van het BBP)**

Het aandeel van de ICT-uitgaven (informatie- en communicatietechnologie) ligt enigszins lager dan in de Unie en stukken lager dan in Zweden (7,2%) en zelfs lager dan in Nederland (6,4%) en Portugal (6,4%).

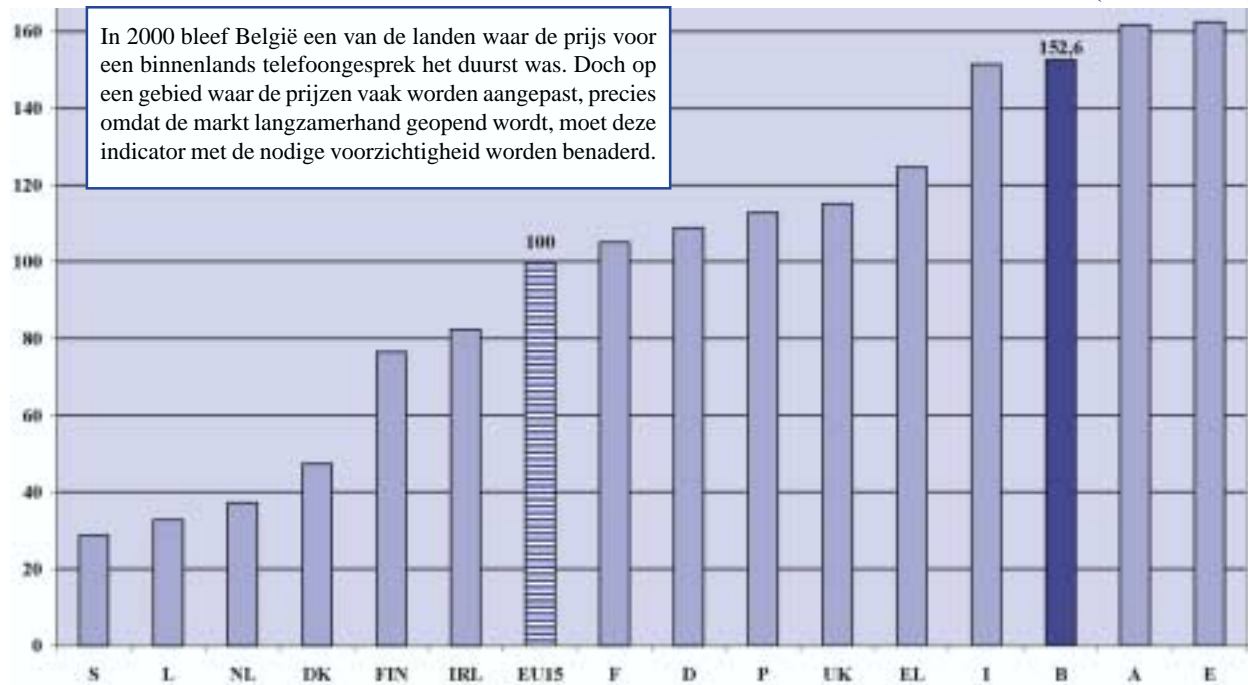
Bron : Eurostat.

5.4. Economische hervorming

De liberalisering van de markten der netwerk-industrieën zal, door het spel van de concurrentie, de prijzen voor die producten doen dalen.

Grafiek 63. Netwerkindustrie: prijs van de nationale telecommunicaties

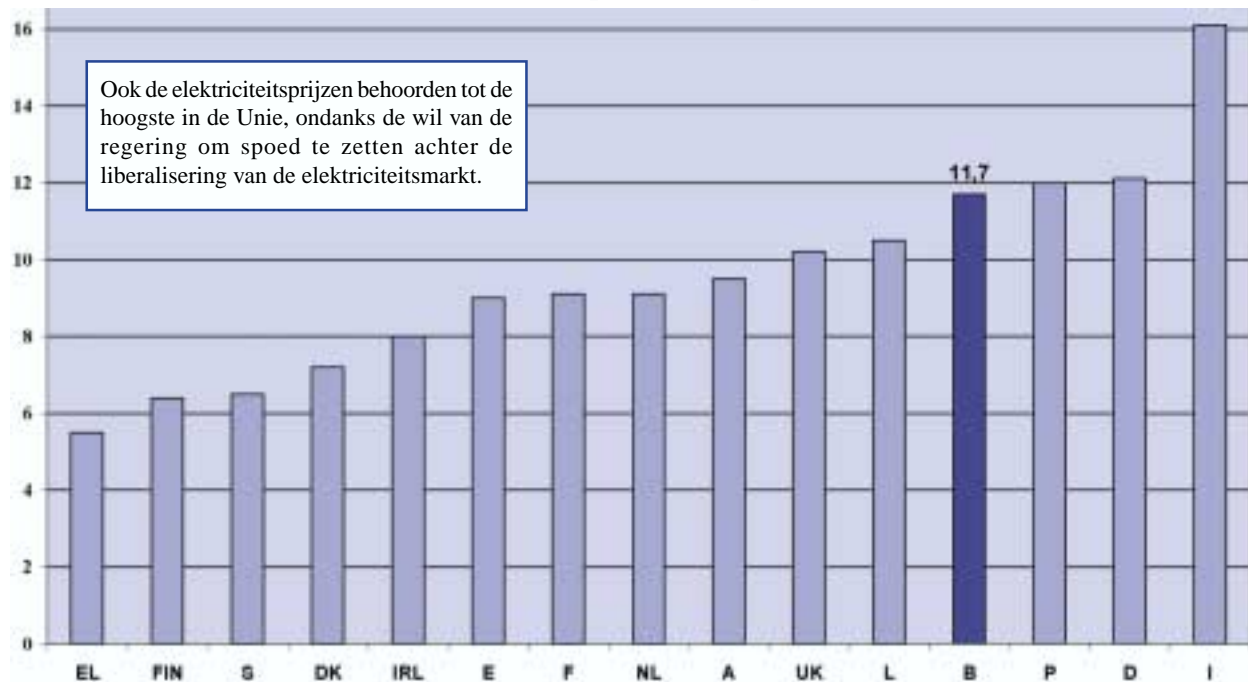
(EU15 = 100)

Bron : Eurostat.

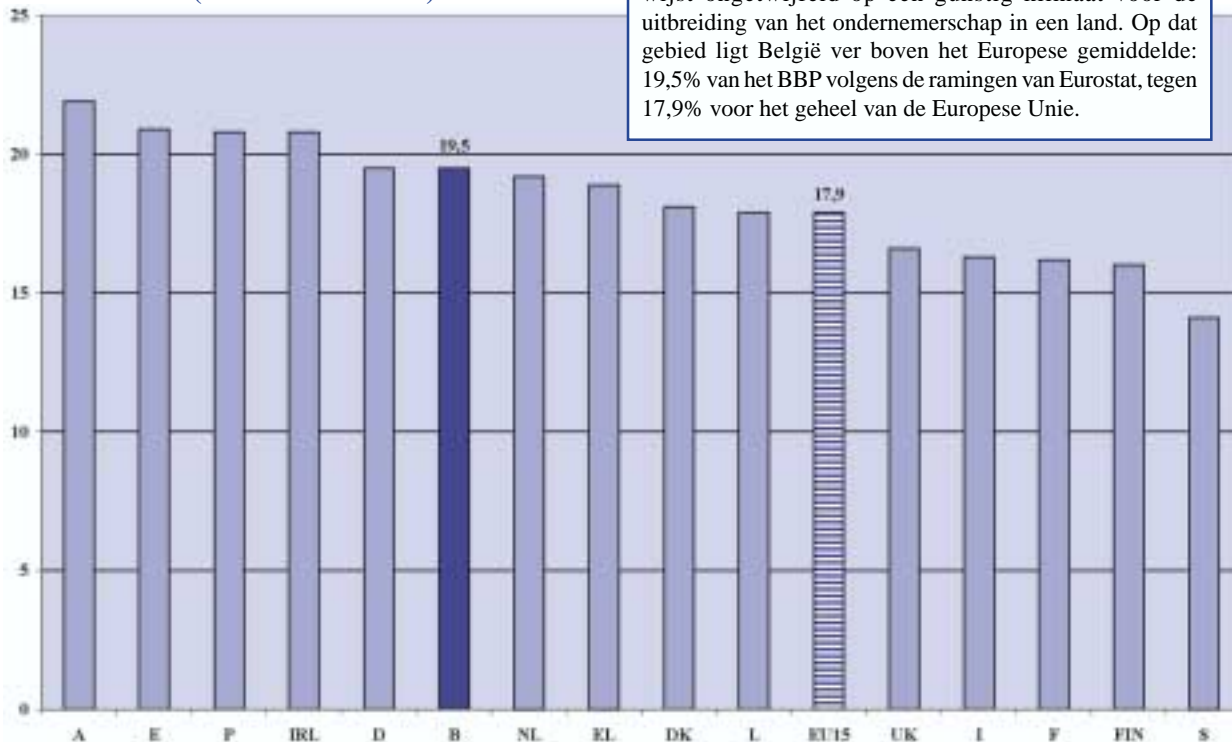
Grafiek 64. Netwerkindustrie: elektriciteitsprijs voor de gezinnen

(prijs in euro per 100 kwh voor de modale consument)

Bron : Eurostat.

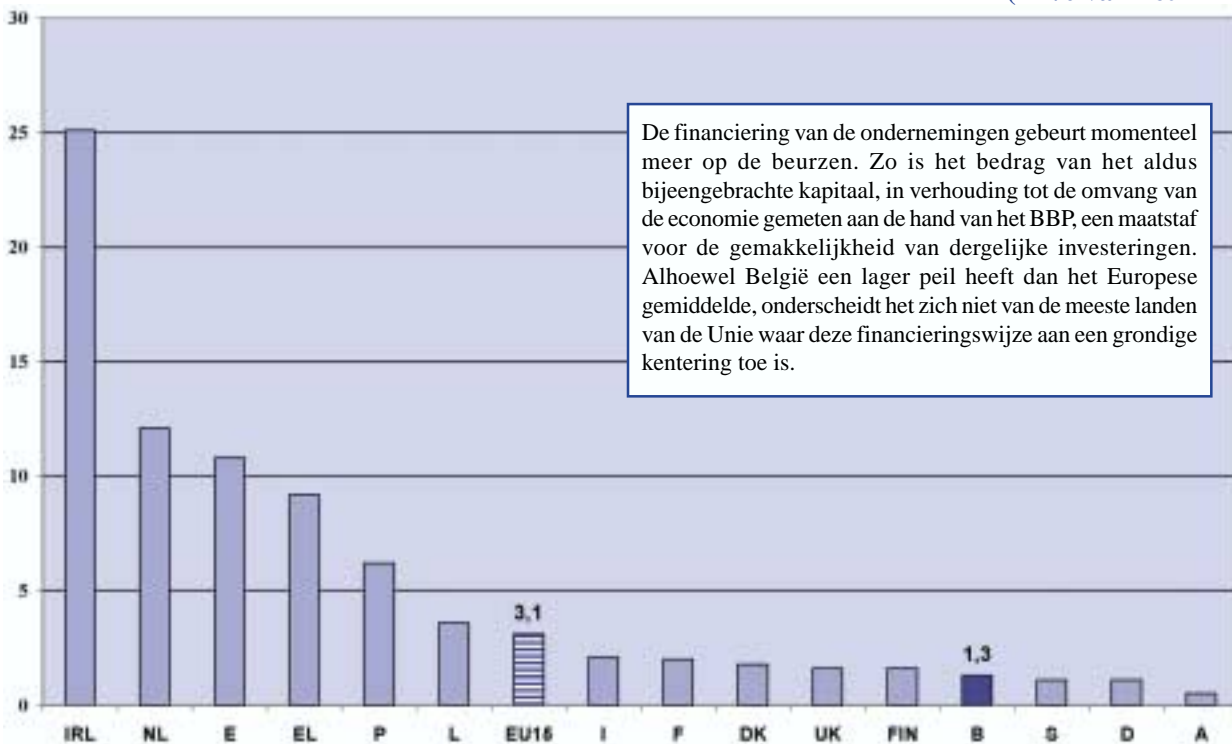
**Grafiek 65. Bedrijfsinvesteringen
(in % van het BBP)**

Bron : Eurostat.

Grafiek 66. Kapitaal bijeengebracht op de beurzen

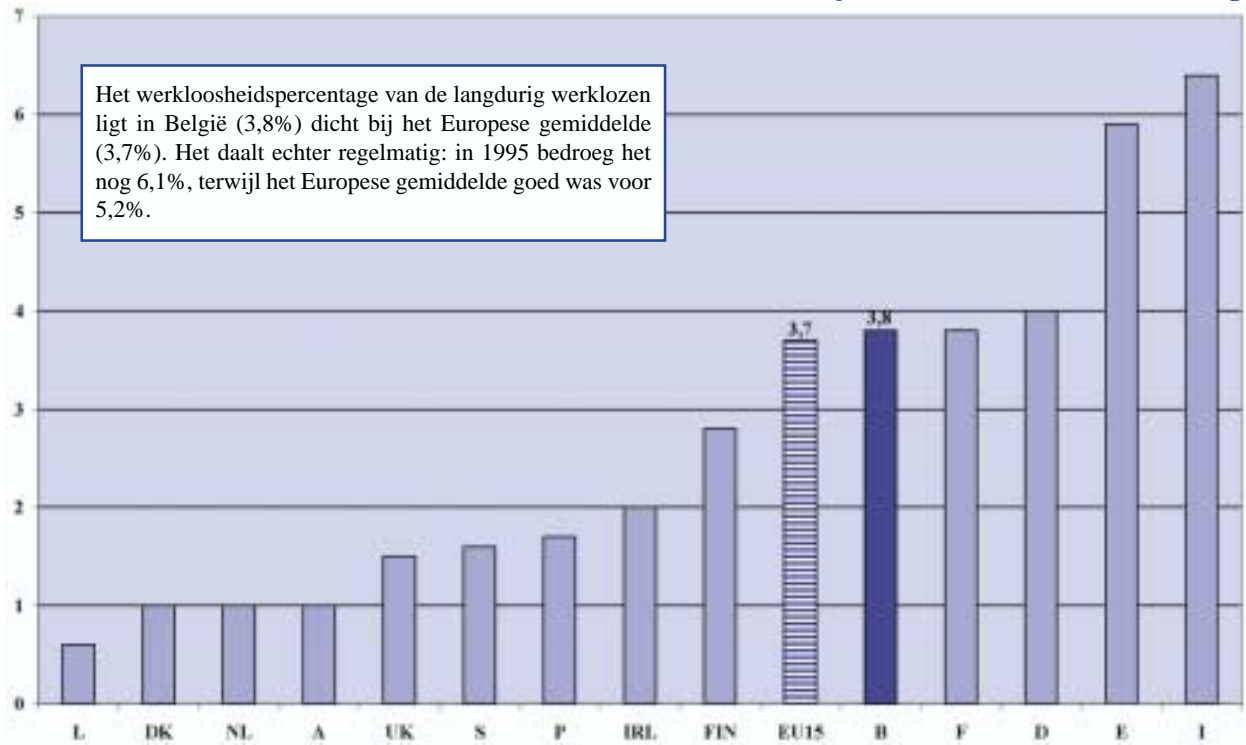
(in % van het BBP)

Bron : Eurostat.

Grafiek 67. Langdurige werkloosheid

(personen die langer dan 12 maanden
werkloos zijn in % van de actieve bevolking)

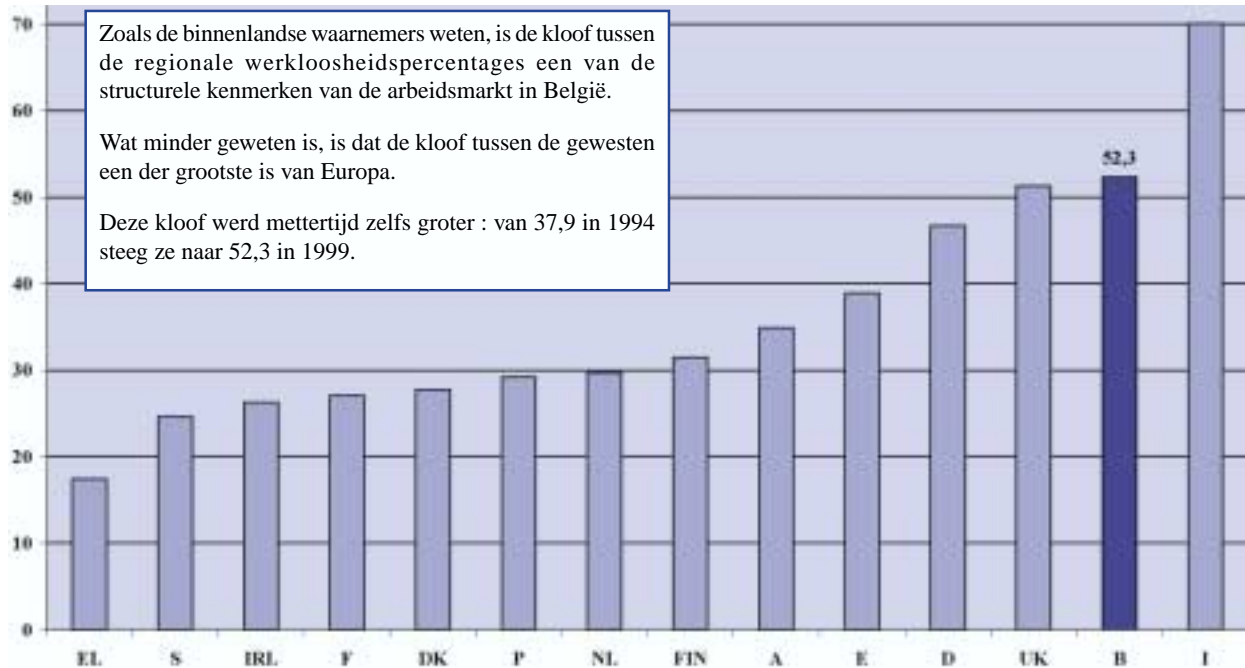

5.5. Sociale cohesie

De indicatoren van de sociale cohesie behoren tot die welke het moeilijkst vast te leggen zijn op een geharmoniseerde basis. De door de Ministerraad gekozen indicatoren zijn het eenvoudigst om vast

te leggen. Waarschijnlijk moeten ze binnenkort worden aangevuld met een of andere indicator van de verspreiding van de rijkdom over de bevolking.

Grafiek 68. Regionale cohesie
(wijzigingscoëfficiënt van de werkloosheidsgraad tussen regio's NUTS3)

Grafiek 69. Jongeren die vroegtijdig de school verlaten
(aandeel van de bevolking van 18 tot 54 jaar met enkel een diploma van het lager secundair onderwijs)

